

అచ్చులు

अ - అ	ऊ - ఊ	औ - ఔ
आ - ఆ	ऋ - ఋ	अं - అం
इ - ఇ	ए - ఎ	अः - అః
ई - ఀ	ऐ - ఐ	
उ - ఉ	ओ - ఓ	

తెలుగులో ఉన్నటువంటి అన్ని అక్షరాలు ఉండవు. అవి 'ఋ, ఌ, ఌ, ఌ' వీటి యొక్క ఉచ్చారణ వచ్చిన ప్రదేశములలో కూడా సంబంధిత అక్షరములనే రెండు విధాలుగా ఉపయోగిస్తాము.

संयुक्ताक्षर : సంయుక్తాక్షరములు

त, म, न, व వంటి అక్షరములు నిలువు గీతను తీసివేసిన అది సగము మాత్రము ఉచ్చరింపబడిన ఒత్తులుగా మారును. उदा : त्याग, म्यान, न्याय, व्याकरण.

ख, स, श, ण వంటి అక్షరములకు కుడివైపున వున్న గీత తీసివేయవలెను. उदा : ख्याल, स्याही, श्यामसुंदर, कण्व मुनि

ड, ट, ठ, ल వంటి అక్షరములను ఒకదానిక్రింద మరియొకటి వ్రాయవలెను. उदा : चिट्ठी, लड्डू

నిలువు గీత లేని హల్లులను సంయుక్తాక్షరములుగా వ్రాయునపుడు ఒకదాని ప్రక్కన మరియొకటి వ్రాయు పద్ధతి ప్రస్తుతము బహుళ ప్రచారములో వున్నది. యిందులో ముందున్న అక్షరము క్రింద చిన్నగీత గీయవలెను. దానిని సగము మాత్రమే ఉచ్చరించి, తర్వాతి అక్షరమును పూర్తిగా ఉచ్చరింపవలెను. उदा : लड्डू - లడ్డూ

మూడు అక్షరములు కలియునప్పుడు మొదటి రెండు అక్షరములు సగము వ్రాసి, సగమే ఉచ్చరింపవలెను. చివరి అక్షరము పూర్తిగా వ్రాసి పూర్తిగా ఉచ్చరింపవలెను. ఉదా : खास्य, अगस्य

“శ్ర” అక్షరమును శ్రమ, श्रीराम వ్రాయవచ్చు. నిలువుగీతలేని ट, ठ, ड, ढ అను అక్షరములకు క్రావడి द्रामा, ड्रामा, ट्राक्टर, ओढ़, राष्ट्र, ट्रेन వ్రాయవచ్చు.

కొన్ని భిన్నమైన సంయుక్తాక్షరములు :

क + ष = क्ष - క్ష	श + र = श्र - శ్ర
त + र = त्र - త్ర	ज + ञ = ज्ञ - జ్ఞ
क् + य = क्य - క్య	क् + व = क्व - క్వ
त् + स = त्स - త్స	न् + म = न्म - న్మ

कुछ उदाहरण :

चक्र - చక్ర	ताम्र - తామ్ర
रात्रि - రాత్రి	पुत्र - పుత్ర
द्वार - ద్వార్	म्यान - మ్యాన్
ध्यान - ధ్యాన్	न्याय - న్యాయ్
ज्वर - జ్వర్	स्याही - స్యాహీ
प्रार्थना - ప్రార్థనా	व्यवस्था - వ్యవస్థా
सुवर्ण - సువర్ణ	कर्ण - కర్ణ
पूर्वजन्म - పూర్వజన్మ	स्वर्ग - స్వర్గ

హిందీలో అనుస్వారములు (c అరసున్నా) రెండు విధములు

అవి : (·), (◌)

ఉదా : मैं - మైc, अंत - అcత్

आँख - ఆcఖ్, हूँ - హూc

दिवत्वाक्षर : ద్విత్వాక్షరములు

ఒక హల్లుకు అదే హల్లు జోడించినపుడు ఏర్పడు అక్షరమును ద్విత్వాక్షరము అందురు. అవి కొన్ని

क + क = क्क	म् + म = म्म
च + च = च्च	य् + य = य्य
ट + ट = ट्ट	प् + प = प्प
ठ + ठ = ठ्ठ	ल् + ल = ल्ल
न् + न = न्न	र् + र = र्र

उदा : अब्बा अव्वल अप्पाराव मक्का खुग्गा बच्चा खुर्रम
गुस्सा अल्लाह मट्टा अड्डा उत्तर अन्न

हिन्दी संख्याएं - హిందీ అంకెలు

1	-	१	2	-	२
3	-	३	4	-	४
5	-	५	6	-	६
7	-	७	8	-	८
9	-	९	10	-	१०
20	-	२०	30	-	३०
40	-	४०	50	-	५०
60	-	६०	70	-	७०
80	-	८०	90	-	९०
100	-	१००			
एक	(ఏక్)	ఒకటి	(ओकटि)		
दो	(ద్)	రెండు	(रेंदु)		
तीन	(తీన్)	మూడు	(मूडु)		
पाव	(పావ్)		పావు		

ప్రశ్న

విధానంలో ఎదురయ్యే ప్రశ్నలు కొన్ని...

అతను ఏం చేస్తుంటాడు ?

వహ్ క్యా కర్తా హై?

అతను ఏం చేస్తుంటాడు ?

వह क्या करता है ?

మీరు ఏం చెప్పదలచుకున్నారు?

ఆప్ క్యా క్హానా చాహ్తే హై?

మీరు ఏం చెప్పదలచుకున్నారు?

आप क्या कहना चाहते हैं ?

దీనికి ఉపాయం ఏమిటి ?

ఇస్కా క్యా ఉపాయ్ హై ?

దీనినికీ ఉపాయం ఏమిటి ?

इसका क्या उपाय है ?

నేను ఏమి చేయను?

మైం క్యా కరూం ?

నేను ఏమి చేయను?

मैं क्या करूँ ?

ఈమె ఎవరు?

యహ్ కౌన్ థీ?

ఇమె ఎవరు?

यह कौन थी ?

మీరు ఏమి చెయ్యగలరు?

ఆప్ క్యా కర్ సక్తే హై?

మీరు ఏమి చెయ్యగలరు?

आप क्या कर सकते हैं ?

మీరు ఏమి చెయ్యగలరు?

ఆప్ క్యా కర్ సక్తే హై?

మీరు ఏమి చెయ్యగలరు?

आप क्या करसकते हैं ?

మీరు ఏం చేస్తున్నారు?

ఆప్ క్యా కర్ రహే హై?

మీరు ఏం చేస్తున్నారు?

आप क्या कर रहे हैं ?

అల్పాహారము సిద్ధమయిందా?

అల్పాహార్ తయార్ హువా?

అల్పాహారము సిద్ధమయిందా?

अल्पाहार तयार हुवा ?

మనము ఆమెను పిలవాలా?

క్యా హమ్ ఉసే బులానా హై?

మనము ఆమెను పిలవాలా?

क्या हम उसे बुलाना हैं ?

అతను మీతో ఏం చెప్పాడు ?
 అతను మీతో ఏం చెప్పాడు ?
 ఇది తప్పనిసరిగా కావాలా?
 ఇది తప్పనిసరిగా కావాలా ?

అతనిని పిలవనా ?
 అతనిని పిలవనా ?
 మీకు పెళ్ళయ్యిందా ?
 మీకు పెళ్ళయ్యిందా ?
 మీకు పెళ్ళయ్యిందా ?
 మీకు పెళ్ళయ్యిందా ?

మీరు ఎక్కడ ఉంటారు?
 మీరు ఎక్కడ ఉంటారు?
 మీరు ఎక్కడి నుండి వస్తారు?
 మీరు ఎక్కడి నుండి వస్తారు?
 మీరు ఎక్కడి నుండి వస్తారు?
 మీరు ఎక్కడి నుండి వస్తారు?

మీరు సిద్ధంగా ఉన్నారా?
 మీరు సిద్ధంగా ఉన్నారా?
 మీరు ఇక్కడికి రాగలరా?
 మీరు ఇక్కడికి రాగలరా?
 మీరు ఇక్కడికి రాగలరా?
 మీరు ఇక్కడికి రాగలరా?

మనం సినిమాకు వెళ్తామా?
 మనం సినిమాకు వెళ్తామా?
 ఇక్కడ ఏం జరుగుతోంది?
 ఇక్కడ ఏం జరుగుతోంది?
 ఇక్కడ ఏం జరుగుతోంది?
 ఇక్కడ ఏం జరుగుతోంది?

ఏమిటి, ఇది నిజమేనా ?
 ఏమిటి, ఇది నిజమేనా ?
 నీకు ఈయన తెలుసా?
 నీకు ఈయన తెలుసా?
 నీకు ఈయన తెలుసా?
 నీకు ఈయన తెలుసా?

ఉస్నే ఆప్సే క్యా కహా?
 ఉస్నే ఆప్సే క్యా కహా?
 క్యా యహ్ అవశ్యక్ హై?
 క్యా యహ్ అవశ్యక్ హై ?
 క్యా యహ్ అవశ్యక్ హై ?
 క్యా యహ్ అవశ్యక్ హై ?

ఉస్ బులావూ?
 ఉస్ బులావూ?
 క్యా ఆప్ వివాహిత్ హై?
 క్యా ఆప్ వివాహిత్ హై?
 క్యా ఆప్ వివాహిత్ హై?
 క్యా ఆప్ వివాహిత్ హై?

ఆప్ కహా రహ్తే హై?
 ఆప్ కహా రహ్తే హై?
 ఆప్ కహా సే ఆతే హై?
 ఆప్ కహా సే ఆతే హై?
 ఆప్ కహా సే ఆతే హై?
 ఆప్ కహా సే ఆతే హై?

క్యా తుమ్ తయార్ హో?
 క్యా తుమ్ తయార్ హో?
 తుమ్ యహ్ ఆసక్తే హో?
 తుమ్ యహ్ ఆసక్తే హో?
 తుమ్ యహ్ ఆసక్తే హో?
 తుమ్ యహ్ ఆసక్తే హో?

క్యా హమ్ సినేమాకో జాతే హై?
 క్యా హమ్ సినేమాకో జాతే హై?
 యహ్ క్యా హో రహా హై?
 యహ్ క్యా హో రహా హై?
 యహ్ క్యా హో రహా హై?
 యహ్ క్యా హో రహా హై?

క్యా యహ్ సచ్ హై ?
 క్యా యహ్ సచ్ హై ?
 తుమ్కో యే ఆద్మి మాలుమ్ హై?
 తుమ్కో యే ఆద్మి మాలుమ్ హై?
 తుమ్కో యే ఆద్మి మాలుమ్ హై?
 తుమ్కో యే ఆద్మి మాలుమ్ హై?

నువ్వు ఎక్కడికి వెళుతున్నావు?
 नुव्हु एक्कडिकि वेलुतुन्नावु ?

మీ నిర్ణయం ఏమిటి?
 मी निर्णयं एमिटि ?

నువ్వు ఎప్పుడు వస్తావు?
 नुव्हु एप्पुडु వస్తాवु ?

మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?
 मी अभिप्रायं एमिटि ?

వాళ్ళు ఎవరు?
 वाल्लु एवरु ?

మీ పరీక్షలు ఎప్పటినుంచి?
 मी परिक्षलु एप्పటినుంచి ?

నువ్వు నాతో వస్తావా?
 नुव्हु नातो वस्तावा ?

నువ్వు బాగున్నావా?
 नुव्हु बागुन्नावా ?

నువ్వు ఎక్కడి నుండి వస్తున్నావు?
 नुव्हु एक्कडि नुंडि वस्तुन्नावु ?

నువ్వు స్నానం చేశావా?
 नुव्हु स्नानं चेसावा ?

నువ్వు బడికి వెళ్ళావా?
 नुव्हु बडिकि वेळ्ळावा ?

తుమ్ కహాఁ జా రహే హో?
 तुम कहाँ जा रहे हो ?

ఆప్కా క్యా నిర్ణయ్ హైఁ?
 आपका क्या निर्णय है ?

తుమ్ కబ్ ఆవోగే?
 तुम कब आवोगे ?

ఆప్కా క్యా రాయ్ హైఁ?
 आपका क्या राय है ?

వో లోగ్ కౌన్ హైఁ?
 वो लोग कौन हैं ?

తుమ్హారీ పరీక్షాయేం కబ్సే?
 तुम्हारी परिक्षायें कबसे ?

తుమ్ మేరే సాత్ ఆవోగే?
 तुम मेरे सात आवोगे ?

క్యా తుమ్ రీక్ హో?
 क्या तुम ठीक हो ?

తుమ్ కహాఁ సే ఆ రహే హో?
 तुम कहाँ से आ रहे हो ?

క్యా తుమ్ నహాయా?
 क्या तुम नहाया ?

క్యా తుమ్ స్కూల్కో గయా?
 क्या तुम स्कूलको गया ?

ఆమె ఇక్కడికి వస్తుందా?
आमे इक्कडिकि वस्तुंदा ?

నీ గురించి ఆమె అభిప్రాయం ఏమిటి?

नी गुरिचि आमे अभिप्रायं एमिटि ?

మనల్ని ఎవరు కాపాడతారు?
मनल्लि एवरु कापाडतारु ।

ఈ రోజు ఎవరు వస్తున్నారు?
ई रोजु एवरु वस्तुन्नारु ?

ఆమెను నువ్వు ఇష్టపడుతున్నావా?
आमेनु नुव्वु इष्टपडुतुन्नावा ?

టీవీ లో ఏం వస్తున్నది?
टीवि लो एं वस्तुन्नदि ?

ఆమె ఇక్కడ ఉంటుందా?
आमे इक्कड उंटुंदा ?

మీరు అన్నం తింటారా?
मीरु अन्नं तिंटारु ?

మీ దగ్గర జవాబు ఉందా?
मी दग्गर जवाबु उंदा ?

ఆమె నీకు తెలిసి ఉండవచ్చును.
आमे नीकु तेलिसि उंडवच्चुनु ।

ఇప్పుడు మనం ఏం చేద్దాం?
ईप्पुडु मनं एं चेद्दां ?

क्या वो यहाँ आयेगी?
क्या वो यहाँ आयेगी ?

తుమ్హారే బారే మేం ఉస్కా
क्या राय है ?

तुम्हारे बारेमे उसका क्या राय है ?

కౌన్ హమే బచాయేగా?
कौन हमें बचायेगा ?

అజ్ కౌన్ ఆ రహా హై?
आज कौन आ रहा है ?

క్యా తుమ్ ఉసే పసంద్ కరతే హో?
क्या तुम उसे पसंद करते हो ?

టీవీ మే క్యా ఆ రహీ హై?
टीवी में क्या आ रही है ?

క్యా వహ్ యహ్ రహ్ సక్తీ హై?
क्या वह यहाँ रह सकती है ?

ఆప్ ఖానా ఖాతే హైం?
आप खाना खाते हैं ?

క్యా ఆప్కే పాస్ ఉత్తర్ హైం?
क्या आपके पास उत्तर हैं ?

తుమ్కో వహ్ మాలూమ్ హోగీ.
तुमको वह मालूम होगी ।

అబ్ హమ్ క్యా కరేంగే?
अब हम क्या करेंगे ?

అభివాదన

కొన్ని కుశల ప్రశ్నలు తెలుసుకొందాం...

మీరు కులాసాగా ఉన్నారా?

मीरु कुलासागा उन्नारा ?

కాఫీ తీసుకుంటారా?

काफी तीसुकुंटारा ?

మీరు బాగున్నారా?

मीरु बगुन्नारा ?

మీరు ఎప్పుడు వచ్చారు?

मीरु एप्पुडु वच्चारु ?

మిమ్మల్ని కలుసుకున్నందుకు సంతోషంగా ఉంది.

मिम्मल्लि कलुसुकुన్దుకు संतोषంగా उंदि ।

రండి. కూర్చోండి.

रंडि कुचौडि

ఏం తీసుకుంటారు?

एं तीसुकुंटारु ?

మిమ్మల్ని చూసి చాలా రోజులయింది.

मिम्मल्लि चूसि चाला रोजुलइंदि ।

మీరు విశ్రమించండి.

मीरु विश्रमिंचंडि ।

కృతజ్ఞతలు, నేను క్షేమమే.

कृतज्ञतलु, नेनु क्षेममे ।

క్యా ఆప్ కుశల్ హైఁ?

क्या आप कुशल हैं ?

కాఫీ పియోగె?

काफी पियोगे ?

క్యా ఆప్ అచ్చే హైఁ?

क्या आप अच्छे हैं ?

ఆప్ కబ్ ఆయే హైఁ?

आप कब आये हैं ?

ఆప్ నే మిల్ కర్ ఖషీ హుయీ.

आपसे मिलकर खुशि हुई ।

ఆయియే. బైరియే.

आइये, बैठिये ।

ఆప్ క్యా లేతే హైఁ?

आप क्या लेते हैं ?

ఆప్ నే మిలే హుయే బొహాత్

दिन हौं गये.

आपसे मिलेहुये बोहोत दिन होगये ।

ఆప్ విశ్రామ్ కీజియే.

आप विश्राम कीजिये ।

ధన్యవాద్, మైక్ రీక్ హూఁ.

धन्यवाद, मैं ठीक हूँ ।

మీతో మాట్లాడటం సంతోషంగా ఉంది.
మీతో మాట్లాడటం సంతోషంగా ఉంది.
మీతో మాట్లాడటం సంతోషంగా ఉంది.

మీరు చాలా మారిపోయారు.
మీరు చాలా మారిపోయారు.
మీరు చాలా మారిపోయారు.

మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం.
మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం.
మీరు వచ్చినందుకు చాలా సంతోషం.

మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?
మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?
మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?

మీమ్మల్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయాను.

मिम्मल्लि चूसि आशय्यपोयानु।

ఇవాళే వచ్చాను.
ఇవాళే వచ్చాను.
ఇవాళే వచ్చాను.

మీ ఇల్లు చాలా బాగుంది.

मी इल्लु चाला बागुंदि।

మీరు నన్ను గుర్తుపట్టారా?

మీరు నన్ను గుర్తుపట్టారా?

మీరు తప్పనిసరిగా రావాలి.
మీరు తప్పనిసరిగా రావాలి.
మీరు తప్పనిసరిగా రావాలి.

మీకు ఇక్కడ సౌకర్యంగా ఉన్నదా?
మీకు ఇక్కడ సౌకర్యంగా ఉన్నదా?
మీకు ఇక్కడ సౌకర్యంగా ఉన్నదా?

మీకు నేను గుర్తు ఉన్నానా?
మీకు నేను గుర్తు ఉన్నానా?
మీకు నేను గుర్తు ఉన్నానా?

ఆప్సే బాత్ కర్నా ముయే ఖుషి హై.
ఆప్సే బాత్ కర్నా ముయే ఖుషి హై.
ఆప్సే బాత్ కర్నా ముయే ఖుషి హై.

ఆప్ కితనే బదల గయే హై.
ఆప్ కితనే బదల గయే హై.
ఆప్ కితనే బదల గయే హై.

ఆప్సే ఆనేసే బొహోత్ ఖుషీ హై.
ఆప్సే ఆనేసే బొహోత్ ఖుషీ హై.
ఆప్సే ఆనేసే బొహోత్ ఖుషీ హై.

ఆప్ కబ్ ఆయేంగే?
ఆప్ కబ్ ఆయేంగే?
ఆప్ కబ్ ఆయేంగే?

ఆప్కో దేఖ్కర్ మైఁ ఆచరజ్
ఆప్కో దేఖ్కర్ మైఁ ఆచరజ్
ఆప్కో దేఖ్కర్ మైఁ ఆచరజ్

హెహా గయా హూఁ.
హెహా గయా హూఁ.
హెహా గయా హూఁ.

ఆజ్ హీ లౌటా హూఁ.
ఆజ్ హీ లౌటా హూఁ.
ఆజ్ హీ లౌటా హూఁ.

ఆప్కా ఘర్ బొహోత్
ఆప్కా ఘర్ బొహోత్
ఆప్కా ఘర్ బొహోత్

సుందర్ హైఁ.
సుందర్ హైఁ.
సుందర్ హైఁ.

ఆప్కా ఘర్ బొహోత్ సుందర్ హైఁ.
ఆప్కా ఘర్ బొహోత్ సుందర్ హైఁ.
ఆప్కా ఘర్ బొహోత్ సుందర్ హైఁ.

క్యా ఆప్నే ముజ్జే పహచానా?
క్యా ఆప్నే ముజ్జే పహచానా?
క్యా ఆప్నే ముజ్జే పహచానా?

క్యా ఆప్కో జరూర్ ఆనా హోగా.
క్యా ఆప్కో జరూర్ ఆనా హోగా.
క్యా ఆప్కో జరూర్ ఆనా హోగా.

క్యా ఆప్కో యహోఁ అచ్చా హైఁ?
క్యా ఆప్కో యహోఁ అచ్చా హైఁ?
క్యా ఆప్కో యహోఁ అచ్చా హైఁ?

క్యా ఆప్కో మేరీ యాద్ హైఁ?
క్యా ఆప్కో మేరీ యాద్ హైఁ?
క్యా ఆప్కో మేరీ యాద్ హైఁ?

అనुरోధ

ఎవరినైనా ప్లీజింగ్గా అడగడం ఉత్తమం. వాటినే విన్నపాలు అంటారు.
అవి కొన్ని..

కృప్య క్షమా కరే/ మాఫ్ కరే.
कृपया क्षमा करें / माफ करें।

క్షమించండి / మన్నించండి.
क्षमिंचंडि/ मन्निंचंडि।

శ్రద్ధగా వినండి.
श्रद्धగా వినండి।

కృప్య ధ్యాన్ దేం.
कृपया ध्यान दें।

మీ గురించి చెప్పతారా?
मी गुरिचि चेपुतारा ?
మరోసారి,
मरोसारि,

అప్డే బారే మేఁ బతాయేంగే?
आपके बारे में बतायेंगे ?
ఏక్ బార్ ఫిర్.
एक बार फिर।

శ్రద్ధగా వినండి.
श्रद्धగా వినండి।

కృప్య ధ్యాన్ దేం.
कृपया ध्यान दें।

నేను లోపలికి రావచ్చునా?
नेनु लोपलिकि रावच्चुना ?

క్యా మైఁ అందర్ ఆ సక్తా హూఁ?
क्या मैं अंदर आ सकता हूँ ?

ఇది మీకు సరిపోయిందా?
इदि मीकु सरिपोयिंदा ?

క్యా ఆప్ ఇన్ సే సహమత్ హైఁ?
क्या आप इन से सहमत हैं।

క్షమించండి.
क्षमिंचंडि।

కృప్య క్షమా కరేం.
कृपया क्षमा करें।

మీరు రేపు రాగలరా?
मीरु रेपु रागलरा ?

క్యా ఆప్ కల్ ఆ సక్తే హైఁ?
क्या आप कल आ सकते हैं ?

ఎదురు చూడండి.

एदुरु चूडंडि ।

ప్రయాణీకులు అందరూ శ్రద్ధగా వినండి.

ప్రయాణీకులు అందరూ శ్రద్ధగా వినండి.

దయచేయండి.

दयचेयंडि ।

తమరు ఏమని అడిగారు?

तमरु एमनि अडिगारु ?

కూర్చోండి.

कूर्चोंडि ।

సంతకం చెయ్యండి.

संतकं चेर्यंडि ।

మీరు నాకోసం చేయగలరా?

मीरु नाकोसं चेरगलरा ?

నిశ్శబ్దంగా ఉండండి.

निश्शब्दंगा उंडंडि ।

మరలా ఒకసారి రండి.

मरला ओकसारि रंडि ।

మీ పాస్ చూపించండి.

मी पास चूपिंचंडि ।

మీతో కొంచెం మాట్లాడవచ్చునా?

मीतो कोचें माट्लाडवचुना ?

మరోసారి చెప్పండి.

मरोसारि चेपुंडि ।

కృపయా ప్రతీక్షా కరేం.

कृपया प्रतीक्षा करें ।

సభీ యాత్రీ ధ్యాన్ దేం.

सभी यात्री ध्यान दें ।

కృపయా అందర్ ఆ జాయేం.

कृपया अंदर आ जाएं ।

అప్ నే క్యా పూఛా?

आपने क्या पूछा ?

కృపయా బైరియే.

कृपया बैठिये ।

కృప్ యా హస్తాక్షర్ కరేం.

कृपया हस्ताक्षर करें ।

అప్ మేరే లియే కరేంగే క్యా?

आप मेरे लिये करेंगे क्या ?

కృప్ యా శాంత రహేం.

कृपया शांत रहें ।

కృప్ యా ఫిర్ పథారేం.

कृपया फिर पथारें ।

కృప్ యా పాస్ దిఖాయేం.

कृपया पास दिखायें ।

క్యా అప్ నే బాత్ కర్ సకతే హై?

क्या आपसे बात कर सकते है ?

కృప్ యా ఫిర్ సే కహియే.

कृपया फिर से कहिये ।

మీరు ఏం చేస్తున్నారు?
మీరు ఎం చేస్తున్నారు?

నేను ఇక్కడ ఏం చేయగలను.
నేను ఇక్కడ ఏం చేయగలను.

మరోసారి చెప్పగలరా?
మరోసారి చెప్పగలరా?

మీరు ఏం అనుకుంటున్నారు?
మీరు ఏం అనుకుంటున్నారు?

మీరు వారితో వస్తారా?
మీరు వారితో వస్తారా?

మరలా ఒకసారి రండి.
మరలా ఒకసారి రండి.

జాగ్రత్తగా ఉండండి.
జాగ్రత్తగా ఉండండి.

చిన్నమాట!

అవును చిన్నమాట!

మీకు నేను ఏమైనా సహాయం చేయగలనా?
మీకు నేను ఏమైనా సహాయం చేయగలనా?

కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి.
కొంచెం విశ్రాంతి తీసుకోండి.

మీరు మాతోపాటు వస్తారా?
మీరు మాతోపాటు వస్తారా?

అవును కర్ రహే హై?
అవును కర్ రహే హై?

యహా మైక్ క్యా కరూంగా?
యహా మైక్ క్యా కరూంగా?

ఫిర్ ఏక్ బార్ బతాయేంగే?
ఫిర్ ఏక్ బార్ బతాయేంగే?

అవును క్యా సమయ్తే హై?
అవును క్యా సమయ్తే హై?

క్యా ఉన్కే సాత్ ఆయేంగే?
క్యా ఉన్కే సాత్ ఆయేంగే?

థోడా అవుర్ దేం.
థోడా అవుర్ దేం.

క్యూప్యా సావధాన్ రహే.
క్యూప్యా సావధాన్ రహే.

జరా సునియే!

జరా సునియే!

క్యా మైఆప్కో సహాయ్ కర్సక్తా హూ?
క్యా మైఆప్కో సహాయ్ కర్సక్తా హూ?

క్యూప్యా థోడా ఆరామ్ కర్లేం.
క్యూప్యా థోడా ఆరామ్ కర్లేం.

క్యా అవు హమారే సాత్ ఆయేంగే?
క్యా అవు హమారే సాత్ ఆయేంగే?

आज्ञायें

ఇటురా.

इट्टरा ।

నన్ను విసిగించకు.

नन्नु विसिगिंचकु ।

ప్రక్కకు జరుగు.

प्रक्ककु जरुगु ।

అసలు సంగతి చెప్పు.

असलु संगति చెప్పు ।

అలశ్యంగా రావద్దు.

आलस्यंगा रावद्దు ।

నా వెనుకే రావద్దు.

ना వెనుకె రావద్దు ।

నిశ్శబ్దంగా ఉండు.

निश्शब्दంగా ఉండు ।

మరోసారి చెయ్యి.

मरोसारि చెయ్యి ।

ఇటు రా.

इट्ट रा ।

నోరూసుకుని ఉండు.

नोर्मूसुकुनि ఉండు ।

నువ్వు ఏమనుకుంటున్నావు?

नुवु एमनुకుంతున్నావు?

యహోc ఆవో.

यहाँ आवो ।

ముయ్యే తంగ్ మత్ కరో.

मुय्ये तंग मत करो ।

ఏక్ తరఫ్ హో జావో.

एक तरफ हो जाओ ।

అసలీ బాత్ కహో.

असली बात कहो ।

దేర్ సే న ఆనా.

देर से न आना ।

మేరే పీఛే ఆనా మత్.

मेरे पीछे आना मत ।

చుప్ రహో.

चुप रहो ।

ఫిర్ ఏక్ బార్ కోశిస్ కరో.

फिर एक बार कोशिस करो ।

ఇధర్ ఆవ్.

इधर आव ।

చుప్చాప్ రహో.

चुपचाप रहो ।

తుమ్ క్యా సమర్హితే హో?

तुम क्या समझते हो ?

సువ్వు ఇక్కడికి రా.
 నువ్వు ఇక్కడికి రా ।
 నీకేం తెలుసు?
 నీకేం తెలుసు ?
 దీనిని అక్కడపెట్టు.
 దీనిని అక్కడపెట్టు ।
 నిశ్శబ్దం.
 నిశ్శబ్దం ।
 వెంటనే రా!
 వెంటనే రా !
 ఇక్కడి నుంచి పో.
 ఇక్కడి నుంచి పో ।
 సువ్వుక్కడ ఆగు.
 సువ్వుక్కడ ఆగు ।
 నువ్వుక్కడ ఆగు ।
 వినండి / మాటవిను.
 వినండి / మాటవిను ।
 ఇటు చూడు.
 ఇటు చూడు ।
 ఇక్కడే ఎదురు చూడు.
 ఇక్కడే ఎదురు చూడు ।
 ఇక్కడి నుండి వెళ్ళు.
 ఇక్కడి నుండి వెళ్ళు ।

తుమ్ యహాఁ ఆవో.
 తుమ్ యహాఁ ఆవో ।
 తుమ్కో క్యా మాలూమ్ హై?
 తుమ్కో క్యా మాలూమ్ హై ?
 ఇస్కో వహాఁ రఖో.
 ఇస్కో వహాఁ రఖో ।
 ఖామోష్.
 ఖామోష్ ।
 పౌరన్ ఆవ్!
 పౌరన్ ఆవ్ !
 యహాఁ సే జావ్.
 యహాఁ సే జావ్ ।
 తుమ్ రుకో.
 తుమ్ రుకో ।
 సునో / సునియే.
 సునో / సునియే ।
 ఇధర్ దేఖో.
 ఇధర్ దేఖో ।
 యహీఁ ప్రతీక్షా కరేం.
 యహీఁ ప్రతీక్షా కరేం ।
 యహీఁ ప్రతీక్షా / ఇంతజార్ కరేం
 యహీఁ ప్రతీక్షా / ఇంతజార్ కరేం ।
 యహాఁ సే జావ్.
 యహాఁ సే జావ్ ।

వెళ్ళిపో / ఇక్కడనుంచి పో.

వెఱ్ఱపో / ఇక్కడనుంచి పో ।

నువ్వు ఇక్కడికి రానవసరం లేదు.

నువ్వు ఇక్కడికి రానవసరం లేదు ।

మరచి పోవద్దు.

మరచిపోవద్దు ।

ఆమెతో మాట్లాడవద్దు.

ఆమెతో మాట్లాడవద్దు ।

ఆమెను ఇబ్బంది పెట్టవద్దు.

ఆమెను ఇబ్బంది పెట్టవద్దు ।

చూసి వెళ్ళు.

చూసి వెళ్ళు ।

దీనిని జాగ్రత్తగా పెట్టండి

దీనిని జాగ్రత్తగా పెట్టండి ।

క్రిందకు రావద్దు.

క్రిందకు రావద్దు ।

పైకి వెళ్ళు.

పైకి వెళ్ళు ।

సిద్ధంగా ఉండు.

సిద్ధంగా ఉండు ।

నువ్వు విన్నావా?

నువ్వు విన్నావా ?

నెమ్మదిగా వెళ్ళు.

నెమ్మదిగా వెళ్ళు ।

ఇప్పుడే / వెంటనే వెళ్ళు.

ఇప్పుడే / వెంటనే వెళ్ళు ।

చలే జావో / దఫా హో జావో

చలే జావో / దఫా హో జావో ।

తుమ్హేఁ యహాఁ అనేకీ జహారత్ సహీఁ.

తుమ్హేఁ యహాఁ అనేకీ జహారత్ సహీఁ ।

భూల్నా మత్.

భూల్నా మత్ ।

ఉస్సే బాత్ మత్ కరో.

ఉస్సే బాత్ మత్ కరో ।

ఉస్సే పరేశాన్ న కరో.

ఉస్సే పరేశాన్ న కరో ।

దేఖ్ కే చలో.

దేఖ్ కే చలో ।

ఇసే సంభాలియె.

ఇసే సంభాలియె ।

నీచే మత్ ఆవో.

నీచే మత్ ఆవో ।

ఊపర్ జావో.

ఊపర్ జావో ।

తయార్ రహో.

తయార్ రహో ।

తుమ్నే సునా?

తుమ్నే సునా ?

ధీరే జావో.

ధీరే జావో ।

ఘోరన్ / తురన్త్ జావో.

ఘోరన్ / తురన్త్ జావో ।

सरल पंक्ति

కొన్ని సరళ వాక్యాలు...

మీకు ఏమి కావాలి?

मीकु एमि कावालि ?

మీ వయస్సు ఎంత?

मी वयस्सु एंत ?

మీ ఇల్లు ఎక్కడుంది?

मी इल्लु एककुडुंदि ?

మీ పేరేమిటి?

मी पेरेमिटि ?

నా పేరు దుర్గ.

ना पेरु दुर्गा ।

లోపలికి రండి.

लोपलिकि रंदि ।

ఓహ్, రండి కూర్చోండి.

ओह, रंदि कूचौंदि

మీరు ఏమి చేస్తుంటారు?

मीरु एमि चेस्तुंतారు ?

నమస్తే, మీరు ఎలా ఉన్నారు?

नमस्ते, मीरु एला उन्नारु ?

నేను బాగున్నాను.

नेनु बागुन्नानु

ఆప్ కో క్యా చాహియే?

आप को क्या चाहिये ?

ఆప్ కీ ఉమ్ క్యా హై?

आपकी उम्र क्या है ?

ఆప్ కా ఘర్ కహా హై?

आपका घर कहाँ है ?

ఆప్ కా నామ్ క్యా హై?

आप का नाम क्या है ?

మేరీ నామ్ దుర్గ.

मेरी नाम दुर्गा है ।

అందర్ ఆయియే.

अंदर आइये ।

ఓహ్, ఆయియే బైరియే.

ओह, आइये बैठिये ।

ఆప్ క్యా కామ్ కర్తే హై?

आप क्या काम करते हैं ?

నమస్తే ఆప్ కైసే హై?

नमस्ते आप कैसे हैं ?

మై అచ్చా హూం.

मैं अच्छा हूँ ।

మీరు ఎక్కడ నివసిస్తున్నారు?

मीरू एककड निवसिस्तुन्नारु ?

ఈ పట్టణం పేరేమిటి?

ई पट्टणं पेरैमिटि ?

ఈ పట్టణం పేరు హైదరాబాద్.

ई पट्टणं पेरु हैदराबाद ।

మీరు యిక్కడికి ఎప్పుడొచ్చారు?

मीरू इक्कडिकि एप्पुडोच्चारु ?

ఇక్కడ హోటల్ ఎక్కడుంది?

इक्कड होटल एककुंडि ?

ఈ హోటల్లో ఖాళీ ఏమైనా ఉందా?

ई होटललो खाली एमैना उंदा ?

ఉందండి.

उंदि ।

ఈ ఫార్మ్ తీసుకుని పూర్తిచేసి యివ్వండి.

ई फार्म तीसुकुनि पूरिचेसि इव्दि ।

మీరు ఒక్క రోజుకు ఎంత తీసుకుంటారు?

मीरू ओक्कोरुजुकु एंत तीसुकुंतारु ?

ఈ గదికి అద్దె ఎంత?

ई गदिकि अदिदे एंत ?

మీరు ఎలాంటి భోజనం ఇస్తారు?

मीरू एलांति भोजनं इस्तारु ?

శాఖాహారమా లేక మాంసాహారమా?

शाकाहारमा लेक मांसाहारमा ?

ఆప్ కహాం కే రహానే వాలే హైఁ?

आप कहाँ के रहने वाले हैं ?

ఇన్ షహార్ కా నామ్ క్యా హైఁ?

इस शहर का नाम क्या हैं ?

इन् शहर का नाम हैदराबाद् है.

इस शहर का नाम हैदराबाद है ।

ఆప్ యహాం కబ్ ఆయే?

आप यहाँ कब आये ?

యహాం హోటల్ కిధర్ హైఁ?

यहाँ होटल किधर हैं ?

క్యా ఇన్ హోటల్ మేం జగహ్ ఖాళీ హైఁ?

क्या इस होटल में जगह खाली हैं ?

జీ, హాం.

जी, हाँ ।

యహ్ ఫార్మ్ లీజియే ఔర్ భరకర్ దీజియే?

यह फार्म लीजिये और भरकर दीजिये ।

ఆప్ ఏక్ దిన్ కో క్యా లేతే హైఁ?

आप एक दिन को क्या लेते हैं ?

ఇన్ కమరే కిరాయా క్యా హైఁ?

इस कमरे किराया क्या हैं ?

ఆప్ కైసా భోజన్ దేతే హైఁ?

आप कैसा भोजन देते हैं ?

శాఖాహారీ యా మాంసాహారీ?

शाकाहारी या मांसाहारी ?

రెండూ దోనోc.

ముందు గదిలోకి వెళ్ళండి.

మృదు గదిలోకి వెళ్ళండి ।

ఏం కావాలో అడిగి తీసుకోండి.

एं कावालो अडिगि तीसुकोडि ।

మీరు నాకు కొంచెం మంచినీళ్ళు యిస్తారా!

मीरु नाकु कोंचें मंचिनीळ्ळु इस्तारा ।

మీరు అక్కడికి రండి.

मीरु अक्कडिगि रंडि ।

భోజనం తీసుకురా.

भोजनं तीसुकुरा ।

బట్టలు ఉతుకు.

బట్టలు ఉతుకు ।

ఈ ఉత్తరం లెటర్ బాక్స్లో వెయ్యి.

ई उत्तरं लेटर बाक्सलो वेय्यि ।

నాకు ఈ భాషవచ్చు.

नाकु ई भष वच्चु ।

నాకు ఈ భాష రాదు.

नाकु ई भष रादु ।

ఈ చెక్కును సగదుగా మార్చాలి.

ई चेक्कुनु नगदुगा मार्चालि ।

నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి.

నేను ఎస్.టి.డి చేయాలి ।

रेंडु । दोनों ।

సామ్నే కే కమరే మేc జాయియే?

सामने के कमरे में जाइये ।

జో చాహే మాంగ్ లీజియే.

जो चाहे मांग लीजिये ।

క్యా ఆప్ ముయే ధోడా పానీ దేంగే!

क्या आप मुझे थोडा पानी देंगे ।

ఆప్ వహోc ఆయియే.

आप वहाँ आइये ।

ఖానా లావో.

खाना लाओ ।

కపడే ధోవో.

कपडे धोओ ।

యహ్ చిట్టీ లెటర్ బాక్స్ మేc డాలో.

यह चिट्ठी लेटर बाक्स में डालो ।

మైc యహ్ భాషా జాన్తా హూంc

मैं यह भाषा जानता हूँ ।

మైc యహ్ భాషా నహీc జాన్తా హూంc.

मैं यह भाषा नहीं जानता हूँ ।

యహ్ చెక్ భుకానా హై.

यह चेक भुकाना हैं ।

ముయే ఎస్.టి.డి. కరీనా హై.

मुझे एस.टि.डि. करना है ।

టీ త్రాగండి.

చాయ్ పీవో.

టీ త్రాగండి.

చాయ్ పీవో.

రండి, మనం టీ తాగుదాం.

అయియే హమ్ చాయ్ పియేఁ

రండి, మనం టీ తాగుదాం.

ఆయియే హమ్ చాయ్ పియేఁ

క్షమించాలి, నేనిప్పుడే టీ తాగాను.

క్షమా కరేఁ మైనే అభీ చాయ్ పియా హైఁ.

క్షమించాలి, నేనిప్పుడే టీ తాగాను.

క్షమా కరేఁ మేనే అభీ చాయ్ పియా హైఁ.

మీరు సిగరెట్ తాగుతారా?

క్యా ఆప్ సిగరెట్ పియేంగే?

మీరు సిగరెట్ తాగుతారా?

క్యా ఆప్ సిగరెట్ పియేంగే?

లేదు, నేను సిగరెట్ తాగను.

నహీఁ మైఁ సిగరెట్ నహీఁ పీతా.

లేదు, నేను సిగరెట్ తాగను.

నహీఁ మేఁ సిగరెట్ నహీఁ పీతా.

ఇక్కడ పబ్లిక్ టాయలెట్ ఎక్కడుంది?

యహాఁ పేషాబఘర్ కహాఁ హై?

ఇక్కడ పబ్లిక్ టాయలెట్ ఎక్కడుంది?

యహాఁ పేషాబఘర్ కహాఁ హై?

త్వరగా కానియ్.

జల్దీ కరో.

త్వరగా కానియ్.

జల్దీ కరో.

నాకోసం ఎదురుచూడొద్దు.

మేరీ రాహ్ మత్ దెఖనా.

నాకోసం ఎదురుచూడొద్దు.

అప్ కహాఁ జా రహే హైఁ?

నాకోసం ఎదురుచూడొద్దు.

అప్ కహాఁ జా రహే హైఁ?

దారి చూపించు.

రాస్తా బతావో.

దారి చూపించు.

రాస్తా బతావో.

ఈ బస్సు ఎక్కడికెళ్తుంది?

యహాఁ బస్ కహాఁ జాతీ హై?

ఈ బస్సు ఎక్కడికెళ్తుంది?

యహాఁ బస్ కహాఁ జాతీ హై?

మీ బిల్లు ఎంతైంది?

అప్ కే కిత్నే పైసే హుయే?

మీ బిల్లు ఎంతైంది?

అప్ కే కిత్నే పైసే హుయే?

ఈ వస్తువుయొక్క ఖరీదెంత?
 ఇ వస్తువుయొక్క ఖరీదెంత?
 చాలా దూరం.

చాలా దూరం ।

నాకు టాక్సీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది? ముయ్యే టాక్సీ కహా మిలేగీ?
 నాకు టాక్సీ ఎక్కడ దొరుకుతుంది? ముయ్యే టాక్సీ కహా మిలేగీ?

బండి ఏ ప్లాట్‌ఫాం మీదకు వస్తుంది?

ఈ మూట ఎత్తు.

ఇ మూట ఎత్తు ।

ఏయ్ కూలీ, సామాను తీసుకురా.

ఎయ్ కూలీ, సామాను తీసుకురా ।

నెంబరు ఎంత?

నెంబరు ఎంత?

వైటింగ్ రూమ్ ఎక్కడుంది?

వైటింగ్ రూమ్ ఎక్కడుంది?
 వేటింగ్ రూమ్ ఎక్కడుంది?

కొద్దిసేపు కూర్చోండి.

కొద్దిసేపు కూర్చోండి ।

కొద్దిసేపు ఆగండి.

కొద్దిసేపు ఆగండి ।

నేను మీ కోసం ఎదురు చూస్తుంటాను. మైంట్ ఆఫ్ కీ రామ్ దేఖంగా.

నేను మీ కోసం ఎదురు చూస్తుంటాను ।

ఇస్ చీజ్ కే దామ్ క్యా హై?

ఇస్ చీజ్ కే దామ్ క్యా హై?
 ఇస్ చీజ్ కే దామ్ క్యా హై?

బహుత్ దూర్.

బహుత్ దూర్ ।

ముయ్యే టాక్సీ కహా మిలేగీ?

ముయ్యే టాక్సీ కహా మిలేగీ?
 ముయ్యే టాక్సీ కహా మిలేగీ?

గాడీ కిస్ ప్లాట్‌ఫామ్ పర్ ఆయేగీ?

గాడీ కిస్ ప్లాట్‌ఫామ్ పర్ ఆయేగీ?
 గార్డీ ఉరావో.

గఠరీ ఉరావో ।

ఏ కూలీ, సామాన్ ఉరావో.

ఏ కూలీ, సామాన్ ఉరావో ।

నంబర్ క్యా హై?

నంబర్ క్యా హై?
 నంబర్ క్యా హై?

వైటింగ్ రూమ్ కహా హై?

వైటింగ్ రూమ్ కహా హై?
 వేటింగ్ రూమ్ కహా హై?

థోడీ దేర్ బైతియే.

థోడీ దేర్ బైతియే ।

థోడీ దేర్ ఠహరో.

థోడీ దేర్ ఠహరో ।

మैं आपकी राह देखूँगा ।

बारहखडी गुणितము

అక్షరానికి మరొక అక్షరం కలిస్తే అది దీర్ఘముగానే లేదో మరో అక్షరంగానో మారుతుంది. ఉదా : క (क) + క్ (क) = క్క (ఇది ఒక అక్షరానికి మరో అక్షరం చేరి ఒత్తుగా ఏర్పడటం. ఒక్క అక్షరంలో రెండు అక్షరాల ఉచ్చరణ. హల్లులతో కలిసినపుడు అచ్చుల రూపము మారును.

* अ आ इ ई उ ऊ ऋ ए ऐ ओ औ अं अः

* आ, ई, ओ, औ అక్షరముల గుర్తు హల్లుల తరువాత చేర్చబడును.
 उदा : का, की, को, कौ .

* इ గుర్తు అక్షరమునకు ముందు వచ్చును. उदा : कि, चि, टि,
 पि

* ए, ऐ గుర్తులు హల్లులపైన उ, ऊ, ऋ గుర్తులు హల్లుల క్రింద చేర్చబడును. उदा : पे, पै, पु, पू, पृ

* र అక్షరమునకు उ, ऊ ల గుర్తులు కలియునప్పుడు దాని రూపములు ఈ క్రింది విధముగా ఉండును. उदा : रु, रू

* यहाँ, वहाँ, जहाँ, नहीं, में, मैं అను అక్షరములను సగము నోటితోను, సగము ముక్కుతోను (అనునాసికము వలె)

क ఉచ్చరింపవలెను= (क) क + अ = क

क + आ = (का) क + आ = का

क + इ = (कि) क + इ = कि

क + ई = (की) क + ई = की

क + उ = (कु) क + उ = कु

క	+	ఊ	=	(కూ)	క	+	ఊ	=	కూ
క	+	ఋ	=	(కృ)	క	+	ఋ	=	కృ
క	+	ఋ	=	(కౄ)	క	+	-	=	-
క	+	ఎ	=	(కె)	క	+	ए	=	కె
క	+	ఏ	=	(కే)	క	+	-	=	-
క	+	ఐ	=	(కై)	క	+	ऐ	=	కై
క	+	ఒ	=	(కొ)	క	+	ओ	=	కొ
క	+	ఓ	=	(కో)	క	+	-	=	-
క	+	ఔ	=	(కౌ)	క	+	औ	=	కౌ
క	+	అం	=	(కం)	క	+	अं	=	కం
క	+	అః	=	(కః)	క	+	अः	=	కః

बारहखटी : गुणितमूल

క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కే	కై	కో	కౌ	కం	కః
క	కా	కి	కీ	కు	కూ	కృ	కే	కై	కో	కౌ	కం	కః
గ	గా	గి	గీ	గు	గూ	గృ	గే	గై	గో	గౌ	గం	గః
చ	చా	చి	చీ	చు	చూ	చృ	చే	చై	చో	చౌ	చం	చః
ఛ	ఛా	ఛి	ఛీ	ఛు	ఛూ	ఛృ	ఛే	ఛై	ఛో	ఛౌ	ఛం	ఛః
ట	టా	టి	టీ	టు	టూ	టృ	టే	టై	టో	టౌ	టం	టః
డ	డా	డి	డీ	డు	డూ	డృ	డే	డై	డో	డౌ	డం	డః
ణ	ణా	ణి	ణీ	ణు	ణూ	ణృ	ణే	ణై	ణో	ణౌ	ణం	ణః

हिन्दी शब्दों का उच्चारण हिन्दी పదముల ఉచ్చారణ

ముఖ్యంగా హిందీలో పద ఉచ్చారణ తెలుసుకోవడం ఎంతో అవసరం. హిందీ భాషనందు రెండు, మూడు అక్షరములున్న యెడల చివరి హల్లులు సగము మాత్రమే ఉచ్చరింపాలి. मर - మర్. నాలుగు అక్షరముల మాటల రెండవ, నాలుగవ అక్షరాలు సగము మాత్రమే పలుకవలెను. 5 అక్షరముల మాటలకు 3వ, 5వ అక్షరముల సగము పలుకవలసి వుంటుంది. उदा : रसमन - రస్మన్. మూడు అక్షరములుండి చివరి అక్షరము దీర్ఘము వున్నచో రెండవ అక్షరము సగము పలుకవలసి ఉంటుంది. उदा : मखडी - మఖ్డీ.

నాలుగు అక్షరములు మాటలలో రెండవ లేదా మొదటి అక్షరము సంయుక్తమైనపుడు, రెండవ అక్షరమును పూర్తిగా పలుకవలసి ఉంటుంది. उदा : स्वयंसेवक - స్వయంసేవక్ అరబీ, ఫారసీ, ఉర్దూ పదములు హిందీలో వ్రాయునపుడు అక్షరముల క్రింద బిందువు వ్రాయబడును. ఆ పదముల ఉచ్చారణ అరబీ, ఫారసీ, ఉర్దూ పదములను పోలి వుండును. उदा : ख़त - ఖత్

ఇక్కడ కొన్ని పదాలను నేర్చుకుందాము

మామిడిపండు	मामिडिपंडु	आम	అమ్
శనగలు	शनगलु	चना	చనా
ఆవాలు	आवालु	सरसों	సరసోం
జొన్నలు	जोन्नलु	ज्वार	జ్వార్
ఉప్పు	उप्पु	नमक	నమక్
పంచదార	पंचदार	चीनी	చీనీ
వెన్న	वेन्न	मक्खन	మఖ్ఖన్
పాలు	पालु	दूध	దూద్

वाक्य - वाक्यములు

వాక్యం అంటే ఏమిటి? అది ఎలా ఏర్పడతాయో చూడండి.

उदा : मैं खेलती हूँ। तुम कहा रहते हो ?

పూర్తి అర్థమువచ్చే శబ్ద సముదాయమును వాక్యము అంటారు.

వాక్య నిర్మాణంలో కర్త, కర్మ, క్రియ ఉంటాయి. ఒకోసారి కర్మ లోపించవచ్చును. కర్తను బట్టే లింగములు, వచనములు మారుతాయి.

उदा : रवि खेलता है । सोनु खेलती है ।

ఇంగ్లీషులో Negative వాక్యాల ముందర ఏ విధంగా అయితే 'Not' చేరుతుందో అదేవిధంగా హిందీలో కూడా నిషేధార్థక వాక్యముల ముందు నహీ చేరుతుంది.

वह गाँव नहीं जाती है । मैं घर नहीं आऊँगी ।

1. _____ घरजाती है । (सीता, राजु)
2. _____ क्या सुनति हैं । (वह, वे)
3. _____ खेलती है । (सीम, रघु)
4. _____ क्या कर रहे हैं ? । (आप, हम)
5. _____ खाना बनाती हैं । (बहन, पिताजि)
6. _____ पाठ लिख रहा हैं । (भय्या, बहन)
7. _____ कहा से आरहे हो ? (तुम, वो)
8. _____ टीवि देखती हैं । (रेणु, रोहण)
9. _____ पडते हैं । (लडके, लडकी)
10. _____ सोते हैं । (बच्चे, बहन)

కొన్ని వాక్యాలు తెలుగులో ఇస్తున్నాము. వాటిని హిందీలో రాయండి. తరువాత కింద ఇచ్చిన సమాధానాలతో సరిచూసుకోండి.

1. ఆవు పాలు ఇచ్చుచున్నది.
2. మీరు కాసేపు కూర్చోండి.
3. ఈ రోజు నువ్వు ఎక్కడికి వెళుతున్నావు?
4. నాన్నగారు ఈ రోజు వస్తున్నారు.
5. నాకు జ్వరంగా ఉంది.
6. ఆమె ఇప్పుడు ఏంచేస్తున్నది?
7. వీడు పనిదొంగ.
8. నేను ఇప్పుడు మీ ఇంటికి రాలేను.
9. సుజిత ఆడుతుంది.

సమాధానములు

1. गाय दूध देती है ।
2. आप बैठिये ।
3. आज तुम कहा जा रहे हो ?
4. पिताजी आज आ रहे हैं ।
5. मुझे बुखार है ।
6. वो अब क्या कर रही है ।
7. वो कामचोर है ।
8. मैं तुम्हारा घर नहीं आसक्ता हूँ ।
9. सुजित खेलति है ।

విధివాచక - విధివాచక రూపములు

नीचे दिये गये वाक्यों को पढ़िए :-

1. तुम पढो ।	2. तू वहाँ खडो ।
3. तुम खावो ।	4. तुम मुझसे बात करो ।
5. आप सुनिये ।	6. तुम यहा काम करो ।
7. आप मेरे सात चलिये ।	8. आप वहा मत जाइये ।
9. तुम मेरी बात सुनो ।	10. आप यहा पाठ पढिये ।

పై వాక్యాలను ఎలా ఎక్కడ ఉపయోగించాలో చూద్దాం.

నియమాలు : ఈ విధివాచక రూపములు ఆదేశము మరియు విన్నపములో ప్రయోగింప బడును. **तू** కర్తగా వున్నప్పుడు క్రియాధాతువు మాత్రమే ఉపయోగింపబడును. **तुम** కర్తగా వున్నప్పుడు **ओ, आप** కర్తగా వున్నప్పుడు **इये** లేక **जिये** ధాతువునకు చివర వచ్చును. మామూలు వాక్యములందు నిషేధమును సూచించుటకు **नहि** వాడితే ఈ విధి వాచకములో మాత్రము నిషేధమును సూచించుటకు క్రియకు ముందు **मत** ఉపయోగింపబడును. **तू** మనకంటె చిన్నవాళ్ళు, నౌకర్లు, ఆత్మీయులను సంబోధించునపుడు, **तुम** సమాన వయస్సు, హోదాగల వారి యెడల, **आप** పెద్దలు మరియు గౌరవనీయ వ్యక్తుల పట్ల ఉపయోగించబడును.

ఈ క్రింది వాక్యాలను పూర్తిచేయండి.

अभ्यास :-

अ) कर्ता के उचित रूपों से शांती स्थान भरिये ।

* _____ यहा आवो ।

- * _____ गीत सुनो ।
- * _____ वहाँ मत जावो ।
- * _____ सिगरेट मत पिवो ।
- * _____ यहाँ बैठो ।
- * _____ काम मत करो ।
- * _____ यहाँ आइये ।
- * _____ ज्यादा काम मत करो ।

आ) विधिवाचक क्रिया के उचित रूपों से खाली जगह भरिये ।

- तुम इस पाठ को मत _____ ।
- आप मेरी बात _____ ।
- तुम धीरज _____ ।
- तुम यहाँ मत _____ ।
- आप मेरे सात _____ ।
- आप ज्यादा मत _____ ।
- काफी मत _____ ।
- मेरे बात _____ ।

క్రోధ - కోపమును తెలుపు మాటలు

కొన్ని కోపం వాక్యాలను కూడా తెలుసుకోండి....

అక్కడి నుండి లే.

వహాఁ సే ఉరో

అవకాడి నుండి లే ।

वहाँ से उठो ।

తప్పెవరిది?

दोष किसका है?

తప్పెవరిది ?

दोश किसका हैं ?

మాటలు సరిగ్గా రాని.

बातें ठीक तरह से कहो.

మాటలు సరిగ్గా రాని ।

बातें ठीक तरह से कहो ।

సరిగ్గా నించో.

ठीक से कडो.

సరిగ్గా నించో ।

ठीक से कडो ।

నేను మాట్లాడటం లేదు.

मैंने बोलचाल बंद है.

నేను మాట్లాడటం లేదు ।

मेरी बोलचाल बंद है ।

నువ్వు అనవసరంగా వారిని కష్టపెట్టకు.

मैंने नाक में दम करने से बाज आओ.

నువ్వు అనవసరంగా వారిని కష్టపెట్టకు ।

मेरी नाक में दम करने से बाज आओ ।

నీ మాట మీద నమ్మకం లేదు.

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है।
ऊसने नाक में दम कर रखी है ।

నీ మాట మీద నమ్మకం లేదు ।

तुम्हारे बातों पर यकीन नहीं है ।

ఆమె కష్టపెడుతున్నది.

ऊसने नाक में दम कर रखी है.

ఆమె కష్టపెడుతున్నది ।

उसने नाक में दम कर रखी है ।

అతడు కాలాన్ని వ్యర్థం చేస్తున్నాడు.

वह वक्त बरबाद करता है.

అతడు కాలాన్ని వ్యర్థం చేస్తున్నాడు ।

वह वक्त बरबाद करता है ।

కోపపడకు.

नाराज न हो.

కోపపడకు ।

नाराज मत हो ।

మీకు బాధ కలిగిందా?

క్యా ఆప్కో చోట్ లగా?

మీకు బాధ కలిగిందా ?

क्या आपको छोट लगा ?

నీకు బుద్ధి లేదు.

తుమ్కో అకల్ నహీ హై.

నీకు బుద్ధి లేదు ।

तुमको अकल नहीं है ।

మాట మధ్యలో అడ్డురాకు.

మేరీ బాత్ మత్ కాటో.

మాట మధ్యలో అడ్డురాకు ।

मेरी बात मत काटो ।

నువ్వు ఏం చేస్తున్నావు?

తుమ్ క్యా కర్ రహే హో?

నువ్వు ఏం చేస్తున్నావు ?

तुम क्या कर रहे हो ?

నువ్వు నా మాట విను.

తుమ్ మేరే బాత్ సునో.

నువ్వు నా మాట విను ।

तुम मेरे बात सुनो ।

అమె మాట మీద నిలబడలేదు.

వహ్ బాత్ కా ధనీ నహీక హై.

అమె మాట మీద నిలబడలేదు ।

वह बात का धनी नहीं है ।

నువ్వు అనవసరంగా కోపం తెచ్చుకుంటున్నావు. తుమ్ వ్యర్థ్ మేక లాల్ పీలే హూ రహే హై.

నువ్వు అనవసరంగా కోపం తెచ్చుకుంటున్నావు ।

तुम व्यर्थ में लाल पीले हो रहे है ।

నువ్వు నాతో మాట్లాడవద్దు.

తుమ్ ముఝసే బాత్ మత్ కరో.

నువ్వు నాతో మాట్లాడవద్దు ।

तुम मुझसे बात मत करो ।

అమె మరీ నెమ్మదస్తురాలు.

వహ్ బహుత్ సుస్త హై.

అమె మరీ నెమ్మదస్తురాలు ।

वह बहुत सुस्त है ।

నువ్వు ఇచ్చిన మాటను మరిచిపోయావా?

తుమ్ దియే హుయే వచన్ కో భూల్ గు.

నువ్వు ఇచ్చిన మాటను మరిచిపోయావా ?

तुम दिये हुये वचन को भूल गए ।

కోపంగా చూడటం మంచిది కాదు.

కోపంగా చూడటం మంచిది కాదు ।

కోపంలో మనల్ని మనం మర్చిపోతాము.

కోపంలో మనల్ని మనం మర్చిపోతాము ।

నేను ఏ విషయాన్నీ తీవ్రంగా తీసుకోను.

నేను ఏ విషయాన్నీ తీవ్రంగా తీసుకోను ।

ఆమె ఎందుకు పనికి రాదు.

ఆమె ఎందుకు పనికి రాదు ।

ఆమెకు సహనం ఉంది.

ఆమెకు సహనం ఉంది ।

ఈ తప్పుకు ఎవరు కారణం కాదు.

ఈ తప్పుకు ఎవరు కారణం కాదు ।

ఆమెకు సిగ్గు లేదు.

ఆమెకు సిగ్గు లేదు ।

నేను సహనాన్ని కోల్పోతున్నాను.

నేను సహనాన్ని కోల్పోతున్నాను ।

ఆమె అనవసరమైన వాగుడు వాగుతుంది.

ఆమె అనవసరమైన వాగుడు వాగుతుంది ।

నా కంటి నుండి దూరంగా పో.

నా కంటి నుండి దూరంగా పో ।

ఘోర్ కర్ దేఖ్నా అచ్చా నహీ.

ఘోర్ కర్ దేఖ్నా అచ్చా నహీ ।

క్రోధ్ మే అప్నే అప్కో భూల్ జాతే హై.

క్రోధ్ మే అప్నే అప్కో భూల్ జాతే హై ।

మై కిసీ బాత్ కో గంభీరతా పూర్వక్ నహీ
లే సక్తే.

మై కిసీ బాత్ కో గంభీరతా పూర్వక్ నహీ
లే సక్తే ।

వహ్ కిసీ భీ కామ్ కా నహీ.

వహ్ కిసీ భీ కామ్ కా నహీ ।

ఆవేశ్ మే న ఆట.

ఆవేశ్ మే న ఆట ।

జస్ దోష్ కేలియే కోయీ భీ కారణ్ నహీ.

జస్ దోష్ కేలియే కోయీ భీ కారణ్ నహీ ।

ఉస్ పర్ లానత్ హై.

ఉస్ పర్ లానత్ హై ।

మై అప్నేసే బాహర్ హో జాతా
హూం.

మై అప్నేసే బాహర్ హో జాతా
హూం ।

వో బక్వాస్ బోల్తీ హై.

వో బక్వాస్ బోల్తీ హై ।

మేరీ నజర్ సే దూర్ హో జాతా.

మేరీ నజర్ సే దూర్ హో జాతా ।

होटल में - హోటలులో

హోటల్‌కి వెళ్ళినపుడు ఉపయోగించాల్సి వచ్చిన కొన్ని వాక్యాలు...

మీకు ఏ అల్పాహారం కావాలి? ఆప్‌కో క్యా అల్పాహార్ చాహియే?
 మీకు ఏ అల్పాహారం కావాలి? आपको क्या अल्पाहार चाहिये?
 నేను ఇంతవరకు మెనూ చూడలేదు. మైం నే అభీ తక్ మెనూ నహీం దేఖా హై.
 నేను ఇంతవరకు మెనూ చూడలేదు. मैं ने अभी तक मेनू नहीं देखा
 है।

ఇదిగో మెనూ చూడండి. ఆప్ మెనూ దేఖియేజీ.
 ఇదిగో మెనూ చూడండి. आप मेनू देखियेजी।
 సూప్ మీ దగ్గర దొరుకుతుందా? ఆప్‌కే పాస్ సూప్ మిలేగా?
 సూప్ మీ దగ్గర దొరుకుతుందా? आपके पास सूप मिलेगा?
 ఉందండి. జీహా శ్రీమాన్.
 ఉందండి. जीहा श्रीमान।

మీకు ఏ మిఠాయిలు కావాలి? ఆప్‌కో క్యా మీరి చీజ్ హోనా?
 మీకు ఏ మిఠాయిలు కావాలి? आपको क्या मीठी चीज होना?
 మీకు ఇష్టమైన ఫలహారం ఏది? ఆహ్ పసుంద్ అల్పాహార్ క్యా హై?
 మీకు ఇష్టమైన ఫలహారం ఏది? आपका पसंद अल्पाहार क्या है?
 నాకు మంచినీళ్ళు తీసుకురా. వైటర్, పానీ లానా.
 నాకు మంచినీళ్ళు తీసుకురా. वैटर, पानी लाना।
 మా ఇద్దరికీ చేతిగుడ్డ తీసుకురా. హమ్ దోనోంకో నేప్‌కిన్ లావో.

मा इद्दरकि चेतिगुड्ड तीसुकुरा ।

हम दोनोंको

नेपकिन लावो ।

మీకు ఏం కావాలో చెప్పండి.

ఆప్ కో క్యా చాహియే బోలియే.

मीकु एं कावालो चोप्पंडि ।

आप को क्या चाहिये बोलीये ।

బిల్లు ఎంత అయింది?

బిల్ కిత్నా హువా?

बिल्लु एंत अइंदि ?

बिल कितना हुवा ?

నాకు సలాద్ కావాలి.

ముయే సలాద్ చాహియే.

नाकु सलाद कावालि ।

मुझे सलाद चाहिये ।

మీకు ఐస్క్రీమ్ కావాలా?

ఆప్కో ఐస్క్రీమ్ చాహియే?

मीकु एसक्रीम कावाला ?

आपको ऐसक्रीम चाहिये ?

నాకు కాఫీ కావాలి.

ముయే కాఫీ చాహియే.

नाकु काफी कावालि ।

मुझे काफी चाहिये ।

నాకు ఇడ్లీ వద్దు.

ముయే ఇడ్లీ నహీఁ చాహియే.

नाकु इड्लि वददु ।

मुझे इड्लि नहीं चाहिये ।

మామూలు ఎంత ఇవ్వాలి?

కిత్నీ బక్షీష్ దేనీ హోగీ?

मामूलु एंत इव्वालि ?

कितनी बक्षीस देनी होगी ?

ఈ హోటల్ శుభ్రంగా ఉంటుందా.

క్యా ఇస్ హోటల్ సాఫ్ హై?

ई होटल शुभ्रंगा उंटुंदा ?

क्या इस होटल साफ है ?

ఈ బల్ల రిజర్వు అయింది.

ఇస్ మేజ్ రిజర్వ్ హై.

ई बल्ल रिजर्व अइंदि ।

इस मेज रिजर्व है ।

ఇక్కడ చౌకగా భోజనం దొరుకుతుందా?

యహాఁ ఖానా కమ్ ఖచ్చే మేఁ మిల్తీ హై క్యా?

मी वेइटर इंका रालेदु ।

आपका वेइटर अभी तक नहीं आया ।

కాఫీ బావుంది.

కాఫీ బావుంది ।

మీరందరూ హోటల్ కి రండి.

మీరందరూ హోటల్ కి రండి ।

ఈ హోటల్ లో రెస్టారెంట్లు ఉన్నదా?

ఈ హోటల్ లో రెస్టారెంట్లు ఉన్నదా ?

మా హోటలు ఇండియానందు ప్రసిద్ధమైనది.

మా హోటలు ఇండియానందు ప్రసిద్ధమైనది ।

చపాతీ వేడిగా ఉందా?

చపాతీ వేడిగా ఉందా ।

ఈ హోటల్ దగ్గర ఖాళీ లేదు.

ఈ హోటల్ దగ్గర ఖాళీ లేదు ।

ఇది మాంసాహార ఫలహారశాల.

ఇది మాంసాహార ఫలహారశాల ।

ఇంకా మీకు ఏం కావాలి?

ఇంకా మీకు ఏం కావాలి ?

నాకు ద్రాక్ష జ్యూస్ ఇవ్వండి.

నాకు ద్రాక్ష జ్యూస్ ఇవ్వండి ।

నాకు టీ తీసుకురా.

నాకు టీ తీసుకురా ।

పంచదార కావాలి.

కాఫీ అచ్చీ హై.

కాఫీ అచ్చీ హై ।

ఆప్ సబ్ హోటల్ కో ఆయియే.

ఆప్ సబ్ హోటల్ కి ఆయియే ।

క్యా ఇస్ హోటల్ మేం రెస్టారెంట్ హై ?

క్యా ఇస్ హోటల్ మేం రెస్టారెంట్ హై ।

హమారా హోటల్ ఇండియా మే ప్రఖ్యాత్ హై.

హమారా హోటల్ ఇండియా మే ప్రఖ్యాత్ హై ।

క్యా చపాతీ గర్మ్ హై?

క్యా చపాతీ గర్మ్ హై ?

ఇస్ హోటల్ మేం జగహ్ నహీం.

ఇస్ హోటల్ మేం జగహ్ నహీం ।

యహ్ మాంసాహారీ జల్ పాన్ గృహ్ హై.

యహ్ మాంసాహారీ జల్ పాన్ గృహ్ హై ।

ఆప్ కో ఔర్ క్యా చాహియే?

ఆప్ కో ఔర్ క్యా చాహియే ?

ముయ్ఘే అంగూరక్ రస్ దేం.

ముయ్ఘే అంగూరక్ రస్ దేం ।

ముయ్ఘే టీ లాఇయే.

ముయ్ఘే టీ లాఇయే ।

ముయ్ఘే చీనీ చాహియే.

भिन्न - భిన్నములు

1/2	आधा, एक बटे दो	2 / 3	दो तिहाई, दो बटे तीन
1 1/2	डेढ	1 / 5	एक पंचाई
2 1/2	ढाई, अढाई	2 / 5	दो पंचाई
3 1/2	साढे तीन	गणित के चिह्न	
4 1/2	साढे चार	+	धन, जोड
5 1/2	साढे पांच	-	ऋण, बाकी, घटे
1/4	पाव, चौथाई	X	गुणे, गुणा
1 1/4	सवा	÷	भाग, भाग लगे
2 1/4	सवा दो	0.1	दशमलव एक
3 1/4	सवा तीन	0.2	दशमलव दो
4 1/4	सवा चार	-.25	दशमलव दो पांच
3 / 4	पौना	दुगुना	- రెట్టింపు
1 3/4	పౌనే దో	తిగునా	- మూడురెట్లు
2 3/4	పౌనే తీన	చౌగునా	- నాలుగు రెట్లు
3 3/4	పౌనే చార	పచగునా	- అయిదు రెట్లు
1 / 3	एक तिहाई, एक बटे तीन		

సూచన : 3 / 4 భిన్నము వచ్చినచో అంకె తరువాత అంకెను చదువవలెను.

ఉదా : 3 3/4 పౌనే చార

వ్యాపార సంబంధ - వ్యాపారమునకు సంబంధించిన

ఇది ఆంధ్రాబ్యాంకు చెక్కు.
इदि आन्ध्राबैंक चेक्कु ।

మీకు ఏం కావాలి?
मीकु एं कावालि ?

జీతమును నిర్ణయించండి.
जीतमुनु निर्णइंचंडि ।

మీ బిల్లు ఎంతయింది?
मी बिल्लु एंतइंदि ?

ధరలు ఎక్కువగా పెరిగిపోతున్నాయి.
धरलु ऐक्कुवगा పెరిగిपोतुన్నాइ ।

మీకు జీతం లభించిందా?
मीकु जीतं लबिंचिंदा ?

మీరు జాగ్రత్తగా పనిచేయండి.
मीरु जाग्रत्तगा पनचेयंडि ।

ఈ చెక్కును నగదుగా మార్చాలి.
ई चेक्कुनु नगदुगा मार्चालि ।

వాడు డబ్బుకోసం కక్కుర్తి పడతాడు.
వాడు డబ్బుకోసం కక్కుర్తి పడతాడు ।

మాట్లాడతాను.

నేను రాత్రికి అతనితో డబ్బు గురించి
మాట్లాడతాను ।

నేను చాలా బిల్లులు కట్టాలి.
నేను చాలా బిల్లులు కట్టాలి ।

యహ్ ఆంధ్రా బేంక్ కా చెక్ హై.
यह आन्ध्राबैंक का चेक है ।

ఆప్కో క్యా చాహియే?
आपको क्या चाहिये ?

వేతన్ నిశ్చిత్ కర్ లీజిఎ.
वेतन निश्चित कर लीजिए ।

ఆప్కా బిల్ కిత్నా హువా?
आपका बिल कितना हुवा ?

అజ్కల్ దామ్ బడ్జాతీ హై.
आजकल दाम बढ़जाती है ।

ఆప్కో వేతన్ మిల్ గయా హై?
आपको वेतन मिल गया है ?

ఆప్ హోషియారీ సే కామ్ కీజియే.
आप होशियारी से काम कीजिये ।

ఇస్ చెక్ కో భుగ్తానా హై.
इस चेक को भुगताना है ।

ఉస్నే పైసే కే పీఛే భాగ్తా హై.
उसने पैसे के पीछे भागता है ।

బాత్ కరూంగా.

మే రాత కో उससे पैसे के बारे में बात
करूंगा ।

ముయ్ అనేక్ బిలోం కా భుగ్తాన్ కర్నా హై.
मुझे अनेक बिलों का भुगतान करना है ।

ప్రయాణ సంబంధ - ప్రయాణ సంబంధమైన

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

ఇక్కడ అన్నీ చూడవచ్చును.

యహాఁ సబ్ కుచ్ దేఖ్ సక్తే హైఁ?

యహా సబ్ కుఱ్ఱ దేఖ్ సక్తే హైఁ?

ఆప్ కబ్ జా రహే హైఁ?

ఆప్ కబ్ జా రహే హైఁ?

తుమ్ దోనోం కబ్ వాప్ స లాఱోగే?

తుమ్ దోనోం కబ్ వాప్ స లాఱోగే?

హమ్ ఊస్ ప్రదేశ్ కో నహీఁ జా సక్తే హైఁ?

హమ్ ఊస్ ప్రదేశ్ కో నహీఁ జా సక్తే హైఁ?

ముయ్యే చెన్నయ్ జానా హై.

ముయ్యే చెన్నయ్ జానా హై.

హమ్ విమాన్ మేఁ జాయేంగే.

హమ్ విమాన్ మేఁ జాయేంగే.

మైఁ రేల్ మేఁ ఆఘాంగా.

మేఁ రేల్ మేఁ ఆఱ్ఱగా.

హమ్ ఫిర్ సోమవార్ ఆయేంగే.

హమ్ ఫిర్ సోమవార్ ఆయేంగే.

మైఁ తో మ్యూజియం దేఖ్ నా చాహత్ హూఁ.

మేఁ తో మ్యూజియం దేఖ్ నా చాహత్ హూఁ.

ముయ్యే తాజ్ మహల్ బహుత్ పసంద్ ఆఱ్ఱ.

ముయ్యే తాజ్ మహల్ బహుత్ పసంద్ ఆఱ్ఱ.

ఆప్ లండన్ మేఁ కహాఁ రహోగే?

ఆప్ లండన్ మేఁ కహాఁ రహోగే?

నాకు ఈ ప్రదేశం నచ్చలేదు.	ముయే జస్ ప్రదేశ్ పసంద్ నహీ ఆయా.
నాకు ई प्रदेशं नचचलेदु ।	मुझे इस प्रदेश पसंद नहीं आया ।
మీ దగ్గర టిక్కెట్లు ఉన్నాయా?	ఆప్ కే పాస్ టిక్కెట్ హై క్యా?
మీ దగ్గర దిక్కెట్లు ఉన్నాయా?	आपके पास टिककेट हैं क्या ?
నేను ఆ ప్రదేశాన్ని చూడాలనుకుంటున్నాను.	मैंने उस प्रदेश को देखना चाहाता हूँ ।
నేను ఆ ప్రదేశాన్ని చూడాలనుకుంటున్నాను ।	मैं उस प्रदेश को देखना चाहता हूँ ।
మేముందరం వెడుతున్నాము.	हम सब जाते हैं ।
మేమందరం వెడుతున్నాము ।	हम सब जाते हैं ।
నేను ఇంతవరకు ఉత్తరం చూశాను.	मैंने अब तक उत्तर देखा हूँ ।
నేను ఇంతవరకు ఉత్తరం చూశాను ।	मैं अब तक उत्तर देखा हूँ ।
మీ దగ్గర ఏమైనా కరపత్రాలు ఉన్నాయా?	आपके पास कोई करपत्र है क्या ?
మీ దగ్గర ఏమైనా కరపత్రాలు ఉన్నాయా?	आपके पास कोई करपत्र है क्या ?
మీరు ఎన్ని ప్రదేశాలు తిరిగారు?	आप कितने प्रदेशों देखे ?
మీరు ఎన్ని ప్రదేశాలు తిరిగారు?	आप कितने प्रदेशों देखे ?
మీరు ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు?	आप कहाँ जाते हैं ?
మీరు ఎక్కడికి వెళ్తున్నారు?	आप कहाँ जाते हैं ?
ఇది చాలా సుందరమైన ప్రదేశం.	यह बोहोत सुंदर प्रदेश ।
ఇది చాలా సుందరమైన ప్రదేశం ।	यह बोहोत सुंदर प्रदेश ।
ఇక్కడ గైడ్లు ఎక్కడ దొరుకుతారు?	यहाँ गैड करनेवालों कहाँ मिलते हैं ?
ఇక్కడ గైడ్లు ఎక్కడ దొరుకుతారు?	यहाँ गैड करनेवालों कहाँ मिलते हैं ?
నేను అక్కడ చూడటానికి వెళ్ళాను.	मैंने वहाँ देखने केलिये गया ।
నేను అక్కడ చూడటానికి వెళ్ళాను ।	मैंने वहाँ देखने केलिये गया ।
మీరందరూ ఎక్కడికి వెళ్ళారు?	तुमलोग कहाँ गये हो ?
మీరందరూ ఎక్కడికి వెళ్ళారు?	तुमलोग कहाँ गये हो ?

వ్యాకరణము - ఉపయోగకరమగు శబ్దములు

వాక్యాలలో వ్యాకరణము అనేది తప్పనిసరిగా తెలిసి ఉండాలి. వ్యాకరణము తెలిస్తేనే మాట్లాడటం తెలుస్తుంది.

కాల విభజన

తాత్కాలిక వర్తమాన కాల

కాల के बारे में संक्षिप्त रूप में यहा हम सीखेंगे। हिंदी और तेलुगु भाषाओं के कालों की जैसा हैती हैं। लेकिन इन दोनो में कुछ फर्क भी है। क़ियुलु ज़रिगिनपुदु, अवि ए समयमुनन्दु ज़रुगबडिनवो తెలుపుటకు కాలములను (Tenses) ఉపయోగిస్తాము. కాలములను ఏ భాషనందయినను మూడు విధాలుగా విభజిస్తారు. ఇవి వరుసగా

1. సామాన్య వర్తమాన కాలము	సామాన్య వర్తమాన కాల
2. భూతకాలము	భూతకాల
3. భవిష్యత్ కాలము	భవిష్య కాల

(తాత్కాలిక వర్తమాన కాల భాగం ఇంకా కాలం నుండి సమ్బంధిత నియమం దెలియబడదు)

वह फिल्म देख रहा है। वे गाडी ला रहे हैं।

बच्चा रो रहा है। वो लडकी खेल रही हैं।

నియమం :- క్రియా ధాతువు తరువాత రహా ఢ్, రహా హై, రహే హో, రహే హే, రహీ ఢ్, రహీ హై, రహీ హో, రహీ హే చీరినప్పుడు తాత్కాలిక వర్తమాన కాలిక క్రియ ఏర్పడు తుంది. కర్త యొక్క లింగ వచనములను బట్టి రహా యొక్క రూపము మాత్రమే మారును. ధాతువు రూపము మారదు.

ఉదా : सीता गा रही है। हम गा रहे हैं।

అభ్యాస :-

అ) తాత్కాలిక వర్తమాన కాలిక క్రియాओं سے خالی جگہں भरिये :-

1. स्विकृती _____ ।
2. रेकॉर्डिंग गीत _____ ।
3. सीम पाठशाला में क्रम _____ ।
4. लड़कियां वर्ग में _____ ।

आ) तत्कालिक वर्तमान काल में बदल कर लिखिये :-

1. हम लिखते हैं ।
2. रमा आती है ।
3. हम देखते हैं ।
4. शांती गीत गाती है ।
5. रवि चाय पीता है ।
6. सरला सुनति है ।

भूतकाल भूतकालం

సామాన్య భూతకాలంలో భాగంగా దీనికి సంబంధించిన నియమాలను చూడండి.

ध्यान से पढ़िए :-

सीता आयी ।	सोमेश मंदिर गया ।
वह बहुत खाया ।	हम तीन किलोमीटर दौड़े ।
आपने क्या सुना ? ।	मैं ने खाना खाया ।
माँ ने रोटी बनायी ।	सुंदर बाहर गया ।

नियम :- భూతకాలిక సకర్మక క్రియ వచ్చినప్పుడు కర్తకు తరువాత నే ప్రత్యయము వచ్చును. అప్పుడు కర్మ యొక్క లింగ వచనముల ప్రకారం క్రియ వుండును. (కర్తననుసరించి వుండదు). కర్మ లేనపుడు, కర్మకు ప్రకృత కో విభక్తి వచ్చినపుడు క్రియ ఎప్పుడు పుంలింగ ఏక వచనంలోనే

వుండును. ఈ నే ప్రత్యయము లా, భూల, బోల, సక, చుక, లగ అను క్రియలు, సహాయక క్రియలు వచ్చినప్పుడు వుండదు.

अभ्यास :

आ) सामान्य भूतकालिक क्रिया रूप से खाली जगहें भरिये :

1. बिल्लि कुत्ता को देखकर _____ ।
2. हम आज सबैयहँ _____ ।
3. रामु ने ये शेरियाँ _____ ।
4. तुम सुबह कितने बजे _____ ।
5. वह स्ल मँकभी नही _____ ।

अ) सामान्य भूतकाल में बदलकर लिखिए :

1. सीता ठीक छह बजे उठती हैं ।
2. रामु गुंटूर जा रहा है ।
3. हम अभी आ रहे हैं ।
4. गायत्री पाठ सुनति है ।
5. हम सामान लेता हैं ।
6. लडकियाँ खेलती हैं ।

भविष्यत काल भविष्यत् कालं

భవిష్యత్ కాలానికి సంబంధించిన వివరణను చూడండి.

नीचे दिये वाक्यों को ध्यान से पढिए :-

- वे यह काम जरूर करेंगे ।
- वे क्या करेंगे ।
- ये लोग चेन्नाय जायेंगे ।
- हम दस बजे स्कूल जायेंगे ।
- तुम क्या खावोगे ।
- वह दस बजे तक जागेगा ।

దీనికి సంబంధించిన నియమాలు

1. मैं कर्तुगा वुनुनुपुडु कुरीया रूापडुडु डारुनु.
 जा - मैं जाऊंगा - मैं जाऊंगी
 ले - मैं लूंगा - मैं लूंगी
2. कर्तुगा तुड वुनुनुपुडु कुरीया रूापडुडु
 कर - तुड करुगे - तुड करुगी ।
 ख़ा - तुड ख़ावुगे - तुड ख़ावुगी
3. भवडुडु क़ालक कुरीयडु वुला वरुडुनु? अक़ारुअंठ,
 अक़ारुअंठ ध़ातुडुडुडु डुवर एगा ड़ेडुडुडुडु.
 कर - वह करुगा - वह करुगी ।
 ला - रडुश लायुगा - राधा लायुगी ।
 सुन - यह सुनुगा - यह सुनुगी ।
 गा - राम ग़ायुगा - सीता ग़ायुगी ।
4. नडुडुडुडुडु सुाडुडुडुडु ग़ानु कुरीयडुडु डुडुडु नही ल़ेक
 न ड़ेडुडुडुडु.
 उदा : वे नही डुडुडुडु । हडु नही करुगे ।

अडुडुडु :

अ कुरीडु ड़ाडुडुडुडु तगुन डुडुडुडु ड़ारुडुडुडु.

1. वह ड़ुनुडुडुडु _____ ।
2. आज हडु ड़ुनुडुडुडु _____ ?
3. ड़ुनुडुडुडु _____ ।

आ) ड़ुडुडुडुडु क़ाल ड़े डुडुडुडुडु लरख़ुडु :

1. वे यह डुडुडुडुडु नही डुडुडु ।
2. ड़े ड़े ग़ीत सुना ।

అభ్యాసము:

1. నేను మళ్ళీ వస్తాను.
2. నువ్వు ఇప్పుడు ఏ పని చేస్తావు?
3. నేను ఇక్కడి నుండి వెళ్ళిపోతున్నాను.
4. నేను ఇప్పుడు మీ ఇంటికి రాలేను.
5. నేను పనిచేయాలి.
6. ఈ కలము యొక్క విలువ పది రూపాయలు.
7. గంగాజలము పవిత్రమైనది.
8. మా అమ్మ పనిచేస్తుంది.
9. నువ్వు ఎక్కడి నుంచి వస్తున్నావు?
10. రాణికి పెళ్ళి కుదిరింది.

అభ్యాసము సమాధానాలు:

1. मैं फिर आऊँगा।
2. तुम अब क्या कर रहे हो ?
3. मैं यहाँ से जा रहा हूँ।
4. मैं अब तुम्हारा घर नहीं आ सकती हूँ।
5. मुझे काम करना है।
6. इस कलम का खरीद 10 रुपये हैं।
7. गंगाजल पवित्र है।
8. मेरी माँ काम करती है।
9. तुम कहाँ से आ रहे हो ?
10. राणी की शादी तै होगई।

సంధి

अक्षर के पास-पास आकर मिल जाने से उन में विकार होता हैं । अतः उसे संधि कहते हैं । जैसे - राम+अवतार । इस में राम का अन्त अक्षर म् + और अवतार का पहले 'अ' मिलकर दीर्घ 'आ' हो गया हैं । इस परिवर्तन को संधि कहते हैं ।

(రెండు శబ్దాలకు మధ్య + గుర్తుంటుంది. ఈ +కు ముందు శబ్దము చివరి అక్షరము, వెనకటి శబ్దము యొక్క ముందు అక్షరమును కలిపిన సంధియగును. ఉదా ÷ రామ+ అవతారము యను రెండు శబ్దములను కలిపినపుడు సంధి (కలిసిపోవుట) జరుగుతుంది. అనగా రామ శబ్దములోని చివరి అక్షరం 'మ' 'అ' అవతారము అను శబ్దములోని ముందు అక్షరము 'అ'ను కలిపిన దీర్ఘ 'ఆ' గా మారిపోతుంది. అప్పుడు రామ+అవతారము అనే రెండు శబ్దములు కలిసి రామావతార మవుతుంది.

సంధులు మూడు రకాలు (1) స్వర సంధి (2) వ్యంజన సంధి 3.విసర్గ సంధి. రెండు పదముల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పు “సంధి” అని పిలువ బడును. ఈ సంధి మొదటి పదము యొక్క చివరి అక్షరము రెండవ పదము యొక్క మొదటి అక్షరముల మధ్య ఏర్పడును.

(రెండు ఒకేరకమైన అచ్చులు దగ్గర దగ్గర చేరినప్పుడు, ఆ రెండింటికి బదులు, ఆ జాతికి సంబంధించిన దీర్ఘపు అచ్చు వస్తుంది. అంటే, ప్రాస్య అచ్చు రూపములయిన అ, ఇ, ఉ, లేక ఆ, ఈ, ఊ తరువాత ప్రాస్య అ, ఇ, ఉలు గాని, దీర్ఘ ఆ, ఈ, ఊ, లు ఉన్నట్లయితే

ఆ రెండింటి స్థానములలో, అదే జాతికి సంబంధించిన దీర్ఘపు అచ్చు వస్తుంది. సంధులు జరుగుటను గ్రహించుటకు ఎల్లప్పుడు పదాలను విభజించుటకు + (ప్లస్) ను ఉపయోగిస్తాము. ఆ+కు ఇటువైపు, అటువైపు దానికి దగ్గరలోనున్న అచ్చులను దృష్టిలో నుంచుకోవాలి. ఎలాగంటే -)

అ + ఆ, (అ+ఆ) = ఆ (అ) = रत्न+ आकार = रत्नाकर (రత్నాకర్)

ఆ + అ, (ఆ+అ) = ఆ (అ) = विश्द+अभ्यास= विश्धाभ्यास (విద్యాభ్యాస్)

ఆ + ఆ, (ఆ+ఆ) = ఆ (అ) = महा+ आशय = महाशय (మహాశయ్)

ఉదా :- देव + आलय = देवालय देव + ऋषि = देवर्षि

హిందీ భాషలో సంధులు మూడు రకములు.

1. स्वर संधि 2. व्यंजन संधि 3. विसर्ग संधि

1. రెండు అచ్చుల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పును స్వర సंधి అంటాము.
2. రెండు హల్లుల కలయిక వలన ఏర్పడు మార్పును व्यंजन संधि అంటాము.
3. విసర్గము తర్వాత అచ్చు లేదా హల్లు వచ్చినపుడు ఏర్పడు మార్పును विसर्ग संधि అంటాము.

गुण संधि - अगर अ या आ के आगे इ या ई रो तो, दोनों मिलकर ए उ या ऊ हो तो दोनों मिलकर ओ, और ऋ हो तो दोनों मिलकर अर हो जाता है । जैसे

గుణసంధి: అ లేక ఆ తరువాత ఇ లేక ఈ వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు కలిపి 'ఎ' గాను उ ऊ వచ్చినట్లయితే, అవి రెండు కలిసి 'ఓ' గాను, ఋ వచ్చినట్లయితే, ఆ రెండు కలిసి 'అర్' గాను మారిపోతాయి. ఎలాగంటే -

(1) अ या आ + इ या ई = ए (అ లేక ఆ + ఇ లేక ఈ = ఏ అవుతుంది.) जैसे (ఎలాగంటే)

వృద్ధి సंधి - వృద్ధి సంధి: అ లేక ఆ కు తరువాత, ఎ లేక ఐ చేరిన యెడల రెండున్ను కలిసి 'ఐ' గాను, ఓ లేక ఐ చేరితే రెండున్ను కలిసి 'ఔ' గాను మారిపోతాయి. ఎలాగంటే -

एक + एक = एकैक, ఏక + ఏక = ఏకైక

मत + ऐक्य = मतैक्य, మత + ఐక్య = మతైక్య

यणा संधि - యణ సంధి : ఇ, ఈ, ఉ, ఊ లేక ఋలు తరువాత ఇదే జాతికి సంబంధించిన అక్షరాలు కాక వేరే అక్షరములు చేరినట్లయితే ఇ, ఈ స్థానంలో 'య'గాను ; ఉ, ఊల స్థానములో 'వ' గాను, 'ఋ' స్థానములో 'ర'గాను మారిపోతాయి. ఉదా :-)

यदि + आपि (यदि + अपि) = यध्यापि (యధ్యపి)

अनु+ ऐषण (अनु + एषण) = अन्वोषण (అన్వోషణ)

व्यंजन संधि - వ్యంజన్ సంధి: వ్యంజన సే స్వర యా వ్యంజన కే ఆనే సే వ్యంజన మేం వికార హోతా హే, తబ్బ ఆసే వ్యంజన సాంధి కహతే హే ।

हलसंधि-హల్సంధి: హల్లుకు తరువాత అచ్చుగాని లేక హల్లుగాని వచ్చిన ట్లయితే, హల్లులో మార్పు వస్తుంది. ఆ మార్పునే హల్సంధి అంటారు. ఎలాగంటే..

वाक् + ईश = वागीश (వాక్ + ఈశ = వాగీశ)

वाक् + दान् = वाग्दान् (వాక్ + దాన్ = వాగ్దాన్)

उत् + गम् = उद्गम् (ఉత్ + గమ్ = ఉద్గమ్)

विसर्ग संधि - విసర్గ సంధి: విసర్గ కే బాద స్వర యా వ్యంజన కే ఆనే పర విసర్గ మేం జో వికార హోతా హే, ఆసే విసర్గ సాంధి కహతే హే । జేసే - విసర్గ తరువాత అచ్చుగాని, హల్లుగాని వస్తే విసర్గలో జరిగిన మార్పునే విసర్గ సంధి అంటారు. ఎలాగంటే -

नि: + चल = निश्चल (ని: + చల్ = నిశ్చల్)

విలోమ శబ్ద

వ్యతిరేక అర్థమునిచ్చు పదములను విలోమ శబ్ద అంటాము. ప్రాణివాచక శబ్దములు, గుణము, ఆకారము, స్థలము తెలిపే విశేషణాలు, క్రియలు, వ్యతిరేక అర్థాలను కలిగి వుంటాయి. స్త్రీ వాచక శబ్దములకు ఓ, ఇన, ఆఇన, నీ ప్రత్యయములు చివర వచ్చును. కాని చాలా పదములు ప్రత్యేకముగా వుండును. కొన్ని పదములకు ముందు అ, అన, బె, దుర, ఆప అను ఉపసర్గలు చేరును.

ఉదా :-

ఆనా	-	జానా	స్వతंत्र	-	అస్వతंत्र
ధర్మ	-	అధర్మ	సుర	-	అసుర
యశ	-	అపయశ	రొగ	-	నిరొగ
బడా	-	ఊటా	కాలా	-	సఫెద
కపట	-	నిష్కపట	ఇజ్జత	-	బెఇజ్జత
అమీర	-	గరీబ	సాక్షర	-	నిరక్షర
ఆగొ	-	పీఊ	సదాఊర	-	దురాఊర
అఊఊ	-	బురా	ఆది	-	అంత
వీర	-	భీరూ	బहुత	-	కుఊ
పితా	-	మాతా	రొనా	-	ఱసనా
గరమ	-	ఠండా	భాఱ	-	బఱన
సుఖ	-	దుఃఖ	సజ్జన	-	దుర్జన
తెజ	-	ఊరె ఊరె	సొనా	-	జాగనా
దిन	-	రార	సవాల	-	జవాల
పాస	-	ఢూ	జ్ఞాన	-	అజ్ఞాన
కె ఊపర	-	కె నీఊ	సత్య	-	అసత్య

कर का प्रयोग

पूर्वकालिक कृतंत :

नियम :-

1. ढातुवनकु कर चैरुिनचो पुरवुकालिक कुदंत रूपडुु वरुडुनु. हड डिलकर खरते हैं ।
पुे वरकुडुडुलुलो खर कर, डिल कर, सुन कर - अनुनवि पुरवुकालिक कुदंत रूपडुडुडु.
2. कर ढातुवु तरुवत कर वचुिनचो के वचुनु. जैसे - डेरी डर सुनर करके पूरर करती है । हड नरषुतर करके सुकुल ररते हैं ।
3. संडुडुकु कुडुडुलकु कर कुडुडुडुडुडु. जैसे - डरकु ने हडरे गुरवु कु ररर डुरर । (ररर कर - अशुदुध रूडु है) डें गुरवु से लुरर आरर (लुरर कर - अशुदुध रूडु है)

अभररस :

रु कुडुडु डुररुडुडुलुलो तगुन डुडुडुडुडुडु डुडुडुडुडु

1. डरलक ने सरड कु डख _____ डर गडे ।
2. अडेरुडु _____ तुडु वरर वरुडे ?
3. दुकरन डेंरुडुडे _____ रुर डरग गरर ।

'कर' तु रु कुडुडु डुडुडुडु वरकुडुडुडुडु तडुरु वेंडुडुडु.

1. हडने सरड कु डेखर । डुररुडु के चलगडे ।
2. तुडु अरुुडी तरह सुनु । अब आगे डुडु ।
3. रवि सुडुवरर कु रररु से चरर । रवि डुडुगलवरर कु रुनुनडु डुडुडु ।
4. लडकु डुररुडु । लडकुअडुने डरतर के डरस गरर ।

ఆహార పదార్థములు ఆహార పదార్థములు
 खाते पीने की चीजें

పాలు	पालु	దూధ	दुध
మిరియాలు	मिरियालु	కాలీ మిఠ	काली मिर्च
పసుపు	पसुपु	హలదీ	हलदी
లవంగాలు	लवंगालु	లొంగ	लौंग
ఇంగువ	इंगुव	హీంగ	हींग
ఏలకులు	एलकुलु	ఇలాచీ	इलाची
గోధుమలు	गोधुमलु	గేహూఁ	गैहूँ
బియ్యము	बिय्यमु	చావల	चावल
వేరుశనగ	वेरुशनग	మంగఫలీ	मूंगफली
మజ్జిగ	मज्जिग	మఠ్ఠా	मठ्ठा
చట్నీ/పచ్చడి	चट्नी/पच्चडि	చటనీ	चटनी
శనగ	शनग	చనా	चना
వెల్లుల్లి	वेल्लुल्लि	లహసున	लहसुन
ఉప్పు	उप्पु	నమక	नमक
పంచదార	पंचदार	చీనీ	चीनी
బెల్లము	बेल्लमु	గూడ	गूड
పెసలు	पेसलु	మంగ	मूंग
మినుము	मिनुमु	ఉడద	ఉడద
తేనె	तेने	శహద	शहद
అన్నము	अन्नमु	భాత	भात

వీటికి సంబంధించిన వాక్యాలు

'మీ దగ్గర ఆవాల్ ఖరీదు ఎంత ?	आपके यहाँ सरसों का क्या दाम है ?
నాకు మషాలా దినుసులు ఇవ్వండి.	मुझे ख्याद चीजे दीजिये ?
నాకు మషాలా దినుసులు ఇవ్వండి.	मुझे ख्याद चीजे दीजिये ?
మీరు చింతపండు వాడరా?	क्या आप इमली नहीं खाते ?
మీరు చింతపండు వాడరా?	क्या आप इमली नहीं खाते ?
ఇవాళ ఇడ్లీలు బాగున్నాయి.	आज इट्टिलया अच्छे हैं ।
ఇవాళ ఇడ్లీలు బాగున్నాయి.	आज इट्टिलया अच्छे हैं ।
నాకు పచ్చడి వెయ్యి.	मुझे चटनी दालो ।
నాకు పచ్చడి వెయ్యి.	मुझे चटनी दालो ।

బంధువులు బంధువులు - రిశ్తెదార్

సోదరి	सोदरि	బహన	बहन
వదిన	वदिन	భాభీ	भाभी
అమ్మ/తల్లి	अम्म/तल्लि	మా/మాతా	माँ/माता
నాన్న/తండ్రి	नान्ना/तंడ్రి	బాప/పితా	बाप/पिता
పినతండ్రి/పత్తండ్రి	पिनतंడ్రి/पेतंడ్రి	చాచా	चाचा
కోడలు	कोडलु	బహూ	बहू
అక్క	अक्क	బడీ బహన్	बड़ी बहन
అల్లుడు	అల్లుడు	దామాద	दामाद
మేనమామ	मेनमाम	మామా	मामा
బావగారు	बावगारु	జీజాజీ	जीजाजी
కూతురు	कूतुरु	బేటీ	बेटी
మేనత్త	मेनत्त	బుఆ	बुआ
			బుఆ

దీనికి సంబంధించిన వాక్యాలు

మీ అబ్బాయి చాలా మంచివాడు. ఆప్ కా బేతా బహుత్ నేక్ హై.
 మీ అబ్బాఇ చాలా మంచివాడు । आपका बेटा बोहोत नेक है ।
 మీ మనవరాలు మీకు ఫోన్ చేసింది. ఆప్ కీ ఫోతీ ఆప్ కో ఫోన్ కీ.
 మీ మనవరాలు మీకు ఫోన్ చేసింది । आपकी पोती आपको फोन की ।
 మీ అల్లుడుగారు ఏం చేస్తుంటారు? ఆప్ కా దామాద్ క్యా కర్తే హైఁ?
 మీ అల్లుడుగారు ఏం చేస్తుంటారు? आप का दामाद क्या करते हैं ?
 మా వదిన వంటచేస్తుంది. హమరీ బాబీ పఖ్ వాన్ కర్తీ హైఁ
 మా వదిన వంటచేస్తుంది । हमारी भाभी पखवान करती हैं ।

**వివిధ వృత్తుల పేర్లు వివిध वृत्तुल पेलु
 వృత్తియోం కే నామ్ వृत्तियों के नाम**

రక్షకభటుడు	రక్షకభट्टు	పహారేదార	పహారేదార్
సైనికుడు	సేనిక్కుడు	సిపాహీ	సిపాహీ
కంసాలి	కమ్సాలి	సునార	సునార్
నడిపించువాడు	నడిపించువాడు	సంచాలక	సంచాలక్
తాపీవాడు	తాపీవాడు	రాజ	రాజ్
కటికవాడు	కటికవాడు	కసాई	కసాయి
గుఱ్ఱపువాడు	గుర్రపువాడు	సాईస్	సాహస్
బండివాడు	బండివాడు	గాడివాలా	గాడీవాలా
తర్జుమాచేయువాడు	తర్జమా చేయువాడు	అనువాదక	అనువాదక్
రైతు	రైతు	కిసాన	కిసాన్
గొల్లవాడు	గొల్లవాడు	గ్వాలా	గ్వాలా
కార్యదర్శి	కార్యదర్సి	సచివ	సచివ్

పల్లెవాడు	పల్లెవాడు	మఱ్ఱు	మఱ్ఱు
మంగలి	మంగలి	హజామ్, నాఈ	హజామ్, నాఈ
వర్తకుడు	వర్తకుడు	సౌదాగర్	సౌదాగర్
సాలెవాడు	సాలెవాడు	జులాహా	జులాహా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

ప్రదర్శించాడు ।

ఈ రోజు తమలా బండ్లను రాలేదు.

ई रोज़ तपाला बंटोतु रालेदु ।

సైనికుడు మన దేశాన్ని రక్షిస్తూ ఉంటాడు.

सैनिकुदु मन देशानि रक्षिस्तू उंटदु ।

మనం ఈ రోజు లాయర్ దగ్గరికి వెళ్ళాలి.

मनं ई रोज़ु लायर दग़रिకి वेळ्ळालि ।

మా పనివాడిని పనిలోంచి తీసేశాము.

मा पनिवाडिनि पनिलोचि तीसेशामु ।

బట్టలు కుట్టువాని దగ్గర నుంచి బట్టలు

తీసుకూరా.

बटलुकुट्टुवानि दग़रनुचि बटलु

చాకలి వచ్చాడు బట్టలు తీసుకూరా.

चाकलि वच्चाडु । बटलु तीसुकुरा ।

ఈ రోజు మనం రచయిత వద్దకు వెళ్ళాలి.

ईरोजु मनं रचइत वददकु वेळ्ळालि ।

కూరగాయలు అమ్మువాడు వచ్చాడు.

कूरगायलु अम्मुवाडु वच्चाडु ।

प्रदर्शित किया है ।

ఆజ్ డాకియా నహీం ఆయా.

आज ड़ाकिया नहीं आया ।

సిపాహీ హమారీ సీమా కా రక్షా కర్తా హై.

सिपाही हमारी सीमा का रक्षा करता है ।

ఆజ్ హమే వకీల్ కే పాస్ జానా హైం.

आज हम वकील के पास जाना है ।

హమారే నౌకర్ కో కామ్ సే నికాల్ దియా గయా.

हमारे नौकर को काम से निकाल दिया गया ।

దర్జీకే పాస్ సే కమ్డే లావో.

दर्जी के पास से कपडे लावो. तीसुकुरा ।

దోభీ ఆయా. కమ్డే లావో.

धोभी आया । कपडे लावो ।

ఆజ్ హమేం లేఖక్ కే పాస్ జానా హై.

आज हमें लेखक के पास जाना है ।

తర్కారి బేజనేవాలా ఆయా.

तरकारि बेजनेवाला आया ।

**పక్షుల పేర్లు पक्षुलपेर्लु
పక్షియోం కే నామ్ पक्षियों के नाम**

పురుగులు	పురుగులు	కీడె	కీడే
రామచిలుక	రామచిలుకా	తోతా	తోతా
రాబందు	రాబందు	గీధ	గీధ్
కోడిపెట్ట	కోడి పెట్ట	ముగ్గీ	ముగ్గీ
బాతు	బాతు	బతక	బతక్
పక్షి	పక్షి	చిడ్రయా	చిడియా
గ్రద్ద	గ్రద్ద	చీల	చీల్
డేగ	డేగ	బాజ	బాజ్
మిడత	మిడతా	టిడ్డా	టిడ్డా
మిణుగురు పురుగు	మిణుగురు పురుగు	జుగన్	జుగన్

वाक्यालలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

ఆ కోడిపంజు చాలా బాగుంది.	వహ్ ముర్గా బొహత్ అచ్చీ హై.
आ कोडिपुंजु चाला बागुंदि ।	वह मुर्गा बोहोत अच्छ है ।
బుల్బుల్ పక్షి బాగా పాడుతుంది.	బుల్బుల్ పక్షి అచ్చా గాతీ హై.
बूलबुल पक्षि बागा पाडुतुंदि ।	बुलबुल पक्षि अच्छा गाती है ।
గోరువంక చెట్టు మీద ఉంది.	మైనా పేడ్ పర్ హై.
गोरुवंक चेट्टु मीद उंदि ।	मैना पेड पर है ।
మా ఇంట్లో పావూరాల పుచ్చుతున్నాము.	हमारे घर में कबूतर पालते हैं ।
కొంగ అందంగా ఉంది.	బగులా సుందర్ హై.
कोंग अंदंगा उंदि ।	बगुला सुंदर है ।
కోయిల బాగా పాడుతుంది.	కోయల్ అచ్చీ గాతీ హై.
कोइल बागा पाडुतुंदि ।	कोयल अच्छी गाती है ।

జంతువుల, క్రిమి కీటకాదుల పేర్లు
जंतुवुल, क्रिमि कीटकादुल पेरु

బల్లి	बल्लि	छिलकली	ఛిల్కలీ
గాడిద	गाडिद	గధా	గధా
కుక్క	कुक्क	కుత్తా	కుత్తా
చీమ	चीम	చీంఠి	చీంఠీ
నల్లి	नल्लि	ఖటమల	ఖట్మల్
కోతి	कोति	బందర్	బందర్
ఆంబోతు	आंबोतु	సాండ	సాండ
ఒంటే	ओटे	ఊంట్	ఊంట్
పెద్దపులి	पेद्दपुलिपेद्दपुलि	బాఘ	బాఘ్
సింహము	सिंहमु	శేర్	శేర్
మేక	मेक	బకరా	బకరా
ఆవుదూడ	आवुदूड	బఱ్ఱియా/బఱ్ఱడా	బఱ్ఱియా/బఱ్ఱడా
గుంటనక్క	गुंटनक्का	లోమడీ	లోమ్డీ
దుప్పి	दुप्पि	బారహసింగ	బారహ్సాసింగ్
తాబేలు	ताबेलु	కఱ్ఱుఆ	కఱ్ఱు
తేలు	तेलु	బిచ్చూ	బిచ్చూ
పంది	पंदि	సువర్	సువర్
పిల్లి	पिल्ली	బిల్లి	బిల్లి
కుందేలు	कुंदेलु	ఖరగోశ	ఖర్గోశ్
గుఱ్ఱము	गुरमु	ఘోడా	ఘోడా

కంచరగాడిద	కంచర గాడిదా	ఖచ్చర్	ఖచ్చర్
పొట్టేలు	పోట్రెలు	భెడ	భేడ్
చిఱుత	చిరుతా	చీతా	చీతా
గేదె	గెదె	భేస	భైంస్
నక్క	నక్క	సియార్/గీదడ	సియార్/గీదడ్
ఎద్దు	ఎద్దు	బేల	బైల్
చేప	చెప	మఱలీ	మఱలీ

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

కుక్క విశ్వాసం గల జంతువు.
 కుక్క విశ్వాసం గల జంతువు ।
 తాబేలు నిదానంగా నడుస్తుంది.
 తాబేలు నిదానంగా నడుస్తుంది ।
 కుందేలు వేగంగా పరుగెడుతుంది.

కుత్తా విశ్వాస్ జాన్వర్.
 కుత్తా విశ్వాస్ జాన్వర్ ।
 కచువా ధీరే చలతీ హై.
 కచువా ధీరే చలతీ హై ।
 ఖర్గోష్ తేజ్ సే బాగితీ హై.

కుందేలు వెగంగా పరుగెడుతుంది ।
 పిల్లి పాలు తాగుతుంది.
 పిల్లి పాలు తాగుతుంది ।
 పిల్లి పాలు తాగుతుంది ।
 అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి.

ఖరగోష్ తేజ్ సే బాగితీ హై ।
 ఖరగోష్ తేజ్ సే బాగితీ హై ।
 బిల్లి దూద్ పీతీ హై.
 బిల్లి దూద్ పీతీ హై ।
 బిల్లి దూద్ పీతీ హై ।
 వహా బొహోత్ సారీ బందర్ హై.

అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి.
 అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి ।
 అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి ।
 అక్కడ చాలా కోతులు ఉన్నాయి ।

వహా బొహోత్ సారీ బందర్ హై ।
 వహా బొహోత్ సారీ బందర్ హై ।
 ఉన్కే సిర్ జువా సే భరీ హుయీ.

आमे तल पेन्लतो निंडि उंदि ।

उनके सिर जुँआ से भरी हुई ।

పుష్పముల, చెట్లపేర్లు పుष्पముల, చెట్ల పేర్లు
फूलों के, वृक्षों के नाम फूलोंके, वृक्षोंके नाम

బంతిపూవు	बन्तिपूवु	గేదా	गेंदा
మెట్టతామర	मेट्ट तामर	నరసల	नरसल
నీలిగోరింట	नीलि गोरिट	గులమెహంది	गुलमेहंदी
గన్నేరు	गन्नेरु	కరవీర	करवीर
తంగేడు	तंगेडु	తలపోటలీ	तलपोटली
మరువము	मरुवमु	మరుత్తక/మరువా	मरुत्तक/मरुवा
మఱ్ఱిచెట్టు	मर्रि चेट्टु	బరగద కా పెడ	बरगद का पेड़
పొన్నచెట్టు	पोन्नचेट्टु	పున్నాగ	पुन्नाग
పుష్పములు	पुष्पमुलु	ఫూల	फूल
గులాబీ	गुलाबी	గులాబ	गुलाब
పారిజాతము	पारिजातमु	పారిజాత	पारिजात
మారేడు	मारेडु	బిల్వ	बिल्व
నందివర్ధనము	नंदिवर्धनमु	కింకిరిట	किंकिरीट
బెండచెట్టు	बेंड चेट्टु	కాగ కా పెడ	काग का पेड़
సంపెంగ	संपेंग	చంపక/చంపా	चंपक/चंपा
మల్లెపూవు	मल्लेपूवु	చమెలీ	चमेली
మొగలిపూవు	मोगलिपूवु	కేతకీ/కేవడా	केतकी/केवडा
పోకచెట్టు	पोक चोट्टु	సుపారి కా పొడ	सुपारी का पोड़
కుంకుమపూవు	कुंकुम पूवु	కేసర	कैसर
తంగేడు	तंगेडु	తలపోటలీ	तलपोटली
దవనము	दवनमु	దొనా	दोना
తుమ్మచెట్టు	तुम्मचेट्टु	కీకర కా పెడ	कीकर का पेड़
సన్నజాజి	सन्नजाजि	జుహీ	जुही

తామరపువ్వు	तामरपुष्प	కమల్
మందార	मंदार	जपा पुष्प
		जपापुष्प

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

పారిజాతము దేవతా పుష్పము.	पारिजात देवपुष्प	మానా జాతా హై.
పారిజాతము దేవతా పుష్పము ।	पारिजात देवपुष्प	మానాజాతా హై ।
మా ఇంట్లో బెండచెట్టు ఉంది.	हमारे घर में काग का पेड है।	హమారే ఘర్ మే కాగ్ కా పేడ్ హై.
మా ఇంట్లో బెండచెట్టు ఉంది ।	हमारे घर में काग का पेड है।	హమారే ఘర్ మే కాగ్ కా పేడ్ హై ।
పువ్వులు కంటికి ఆనందాన్నిస్తాయి.	फूल आँखों को शोभा देते हैं ।	ఫూల్ ఆఖోం కో శోభా దేతే హై.
పువ్వులు కంటికి ఆనందాన్నిస్తాయి ।	फूल आँखों को शोभा देते हैं ।	ఫూల్ ఆఖోం కో శోభా దేతే హై ।
సంపెంగ పువ్వు సువాసననిస్తుంది.	चंपक पुष्प सुगंध देती है।	చంపక్ పుష్ప్ సుగంధ్ దేతీ హై.
సంపెంగ పువ్వు సువాసననిస్తుంది ।	चंपक पुष्प सुगंध देती है।	చంపక్ పుష్ప్ సుగంధ్ దేతీ హై ।
దవనము పువ్వులతో కలిపి కడతారు.	दौवा को पुष्पों में मिलाकर बांदते है।	దౌవా కో పుష్పోంమే మిలాకర్ బాంద్తే హై.
దవనము పువ్వులతో కలిపి కడతారు ।	दौवा को पुष्पों में मिलाकर बांदते है।	దౌవా కో పుష్పోంమే మిలాకర్ బాంద్తే హై ।
మా ఇంట్లో గులాబీ చెట్టు ఉంది.	हमारे घर में गुलाब का पेड है।	హమారే ఘర్ మే గులాబ్ కా పేడ్ హై.
మా ఇంట్లో గులాబీ చెట్టు ఉంది ।	हमारे घर में गुलाब का पेड है।	హమారే ఘర్ మే గులాబ్ కా పేడ్ హై ।
నందివర్ధనము తెల్లగా ఉంటుంది.	किंकिरीट सफेद होता है।	కింకిరీట్ సఫేద్ హోతా హై.
నందివర్ధనము తెల్లగా ఉంటుంది ।	किंकिरीट सफेद होता है।	కింకిరీట్ సఫేద్ హోతా హై ।
పువ్వులను పూజయందు ఉపయోగిస్తాము.	पुष्पों के पूजा में विनियोगित करते हैं।	పుష్పోం కే పూజా మే వినియోగిత్ కర్తే హై.
పువ్వులను పూజయందు ఉపయోగిస్తాము ।	पुष्पों के पूजा में विनियोगित करते हैं।	పుష్పోం కే పూజా మే వినియోగిత్ కర్తే హై ।
మల్లెపూలను సుగంధ ద్రవ్యములయందు ఉపయోగిస్తారు.	चमेली पुष्पको सुगंध द्रव्यों में विनियोगित करते हैं।	చమలీ పుష్పోం కో సుగంధ్ ద్రవ్యోం మేఁ వినియోగిత్ కర్తే హైఁ.
మల్లెపూలను సుగంధ ద్రవ్యములయందు ఉపయోగిస్తారు ।	चमेली पुष्पको सुगंध द्रव्यों में विनियोगित करते हैं।	చమలీ పుష్పోం కో సుగంధ్ ద్రవ్యోం మేఁ వినియోగిత్ కర్తే హైఁ ।

మన ఆహారము మరియు పిండివంటలు

मन आहरमु मरियु पिंडिवंटलु

हमारा भोजन तथा पकवान హూరా భోజన్ తథా పక్వాన్

మీగడ	మీగడ	మలాई	మలాయి
ఆవడ	ఆవడా	దహీ బడె	దహి బడే
అన్నము	అన్నము	భాత / ఖానా	బాత్/ఖానా
అటుకులు	అడ్డుకులు	చిరడా	చివుడా
కూరలు	కూరలు	తరకారి	తర్కారీ
గోధుమపిండి	గోధుమపిండి	ఆటా	అట
నెయ్యి	నెయ్యి	ఘి	ఘీ
మాంసము	మాంసము	గోశత	గోశ్త్
పూరీ	పూరీ	పూడీ	పూడీ
రోట్టె	రోట్టె	రోటి	రోటీ
లడ్డూ	లడ్డూ	లాడ్డు	లాడూ
పులిహోర	పులిహోర	పీలా చావల	పీలా చావల్
బిలేబి	జిలేబి	జిలేబి	జిలేబి
పెరుగు పచ్చడి	పెరుగు పచ్చడి	రాయతా	రాయత్
హాట్	హాట్	నమకీన	నమ్కీన్
తేనీరు	తేనీరు	చాయ	చాయ్
ఊరగాయ	ఊరగాయ	అచార	అచార్
వెన్న	వెన్న	మఖ్ఖన	మఖ్ఖన్
పాలు	పాలు	దూధ	దూధ్
వడియము	వడియము	సాండగిర	సాండగిర్

మాగాయి	మాగాई	లౌజీ	లాజీ
గారె	गारे	బడె	బడే
గంజి	गंजि	మాడ్	మాడ్
తేనె	तेने	శహద	శహద్
కజ్జికాయ	कज्जिकाय	గుజ్జియా	గుర్జియా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

కజ్జికాయ బాగుంది.	గర్జియా బొహాత్ స్వాధిష్ట్ హై.
कज्जिकाय बागुंदि ।	गज्जिया बोहोत स्वाधिष्ट है ।
తేనెలో కల్తీ జరిగింది.	శహద్ మేఁ మిలావట్ హుయీ.
तेनेलो कलती जरिगिंदि ।	शहद में मिलावट हुई ।
అన్నంలో నెయ్యి వేసుకుని తిను.	ఖానే మేఁ ఘీ దాల్కర్ ఖావో.
अन्नंलो नेय्यि वेसुकुनि तिनु ।	खाने में घी दालकर खावो ।
పాలు ఆరోగ్యానికి మంచిది.	దూద్ సేహత్ కేలియే అచ్చే హైఁ.
पालु आरोग्यानिकि मंचिदि ।	दूध सेहत केलिये अच्छे हैं ।
జ్వరంతో ఉన్నప్పుడు రొట్టె తినాలి.	బుఖార్ కే వక్త్ రోటీ ఖానా చాహియే.
ज्वरंतो उन्नपुडु रोट्टे तिनालि ।	बुखार के वक्त रोटी खाना चाहिये ।
వెన్న నుండి నెయ్యిని తయారుచేస్తారు. మఖ్ఖన్ సే ఘీ బనాతే హై.	
वेन्न नुंदि नेय्यिनि तयारुचेस्तारु । मख्खन से घी बनाते है ।	
మీగడ చర్మానికి మంచిది.	మలాయీ శరీర్ కో అచ్చా హై.
मीगड चर्मानिकि मंचिदि ।	मलाई शरीर को अच्छा है ।
మీరు అన్నం తింటారా?	ఆప్ ఖానా ఖాయేంగే?
मीरु अन्नं तिंटारा ?	आप खाना खायेंगे ?

శరీర భాగములు శరీర भागములు
शरीर के अंग शरीर కే అంగ్

మోకాలు	మోకాలు	ఘటనా	ఘుటనా
బుగ్గ	బుగ్గ	గాల	గాల్
వ్రేలు	వ్రేలు	అంగలీ	ఉంగలీ
నుదురు	నుదురు	మాథా	మాథా
గడ్డం	గడ్డం	దాదీ	దాడీ
వీపు	వీపు	పీఠ	పీఠ
చెవి	చెవి	కాన	కాన్
నడుము	నడుము	కమర	కమర్
శరీరం	శరీరం	బదన	బదన్
చెయ్యి	చెయ్యి	హాథ	హాథ్
కాలు	కాలు	టాంగ	టాంగ్
వెంట్రుకలు	వెంట్రుకలు	బాల	బాల్
ముక్కు	ముక్కు	నాక	నాక్
నోరు	నోరు	మంహ	ముమ్హ
తల/శిరస్సు	తల/శిరస్సు	సిర	సిర్
మెదడు	మెదడు	దిమాగ	దిమాగ్
నాలుక	నాలుక	జీభ	జీభ్
కన్ను	కన్ను	ఆంఖ	ఆంఖ్
కంఠము	కంఠము	గలా	గలా
పెదవి	పెదవి	ఆంఠ	ఓంఠ్
దంతము	దంతము	దాంఠ	దాంఠ్

బంగాళాదుంప	బంగాळा दुंप	आलू	अलू
చేమదుంప	चेम दुंप	अरबी	अरबी
అల్లము	अल्लमु	अदरक	अदरक
మామిడికాయ	मामिडिकाय	आम	अम
వంకాయ	वंकाय	बैंगन	बैंगन
మామిడిపండు	मामिडिपंडु	आम	अम

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

మా ఇంట్లో ఈ రోజు బంగాళదుంప కూర.	హమారే ఫుర్ మే ఆజ్ అలూ హై.
మా ఇంట్లో ఈ రోజు బంగాళదుంప కూర.	हमारे घर में आज आलू है ।
క్యారెట్ ఆరోగ్యానికి మంచిది.	गाजर शरीर केलिये स्वास्थ्य है ।
క్యారెట్ ఆరోగ్యానికి మంచిది.	गाजर शरीर केलिये स्वास्थ्य है ।
కాకరకాయ చేదుగా ఉంటుంది.	करेला कडूआ होती है ।
కాకరకాయ చేదుగా ఉంటుంది.	करेला कडूआ होती है ।
మామిడిపండు నాకు చాలా ఇష్టం.	अम मुझे बौहोत पसंद है ।
మామిడిపండు నాకు చాలా ఇష్టం.	अम मुझे बौहोत पसंद है ।
టమాటాల యొక్క ఉపయోగం ఎక్కువ.	టమాటకే विनियोग अधिक है ।
టమాటాల యొక్క ఉపయోగం ఎక్కువ.	टमाटर के विनियोग अधिक है ।
పచ్చి జామకాయలు పుల్లగా ఉంటాయి.	ఖచ్చే अमरूद खट्टा होता है ।
పచ్చి జామకాయలు పుల్లగా ఉంటాయి.	खच्चे अमरूद खट्टा होता है ।
నిమ్మరసం రుచికరంగా ఉంటుంది.	नींबूपानी स्वाधीष्ट होते है ।
నిమ్మరసం రుచికరంగా ఉంటుంది.	नींबूपानी स्वाधीष्ट होते है ।
మీ ఇంట్లో దోసకాయ తింటారా?	आपके घर में खीरा खायेंगे ?
మీ ఇంట్లో దోసకాయ తింటారా?	आपके घर में खीरा खायेंगे ?

సుగంధ ద్రవ్యములు सुगंद द्रव्यमुलु - మసాలాం मसालों

జీడిపప్పు	జీడిపప్పు	కాజు	కాజు
గుగ్గిలం	గుగ్గిలము	రాల	రాల
దాల్చినచెక్క	దాల్చిన చెక్క	దారచీనీ	దార్చినీ
లవంగాలు	లవంగాలు	లొంగ	లాంగ
అల్లము	అల్లము	అదరక	అదరక్
మాచికాయ	మాచికాయ	మాజూఫల	మాజూఫల్
పటిక	పటిక	ఫిటకారి	ఫిట్కారి
సోపు	సోపు	సోప	సోప్
వాము	వాము	అజవాయన	అజ్‌వాయన్
శొంఠి	శొంఠి	సొంఠ	సొంఠ్
మెంతులు	మెంతులు	మెంఠి	మెంఠి
వెల్లుల్లి	వెల్లుల్లి	లహసున	లహ్‌సున్
జాపత్రి	జాపత్రి	జాయపత్రి	జాయ్‌పత్రి
బాదము	బాదము	బాదామ్	బాదామ్
కరక్కాయ	కరక్కాయ	హరే	హరే
మిరపకాయలు	మిరపకాయలు	లాల మిఛ్	లాల్ మిఛ్చి
పసుపు	పసుపు	హల్దీ	హల్దీ
వస	వస	బచ	బచ్
కుంకుమపువ్వు	కుంకుమపువ్వు	కేసర	కేసర్
జీలకర్ర	జీలకర్ర	జీరా	జీర
సాంబ్రాణి	సాంబ్రాణి	లోహబాన్	లోహ్‌బాన్

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

సాంబ్రాణి పొగ పిల్లలకు మంచిది. లోహ్‌బాన్ బచ్చోం కో అచ్చీ హై.
సాంబ్రాణి పొగ పిల్లలకు మంచిది। లోహబాన్ బచ్చోం కో అచ్చి है।

జీలకర్ర వ్యాధులను పోగొడుతుంది. జీర వ్యాధియొం కో రీక్ కరతీ హై.
 జీలకర్ర వ్యాధులను పోగొడుతుంది | జీరా వ్యాధియొంకో ఠీక కరతీ హై |

లవంగము పుషాకాహారములలో ముఖ్యమైనది.

లొంగ్ సుగంధ్ ద్రవ్యోం మేఁ ప్రముఖ్ హై.

లవంగము మశాలా పదార్థములలో ముఖ్యమైనది |

లొంగ్ సుగంధ్ ద్రవ్యోం మేఁ ప్రముఖ్ హై |

వాము ఆహారములలో వాడతారు.

అజ్ వాయన్ ఖానే కే పదార్థోం మేఁ

ఉప యోగిత్ కరతీ హైఁ.

వాము ఆహారంలొ వాడతారు |

అజ్ వాయన్ ఖానేకే పతార్థోం

ఉపయోగిత కరతే హై |

జీడిపప్పు శరీరానికి బలాన్నిస్తుంది.

కాజూ శరీర్ కో శక్తి దేతీ హై.

జీడిపప్పు శరీరానికి బలాన్నిస్తుంది |

కాజూ శరీర్ కో శక్తి దేతీ హై |

అల్లము రసము పైత్యమును పోగొట్టును.

అదరక్ కే రస్ పైత్య్ కో గాయబ్ కరతీ హై.

అల్లము రసము పైత్యమును పోగొట్టును |

అదరక్ కే రస్ పైత్య్ కో గాయబ్ కరతీ హై |

పచ్చిమిరపకాయలు కారంగా ఉండును.

హరీమిర్చీ కార్ హోతే హైఁ.

పచ్చిమిరపకాయలు కారంగా ఉండును |

హరీమిర్చీ కార్ హోతే హైఁ |

లోహములు - ఖనిజములు లోహములు-ఖనిజములు లోహములు-ఖనిజములు

ధాతు తథా ఖనిజ్ ధాతు తథా ఖనిజ్ ధాతు తథా ఖనిజ్

రత్నము	రత్నము	హీరా	హీరా
బొగ్గు	బొగ్గు	కోయలా	కోయలా
సీసము	సీసము	సీసా	సీసా
బంగారము	బంగారము	సోనా	సోనా
అభ్రకము	అభ్రకము	అభ్రక	అభ్రక
సున్నము	సున్నము	చూనా	చూనా
తగరము	తగరము	సఫేదా	సఫేదా
అయస్కాంతము	అయస్కాంతము	చుంబక	చుంబక

వెండి	వేడి	చాँदी	చాందీ
ఇసుము	ఇనుము	लोहा	లోహా
ఇత్తడి	ఇత్తడి	पीतल	పీతల్
రాయి	రాయి	कंकड़	కంకడ్
ముత్యము	ముత్యము	मोती	మోతీ
గని	గని	खाना	ఖానా
పాలరాయి	పాలరాయి	संगमरमर	సంగ్మర్మర్
రాగి	రాగి	तांबा	తాంబా
నల్లరాయి	నల్లరాయి	कड़ा पत्थर	కడా పత్థర్
సీమసున్నము	సీమసున్నము	खड़िया	ఖడియా
సత్తు	సత్తు	जस्ता	జస్తా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

ఈ ఇసుప ముక్క రోడ్డు మీద దొరికింది. ఇన్ లోహాకి తుఖ్దే రోడ్ పర్ మిలీ.
 ई इनुप मुक्क रोड्डु मीद दोरिकिंदि। इस लोह की तुखडे रोडपर मिली।
 సింగరేణి బొగ్గుగని ప్రసిద్ధమైనది. సింగరేణి ఖానా ప్రసిద్ద్ హై.
 सिंगरेणि बोग्गुगनि प्रसिध्धमैनिदि। सिंगरेणि खाना प्रसिध्द है।
 ఈ రోజుల్లో బంగారం ధర అధికముగా ఉన్నది. ఆజ్కల్ సోనా కా మూల్య్ అధిక్ హై.
 ई रोजुल्लो बंगारं धर अधिक्मुगा उन्निदि। आजकल सोनाका मूल्य अधिक् है।
 మా ఇంటికి సున్నము వేయిస్తున్నాము. హమారే ఘర్కో చూనా దాలతే హై.
 मा इंटिकि सुन्नुमु वेइस्तुन्नामु। हमारे घरको चूना दालते है।
 అయస్కాంతానికి ఆకర్షణ శక్తి ఉన్నది. చుంబక్ కో ఆకర్షణ్ శక్తి హై.
 अयस्कांतानिकि आकर्षण शक्ति उन्निदि। चुम्बनको आकर्षण शक्ति है।
 నాకు ముత్యాల హారము ఉన్నది. ముయే మోతీ కా హార్ హై.
 नाकु मुत्याल हारमु उन्निदि। मुझे मोती का हार है।

విశేషణము విశోషణ

విశేషణము అనగా నామ వాచకము మరియు సర్వనామము యొక్క గుణమును తెలుపునది. ఉదా : బడా, లాల, సుందర వీటిరూపములు నామవాచకము లేదా సర్వనామము యొక్క లింగ - వచనములను బట్టి మారును. ఉదా : బడా లడకా । అచ్చీ లడకీ

విశేషణములు నాలుగు రకములు.

1. గుణ వాచక : దాని, పాపి, సుబహ, నీచా, జాపాని, గోల, సుందర ।
2. సంఖ్యావాచక : ఒక, దో, తీస, దోనో, తీనో, దుగునా, తిగునా ।

కొఱ విశోషణ :

హరా	-	ఆకుపచ్చని	భూరా	-	బూడిద రంగు
ఁఱా	-	ఎత్తయిన	నీచె	-	క్రింద, తక్కువ
అఱా	-	మంచి	బడా	-	చెడ్డ
లాల	-	ఎర్రని	సఫెద	-	తెల్లని
కఱా	-	పచ్చి	పకా	-	పండిన
తాజా	-	తాజాగావున్న	సడా	-	కుళ్ళిన
కాలా	-	నల్లని	పీలా	-	పసుపు పచ్చని
నీలా	-	నీలరంగు	గెరుఱా	-	కాషాయరంగు

दुष्ट रावण

तालाब का पानी मीठा है ।

शक्तिमान राम

घायल पक्षि

मेरी मां बहुत अच्छी है ।

कट्टा नींबू

समानार्थक शब्द

సమాన అర్థము నిచ్చు పదములను సమానార్థకములు అందురు. అలాగే వ్యతిరేక అర్థమునిచ్చు పదములను వ్యతిరేక పదములు అందురు. ఈ సమానార్థ పదములకే పర్యాయ పదములు అని మరో పేరు కూడా ఉంది.

कुछ उदाहरण :

निर्बल	-	बलहीन	निरोग	-	स्वस्थ
उद्यान	-	उपवन	मजदूर	-	कूली
सम्राट	-	महाराजा	भवन	-	महल
धनहीन	-	गरीब	बालक	-	लडका
शेर	-	सिंह	बालिका	-	लडकी
कठिन	-	कठोर	जवाब	-	उत्तर
कोकिल	-	कोयल	प्राचीन	-	पुरातन
वीर	-	पराक्रमी	नवीन	-	नया
फूल	-	कुसुम, सुमन, पुष्प	रोग	-	बीमारी
सम्राज्ञी	-	महारानी	आदमी	-	मनुष्य
पाठशाला	-	विद्यालय	औरत	-	स्त्री, नारी
पुस्तक	-	किताब	वन	-	जंगल
सुवर्ण	-	कंचन, सोना	रात	-	निशा, निशीध
बेटा	-	पुत्र	सूरज	-	सूर्य
चंद्रमा	-	चांद	दुश्मन	-	शत्रु

వివిధ వాక్యములు

వ్యాపారములో వాళ్ళిద్దరూ భాగస్వాములు.	ధంధే మేఁ వే దోసోం హిస్సేదార్ హైఁ !
వ్యాపారములో వాణ్ణిద్దరు భాగస్వాములు ।	धंधे में वे दोनों हिस्सेदार हैं ।
అతనితో ఈ మాట చెప్పండి	ఉన్సే యే బాత్ బతాయియే.
अतनितो ई माट चेप्यंदि ।	उनसे ये बात बताइये ।
తమరు ఏమి చెప్పినారు ?	ఆప్ నే క్యా కహా ?
तमरु एमि चेपिनारु ?	आप ने क्या कहा ?
గ్రంథాలయము మా కనుహుపు వేరలోనే ఉంది.	ग्रंथालय मंत्रालय में ही है।
ग्रंथालयमु मा कनुचूपुमेरलोने उंदि ।	ग्रन्थालय मेरे घर से बहुत नज़दीक है ।
మా అన్నయ్యలు ఏమి చేసినారు?	మేరి భయ్యోం నే క్యా కియా?
मा अन्नय्यलु एमि चेसिनारु ?	मेरी भय्यों ने क्या किया ?
ప్రతి వ్యక్తికి మంచి దుస్తుల వల్లనే	हर आदमी की इज्जत कपड़ों से
गौरवं लभिस्तुंदि ।	होती है ।
పర్యావరణము మనకు రక్షణ కవచము.	పర్యావరణ్ హమారా రక్షా కవచ్ హై.
पर्यावरणमु मनकु रक्षण कवचमु ।	पर्यावरण हमारा रक्षा कवच है ।
నిర్ణీత కాలంలో సమాధానం చెప్పాలి!	వక్త పర్ జవాబ్ దే దేనా చాహియే.
निर्णीत कालंलो समाधानं चेप्पालि !	वक्त पर जवाब दे देना चाहिए ।
జరిగిందేదో జరిగిపోయింది !	జో హో గయా సో హో గయా !
जरिगिंदेदो जरिगिपोइंदि ।	जो हो गया सो हो गया ।
ఈ చిలుకలు చాలా అందముగా ఉన్నవి.	యే తోతే బహుత్ సుందర్ హై !
ई चिलुकलु चाला अंदमुगा उन्नवि ।	ये तोते बहुत सुन्दर हैं ।

పెద్దవారికి గౌరవం ఇవ్వండి !

పెద్దవారికి గౌరవం ఇవ్వండి !

మీరు మా మాట వినండి.

మీరు మా మాట వినండి.

అది చాలా మంచి పని !

అది చాలా మంచి పని !

రవికి ఒక పుస్తకము ఇవ్వండి.

రవికి ఒక పుస్తకము ఇవ్వండి.

రాణి, రాజు యొక్క భార్య.

రాణి, రాజు యొక్క భార్య.

మురళి ఎక్కడ నుండి వస్తున్నాడు?

మురళి ఎక్కడ నుండి వస్తున్నాడు?

నేను రేపు ఢిల్లీ వెళ్తున్నాను.

నేను రేపు ఢిల్లీ వెళ్తున్నాను.

మీరందరూ ఇక్కడ కూర్చోండి.

మీరందరూ ఇక్కడ కూర్చోండి.

మీరు మంచం మీద కూర్చోండి.

మీరు మంచం మీద కూర్చోండి.

పిల్లికి పాలు ఇమ్ము.

పిల్లికి పాలు ఇమ్ము.

మంచి మనసుతో సేవ చేసినారు.

మంచి మనసుతో సేవ చేసినారు.

తమరు ఏమి చేస్తున్నారు?

తమరు ఏమి చేస్తున్నారు?

బడోం కో ఇజ్జత్ దేనా !

బడోం కో ఇజ్జత్ దేనా !

ఆప్ హమారే బాత్ సునియే.

ఆప్ హమారే బాత్ సునియే.

వహ్ తో అచ్చా కామ్ హై !

వహ్ తో అచ్చా కామ్ హై !

రవి కో ఏక్ కితాబ్ దో.

రవి కో ఏక్ కితాబ్ దో.

రాణి రాజు కే పత్నీ హై.

రాణి రాజు కే పత్నీ హై.

మురళి కహాఁ సే ఆతే హై?

మురళి కహాఁ సే ఆతే హై?

మై కల్ దిల్లీ జావూంగా.

మై కల్ దిల్లీ జావూంగా.

ఆప్ లోగ్ యహాఁ బైరియే.

ఆప్ లోగ్ యహాఁ బైరియే.

ఆప్ కాట్ పర్ బైరియే.

ఆప్ కాట్ పర్ బైరియే.

బిల్లి కో దూద్ దో.

బిల్లి కో దూద్ దో.

అచ్చీ మన్ సే సేవా కీ.

అచ్చీ మన్ సే సేవా కీ.

ఆప్ క్యా కర్తే హై?

ఆప్ క్యా కర్తే హై?

ఇంట్లో ఆడుకొనుము.

इंटलो आडुकोनुमु ।

అరె, రాజు నువ్వేం చేస్తున్నావు?

अरे राजु नुव्वें चेस्तुన్నావు ?

నేను ఈ పని ఇప్పుడే చేస్తాను.

నేను ఇంకా ఇప్పుడే చేస్తాను ।

రష్యాదేశపు నటి చాలా అందమైనది.

रष्यादेशपु नटि चाला अंदमैनदि ।

మా అబ్బాయి బజారుకి వెళ్ళాడు.

मा अब्बाइ बजारुकि वेळ्ळाडु ।

వారు ఈరోజు రారు

వారు ఇంకా రారు ।

ఈ ఎర్ర చీర యొక్క ఖరీదు ఎంత?

ई एर्र चीर योक्क खरीदु एंत ?

నేను కూడా పని చేస్తాను.

నేను కూడా పని చేస్తాను ।

నేను మామిడిపండు తిన్నాను.

నేను మామిడిపండు తిన్నాను ।

నువ్వు పరీక్షలో ఉత్తీర్ణుడవు కమ్ము.

नुव्वु परीक्षल्लो उत्तीर्णुडवु कम्मु ।

గోపాలుడు ఇటు వచ్చాడు.

गोपालुडु इट्टु वच्चाडु ।

రాణి ఆ ఇంట్లో ఉంటుంది.

राणि आ इंटलो उंट्टुदि ।

నీకు ఏమి కావాలి?

నీకు ఏమి కావాలి ?

ఘర్ మే జాకర్ ఖేలో.

घर में जाकर खेलो ।

అరె, రాజు, తూ క్యా కర్తా హై?

अरे राजु तू क्या करता है ?

మైం యహ్ కామ్ అభీ కరూంగా.

मैं यह काम अभी करूंगा

రూస్ వాలీ నటీ బహుత్ సుందర్ హై.

रूसवाली नटी बहुत सुंदर है ।

మేరా లడ్కా బాజార్ గయా,

मेरा लडका बाजार गया

వే అజ్ నహీ ఆయేంగే.

वे आज नहीं आयेगे

ఇస్ లాల్ సాడీ కా దామ్ క్యా హై?

इस लाल साडी का दाम क्या है ?

మైం భీ కామ్ కరూంగా.

मैं भी काम करूंगा ।

మేంనే ఆమ్ ఖాయా.

मैंने आम खाया ।

తుమ్ పరీక్షా మేం ఉత్తీర్ణ్ హోజాఓ.

तुम परीक्षा में उत्तीर्ण हो जाओ

గోపాల్ ఇధర్ ఆయా.

गोपाल इधर आया ।

రాణి ఉస్ ఘర్ మేం కహతీ హై.

राणी उस घर में रहती है

తుమ్కో క్యా చాహియే?

तुमको क्या चाहिये ?

चाहिए प्रयोगంలో नियमालु

ఇంతకు ముందు చాహ్ అనే దానిని ఉపయోగించి వాక్యాలను తయారు చేశాము. ఇప్పుడు చాహ్ అంటే ఏమిటి? దీనిని ఎక్కడ ఉపయోగిస్తామో చూడండి. చాహ్ అను సహాయక క్రియ ఏదయినా పనిని తప్పక చేయవలెను అను అర్థములో వాడబడును. ఆదేశము మరియు విన్నపములో చాహ్ ప్రయోగింపబడును.

వాక్యము చివరన చాహ్ వచ్చినపుడు కర్తకు తరువాత కౌ విభక్తి వచ్చును. ప్రధాన క్రియ క్రియార్థక నామవాచకముగా పనిచేయును. కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను బట్టి క్రియా రూపము మారుచుండును. కర్మ లోపించినపుడు క్రియార్థక నామవాచకము కేవలము పుంలింగ ఏక వచనంలో వుండును. చాహ్ అను మాటకు కోరుచున్నాను అనియు, చాహ్ అను మాటకు వలెను అనియు అర్థము.

उदा :- तुमको कौन चाहिए ?

వాక్యాలను మార్చి వ్రాయండి.

आ) चाहिए का प्रयोग करते हुये वाक्य बदलकर लिखिये ।
(और चाह का भि प्रयोग कीजिये)

1. तुम क्या कर रहे हो ?
2. इस विषय में तुम्हारा क्या राय है ?
3. तू मुझसे क्या बात करोगे ।
4. तू मत सोजाव ।
5. तुम जाने की तैय्यारि करो ।
6. तुम किसको देख रहे हो ?
7. मैं तुमको चाहता हूँ ।
8. ये दोनो दोस्त है ।

आ, ए, ई ఉపయోగంలో నియమాలు

రూపాంతరము ఆకారాంత పుంలింగ నామవాచకములు, విశేషణములు మరియు సంబంధకారక విభక్తులకు (సंज्ञा, विशेषण और संबंध कारक विभक्तियों के लिये) జరుగును. ఆకారాంత (आकारांत) పుంలింగ శబ్దముల బహువచనంలో ఏకారాంతములు (एकारांत) గాను, స్త్రీ లింగమయిన (ईकारांत) ఈకారాంతములుగాను, మారును. ఈ నియమమును आ, ए, ई నియమము అందురు. సంభావ్య భవిష్యత్ కాలములో తప్ప తక్కిన అన్ని కాలములో ఈ మార్పు సంభవించును. నిషేధార్థ వర్తమానకాలము, సామాన్య వర్తమాన కాలము మరియు హేతు హేతు మద్యుత కాలములలో చివర్న వున్న ई పైన బిందువు చేర్చవలెను. (బహువచనంలో)

राम सोता है । लडके सोते हैं । मालती सोती है ।

సాధన: వచనములను మార్చి వ్రాయండి.

1. तुम्हें हर वक्त यहाँ रहना चाहिये ।
2. हमेशा वो लजते रहते हैं ।
3. वह लडकी क्या करती है ?
4. हमें हर समय उनका सात देना चाहिये ।

लिंग (లింగములు)

हिन्दी में केवल दो लिंग हैं । पुलिङ्ग और स्त्री लिंग ।

इ, ई లలో ముగిసిన శబ్దములు స్త్రీలింగములు. ఉదా : सति సంవత్సరములు, నెలలు, వారములు, కొండలు, చెట్లు మొదలగు శబ్దములన్నియు పుంలింగ శబ్దమునకు చెందును.

ఉదా : चैत्र, रविवार, पर्वत, आम का पेड

భాషలు, నదులు మొదలగు శబ్దములన్నియు స్త్రీలింగ శబ్దమునకు చెందును. ఉదా : కన్నడ, తమిల, యమునా, గోదావరి

కొన్ని స్త్రీ లింగ, పుంలింగ శబ్దములను చూడండి.

పుంలింగ	-	స్త్రీ లింగ	పుంలింగ	-	స్త్రీ లింగ
ఆదమీ	-	औरत	भाई	-	बहन
పూజారి	-	पूजारिन	ब्रह्मा	-	ब्राह्मिणी
घोडा	-	घोडी	लोहार	-	लुहारिन
సింహ	-	सिंहनी	शेर	-	शेरनी
తోతా	-	तोती	हाथी	-	हथिनी
ఇంద్ర	-	इन्द्राणी	अभिनेता	-	अभिनेत्री
సమ్రాట	-	सम्राज्ञी	सर्प	-	सर्पिणी
కబూతర	-	मादा कबूतर	मंत्री	-	मंत्रिणी
విద్యార్థి	-	विद्यार्थिनी	विद्वान	-	विदुषी
నానా	-	नानी	प्रेमी	-	प्रेमिका
నాఁ	-	नाइन	युवराजा	-	युवरानी
పితా	-	माता	भैंसा	-	भैंस
దుల్హా	-	दुल्हन	राजा	-	राणी
భీల	-	भीलनी	अध्यापक	-	अध्यापिका
మోర	-	मोरनी	बाप	-	माँ
లడకా	-	लडकी	पडोसी	-	पडोसिन
పండిత	-	पंडिताइन	ऊँठ	-	ऊँठनी
బేటా	-	बेटी	बालक	-	बालिका

मामा	-	मामी	युवक	-	युवती
बकरा	-	बकरी	आदमी	-	औरत
दादा	-	दादी	देवर	-	देवरानी
धोबी	-	धोबिन	चौधरी	-	चौधरानी
तेली	-	तेलिन	युवक	-	युवती
माली	-	मालिन	दास	-	दासी
चीट	-	मादा चींटी	बादशाह	-	बेगम
मालिक	-	मालकिन	मुर्गा	-	मुर्गी
पुत्र	-	पुत्री	कौआ	-	मादा कौआ
कुत्ता	-	कुतिया	अधिकारी	-	अधिकारिणी
ससुर	-	सास	हरिण	-	मादा हरिण
मेहतर	-	मेहतरानी	शिष्य	-	शिष्या
नौकर	-	नौकरानी	ठाकूर	-	ठाकुराइन
नर	-	मादा	श्रीमान	-	श्रीमती

ఇప్పుడు కొన్ని వాక్యాలను చూడండి.

1. दो पुरुष चल रहे हैं । दो स्त्रीयाँ चल रही हैं ।
2. आज एक विद्वान आयेंगे । आज एक विदूषी आयेगी ।
3. हमको धोबि है ? हमको धोबिन है ?
4. कमरे में दो आदमी रहते हैं । कमरे में दो औरतें रहती हैं ।
5. जंगिल में शेर खडी है । जंगिल में शेरणी खडी है ।
6. शेर शिकार खेलता है । शेरनी शिकार खेलती है ।

వచన పచనములు

పచనములు రెండు విధములు అవి : ఏకపచనము, బహుపచనము. హిందీ में दो वदच हैं । एकवचन और बहुवचन । एक वस्तु का बोध करनेवाले शब्द के वचन होते हैं । दो या दो से अधिक वस्तुओं का बोध करनेवाले शब्द बहुवचन हैं ।

अ తో ముగియు పుంలింగ శబ్దములకు బహుపచనము మారదు. आकारांत पुलिंग शब्द एकारांत बनते हैं । उदा : घोडा - घोडे इ, ई लతో ముగియు స్త్రీలింగ శబ్దములకు బహుపచనములో యీ అని మారును. ईकारांत स्त्रीलिङ्ग शब्दों के अंत में इया हो जाते है । उदा : लडकी - लडकियाँ

अ తో ముగియు స్త్రీలింగ శబ్దములకు బహుపచనములో యీ అని మారును. आकारांत स्त्री लिंग शब्द आएँ हो जाते हैं ।

उदा : माता - माताएँ

आ తో ముగియు పుంలింగ శబ్దములకు బహుపచనములో ए అని మారును. व्यंजनात स्त्रीलिङ्ग ए हो जाता है ।

उदा : किताब - किताबे

व्यंजनात पुंलिङ्ग शब्द नहीं बदलते ।

कुछ शब्दों का प्रयोग केवल एकवचन में होता है ।

उदा : (घी, पानी) और कुछ शब्दों का प्रयोग केवल बहुवचन में होते हैं) (उदा : दर्शन, प्राण)

कुछ शब्दों में अंतिम आई याँ हो जाता है ।

उदा : चिडिया - चिडियाँ

इ, ई लతోకాక వేరే ఏ అచ్చుల శబ్దములతో ముగిసినను బహుపచనములో యీ, యే అని మారును.

एकवचन -	बहुवचन	एकवचन -	बहुवचन
स्त्री -	स्त्रियाँ	शताब्दी -	शताब्दियाँ
आंख -	आंखे	धंधा -	धंधे
बच्चा -	बच्चे	कुमारी -	कुमारियाँ
औरत -	औरतें	आशा -	आशायें
मेज -	मेजें	मुहर -	मुहरें
माता -	मातायें	कलम -	कलमें
लता -	लतायें	चीज -	चीजें
कविता -	कवितायें	जीभ -	जीभें
वनिता -	वनितायें	पत्ता -	पत्ते
कली -	कलियाँ	विद्वान -	विद्वान लोग
लडका -	लडके	गाय -	गायें
धारा -	धारायें	पहाडी -	पहाडियाँ
छात्रा -	छात्रायें	सफलता -	सफलतायें
सरिता -	सरितायें	तारिका -	तारिकायें
घडा -	घडे	नौका -	नौकायें
घोडा -	घोडे	बुढिया -	बुढियाँ
नदी -	नदियाँ	केला -	केले
घडी -	घडियाँ	उंगली -	उंगलियाँ
कुरसी -	कुरसियाँ	पोती -	पोतियाँ
देवी -	देवियाँ	आइना -	आइने

बहुवचन में भी नहीं बदलने वाले शब्द

కొన్ని శబ్దములు బహువచనమునందు కూడా మారవు.

नारियल, विद्वान, पिता, घर, भाई

ప్రత్యయ ప్రత్యయములు

ప్రత్యయములు రెండు రకములు. 1. కృత ప్రత్యయ 2. తద్ధిత ప్రత్యయ మాటలకు చివర వచ్చి మాటల యొక్క అర్థములో మార్పును కలిగించు వాటిని ప్రత్యయ అందుము. క్రియ చివర చేర్చబడు ప్రత్యయమును కృత ప్రత్యయ అంటారు. నామవాచక శబ్దమునకు చివర వచ్చు ప్రత్యయములను తద్ధిత ప్రత్యయ అంటారు

కొన్ని ఉదాహరణలు చూడండి

వ	-	मिलावट, रुखावट	ता	-	सज्जनता
य	-	सौंदर्य	अक्कड	-	पियक्कड
वाला	-	दूधवाला, जानेवाला	वाला	-	गाय वाला

నామవాచకము

నామవాచకము అంటే దానియొక్క పేరులోనే ఉన్నది. మనుష్యులు, జంతువులు, పట్టణములు, నదులు, వస్తువులు మొదలగు వాని పేర్లను తెలుపుతుందని. ఇవి మూడు రకాలు.

1. వ్యక్తి నామవాచకము 2. జాతి వాచకము 3. భావ వాచకము
జాతి వాచకములో రెండు ఉపభేదములు కలవు. అవి (1) సమూహ వాచకము 2. ద్రవ్య వాచకము. అయితే కొందరు మాత్రం నామవాచకమును అయిదు రకములుగా భావించుచున్నారు.

उदाहरण : जातिवाचक - पहाड, लडकी, लडका, नदी ।

సర్వనామములు

నామవాచకములకు బదులుగా వాడబడు వదములను సర్వనామములు అంటారు. ఇవి మీకు తెలుగు ఇంగ్లీషు భాషలందు పరిచయమే. అంటే ఎప్పుడు నామవాచకములు వాడుటకు బదులు సర్వనామము వాడుదురు. దీని ప్రాముఖ్యత ఏమిటో తెలియాలంటే ఈ పేరా చూడండి. : రవి విద్యార్థి. రవి ప్రొద్దున్నే లేస్తాడు. రవి ముఖం కడుక్కుంటాడు. రవి టిఫిన్ చేస్తాడు. ఆ తరువాత రవి స్కూలుకు వెళతాడు. బడిలో పాఠాలు చదువుతాడు. సాయంత్రం ఇంటికి వస్తాడు. రవి టిఫిన్ తింటాడు. హోమ్ వర్క్ చేసుకుంటాడు. తరువాత రవి నిద్రపోతాడు. (ఇక్కడ ఎన్నిసార్లు రవి అని వచ్చింది. ఈ రవి అనే పదం బదులు 'అతడు' అను సర్వనామమును వాడితే సరిపోతుంది.)

వివిధ సర్వనామములు

मैं	: నేను	कौन	: ఎవరు
क्या	: ఏమిటి	वह	: అది, అతడు, ఆమె
तुम	: నీవు, మీరు	हम	: మేము, మనము
ये	: యివి, వీరు	वे	: అవి, వారు
आप	: తమరు	यह	: యిది, యితడు, ఈమె

సర్వనామ విభజన

1. పురుష వాచక సర్వనామము. ఉదా : मैं, तुम, वह, आप ।
2. నిజవాచక సర్వనామము. ఉదా : आप ।
3. నిశ్చయ వాచక సర్వనామము. ఉదా : यह, वह ।
4. అనిశ్చయ వాచక సర్వనామము. ఉదా : कोई, कुछ ।
5. సంబంధ వాచక సర్వనామము. ఉదా : जो, सो ।
6. ప్రశ్న వాచక సర్వనామము. ఉదా : कौन, क्या ।

कॉन्नि उदाहरण वाक्यालनु चूडंडि.

मैं चेन्नय जाता हूँ ।	तुम क्या कहते हो ?
वे रोज कसरत करते हैं ।	रवि अच्छा लडका है ।
यह मेरी बहन है ।	वह क्यों सोता है ।
वे लडका खेलता हैं ।	मेरे भाई मजबूत हैं ।

सर्वनाममुलंदु रूपांतरमुलु : (विभक्तुल कारणंग)

सर्वनाममुल रूपांतरमु नंदु मारु वरुपुडुतुंदि.)

कौन + का = किसका	कौन + से = किससे
मैं + का = मेरा	मैं + से = मुझसे
तुम + का = तुम्हारा	तुम + से = तुमसे, तुझसे
कौन + का = किनका	कौन + से = किनसे
मैं + का = मेरा	मैं + से = मुझसे
आप + का = आपका	आप + से = आपसे
कौन + का = किसका	कौन + से = किससे

कुछ उदाहरण :-

तुम्हारा नाम क्या है ? मेरा घर सिंगनगर में है । उसका खिलोना बहुत अच्छा है । इसके साथ मत खेलो । इसकी कीमती ज्यादा है । उनके घर में कौन रहते हैं ? तुम किसके साथ गुंटूर जाती हो । इनका दफतर बैंक के पास है । आपको कितना पैसा चाहिए । हमारा देश बहुत विशाल है । हमारे देश में गरीब हैं ।

వివిధ శబ్దములు వివిధ శబ్ద - వివిధ శబ్ద వివిధ శబ్ద

కుంపటి	कुंपटि	అంగీఠి	అంగీఠి
జల్లెడ	जल्लेड	ఛలనీ	ఛల్నీ
వంటిల్లు	वंटिल्लु	రసోఝి	రసోఝి
ఉయ్యాల	उय्याला	ఝూలా	ఝూలా
అంకె/సంఖ్య	अंके/संख्य	సంఖ్యా	సంఖ్యా
స్నానపుగది	स्नानपु गदि	గుసల ఖానా	గుసల్ ఖానా
కంపు	कंपु	బద్బూ	బద్బూ
వెన్నెల	वेन्नेल	చాందినీ	చాందీనీ
చిరునామా	चिरुनामा	పతా	పతా
దారి	दारि	రాస్తా	రాస్తా
రాయి	राइ	పత్థర్	పత్థర్
తమరు	तमरु	ఆప	ఆప్
చేప	चेप	మఱలీ	మఱలీ
ఆవు	आवु	గాయ్	గాయ్
మూత	मूत	ఢక్కన	ఢక్కన్
మేకు/చీల	मेकु/चील	కీల	కీల
లోపల	लोपल	అందర్	అందర్
దూరము	दूरमु	దూర్	దూర్
ఆకు	आकु	పత్తా	పత్తా
దీపము	दीपमु	దీప	దీప్
చొక్కా	चोक्का	కమీజ్	కమీజ్ పొలము

సామెతలు - कहावतें

కాకి పిల్ల కాకికి ముద్దు.

అవ్నా పూద్, పరాయా
టటీగర్.

కాకి పిల్ల కాకికి ముద్దు ।

अपना पूद, पराया टटीगर

కంచు మ్రోగినట్లు కనకంబు మ్రోగునా?

अधा जल गगरी छलकत
जाय.

కంచు మ్రోగినట్లు కనకంబు మ్రోగునా ?

आधा जल गगरी छलकत
जाय.

అత్తపేరు పెట్టి కూతురిని కుంపట్లో

अवने बच्चे को षसा
मारूँ पडोसन

వేసిందట.

की छाती फट जाए ।

అత్తపేరు పెట్టి కుతురిని కుంపట్లో

अपने बच्चे को ऐसा मारूँ
पडोसन

వేసిందట ।

की छाती फट जाए ।

ఎవరి కంపు వారికింపు, ఎవరి పిచ్చి

अवना गू भोजन बराबर

వారికి ఆనందము.

ఎవరి కంపు వారికింపు, ఎవరి పిచ్చి

अपना गू भोजन बराबर

వారికి ఆనందము ।

अपना गू भोजन बराबर

కడుపు కూటికి ఏడిస్తే, కొప్పు పూలకు

अपना गू भोजन बराबर
नहीँ बिलाइ

ఏడ్చిందట.

की भर् मांगा.

కడుపు కూటికి ఏడిస్తే కొప్పు పూలకు

आई माई को काजर नहीं
बिलाइ

రైలుప్రయాణమునందు రైలు ప్రయాణమునందు ट्रेन यात्रा के समय में ट्रेन यात्रा के समय में

మీరు మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?	అప్ ఫిర్ కబ్ ఆయేంగే?
మీరు మఱియి ఎప్పుడు వస్తారు?	आप फिर कब आयेंगे?
మనం రైల్వే స్టేషన్ కి వెళ్దాము.	हम रेल स्टेशन को चलेंगे।
మనం రైల్వే స్టేషన్ కి వెళ్దాము।	हम रेल स्टेशन को चलेंगे।
రైలు అలస్యంగా స్టేషను చేరింది.	रेलगाडी देरी से स्टेशन पहुंची।
రైలు అలస్యంగా స్టేషను చేరింది।	रेलगाडी देरी से स्टेशन पहुंची।
అక్కడ రైలు స్టేషన్ ఉందా?	वहाँ रेल स्टेशन है क्या?
అక్కడ రైలు స్టేషను ఉందా?	वहाँ रेल स्टेशन है क्या?
భోజనాల పెట్టె ఎటువైపు వుంది?	भोजन का डिब्बा किस तरफ है?
భోజనాల పెట్టె ఎటువైపు వుంది?	भोजन का डिब्बा किस तरफ है?
బండి ఇప్పుడే వెళ్ళిపోయింది.	गाड़ी अभी चूट गई।
బండి ఇప్పుడే వెళ్ళిపోయింది।	गाड़ी अभी चूट गई।
మీరు ఏ రైలు ద్వారా వస్తున్నారు?	अप किस रेल से आ रहे हैं?
మీరు ఏ రైలు ద్వారా వస్తున్నారు?	अप किस रेल से आ रहे हैं?
నువ్వు ఏ స్టేషనులో దిగుతావు?	तुम किस स्टेशन में उतरोगे?
నువ్వు ఏ స్టేషనులో దిగుతావు?	तुम किस स्टेशन में उतरोगे?
నువ్వు ఏ స్టేషనులో దిగుతావు?	तुम किस स्टेशन में उतरोगे?
బండి ఇక్కడెంతసేపు ఆగుతుంది?	गाड़ी यहाँ कितनी देर ठहरेगी?
బండి ఇక్కడెంతసేపు ఆగుతుంది?	गाड़ी यहाँ कितनी देर ठहरेगी?
ఇది ఎక్స్ ప్రెస్ బండి కాదు.	ये गाड़ी एक्सप्रेस नहीं है।
ఇది ఎక్స్ ప్రెస్ బండి కాదు।	ये गाड़ी एक्सप्रेस नहीं है।
నువ్వు ఏ రైలులో వెళ్తున్నావు?	तुम किस गाड़ी से चल रहे हो?
నువ్వు ఏ రైలులో వెళ్తున్నావు?	तुम किस गाड़ी से चल रहे हो?

शक्ति प्रयोगంలో कॉन्सि नियమాలు

ఒక పనిని చేయగలిగినపుడు ఆ పని చేయగల శక్తిని తెలుపుటకు **सक** అను సహాయక క్రియ ప్రయోగింపబడును. అనుమతి కోరునపుడు మరియు అశక్తత ప్రకటించునపుడు కూడా **सक** ప్రయోగింపబడును.

उदा :- मैं ये काम कर सकता हूँ ।

सक అను సహాయక క్రియ వచ్చినపుడు క్రియ యొక్క ధాతువు మాత్రమే ఉపయోగింపబడును. ఉదా : **रुख सकता हूँ, सुन सकता हूँ, जा सकते हैं, ले सकती हैं** - आदि కర్త యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి కేవలము **सक** యొక్క రూపములు మారును.

जैसे : वह जा सकता है । लडके जा सकते हैं ।

భూత కాలిక సకర్మక క్రియకు సహితము **सक** వచ్చిన సందర్భములో కర్త తరువాత నే విభక్తి రాదు. కనుక క్రియ కర్తను అనుసరించియే వుండును. जैसे : वे सुन सके । हम देख सके ।
సాధన : ఖాళీలను సరియైన 'कर' ప్రయోగము చేస్తూ పూరించండి.

1. क्या तुम यह गीत _____ (सीख)
2. मैं तुम्हारे लिए यह कलम _____ (खरीद)
3. वह नदी से पानी _____ (ला)

'सक' प्रयोगముతో వాక్యాలను రాయండి.

1. उसने दस आम ख्राये ।
2. हम हिन्दी समझते हैं ।
3. तुम कब बाजार जाओगे ।
4. तुम ने यह काम कब किया ।

చుక్ ప్రయోగంలో నియమాలు

చుక్ అను సహాయక క్రియ పని యొక్క సమాప్తిని సూచించును. **जैसे - वह लिख चुका, गोमती नहा चुकी ।**

చుక్ వచ్చినపుడు క్రియ యొక్క ధాతు రూపము మాత్రమే ప్రయోగింపబడును. కర్త యొక్క లింగ, వచన, విభక్తులనుసరించి కేవలము **చుక్** యొక్క రూపము మారుచుండును.

వాక్యము చివర **చుక్** వచ్చిన సందర్భములో కర్తకు తరువాత (సకర్మక క్రియలో సహితము) **నే** ప్రత్యయము రాదు. కాబట్టి కర్తను అనుసరించి క్రియా రూపము మారుచుండును.

సాధన : ఈ క్రింది ప్రశ్నలకు సరైన జవాబులు రాయండి.

1. क्या, तुम खा चुके हो ?
2. क्या, तुम यहा पर आ चुके ?

భాషీలను పూరించండి.

1. वेनावपनदी _____
2. रथासभामे _____

ప్రారంభ పద ప్రయోగం 'लग'

ఒక పని మొదలు ప్రారంభించినపుడు లేదా అమలు చేయుటను సూచించు నపుడు **लग** అను సహాయక క్రియ ప్రయోగింపబడును.

जैसे - राम सात बजे से पढने लगा ।

కర్త యొక్క లింగ, వచనములను అనుసరించి **लग** యొక్క రూపము మాత్రమే మారును. క్రియ యొక్క చివరి **నా, నే** గా మారును.

जैसे - सीता पढने लगी ।

लग वचनपुदु भूतकालिक संकृतक क्रीयल संहितमु (कतुकु तत्पुत) ने प्रतुयमु रलदु. जैसे - वह हसने लगल । वे कलम करने लगे ।

सलधन : इकुक इचुन पदलकु 'लग' सु चेरुसुतु षलललनु पुरलंचडु.

अ) नीचे दिये हुये शब्दों के साथ लग जोडते हुए रिक्त स्थान भरिये :

(पढ, डर, जल, सीख, खेल, कर, कलम)

1. तुमरेजक्हुँ _____
2. सलखिह्दि _____

'लग' सु प्रयुगलसुतु वलक्यु नलरुणुन चेरुडु.

1. वो दोनोँ आपस में झगडते हैं ।
2. हमलरी मलँ पढलती हैं ।

वलक्युमुलनु मलरुपुल

(हलनुडुलु मुरुदु वलक्युलु सुनुलु.) हलनुदी में तीन वलक्यु हैं । वे हैं 1) कतुरु वलक्यु 2) कतुरु वलक्यु 3) भलव वलक्यु

कतुरुवलक्यु के धलतु कु सलमलनु भूतकलल में बदल कर जल धलतु कल कुडुई रुरुपु जोडने से कतुरु वलक्यु बनतल है ।

कलल के अनुसलर कतुरु वलक्यु में जल धलतु कल रुरुपु बदलतल है । अलुडु दलनु डुडु रुरुपु मलरुषुतुनुडु. (वतुरुमलन कलल) गलल (भूतकलल) अुरु जलयेगल (भवलषुत कलल) हुु जलतल है ।

कतुरु वलक्यु में कतुरु कु से वलभकुतल लगतल है अुरु कतुरु के अनुसलर कुरलल बदलतल है । भलव वलक्यु में कुरलल हमेशल पुंललंग अकुवचन में हुुतल है । सलधलरण रुरुपु से इसकल प्रयुगु नलषेधलरुथक में हुुतल है । कतुरु वलक्यु में कतुरु कु, कतुरु वलक्यु में कतुरु कु अुरु भलव वलक्यु में भलव कु प्रधलनतल हुुतल है ।

సంబంధ బోధక సంబంధమును తెలుపు నియమములు

प्रयोगों के ढंग से संबंध - बोधक अव्यय दो तरह के होते हैं.

- ఇవి రెండు రకాలుగా ఉంటాయి.

(1) సంబంధ (సంబంధించిన, కలసిన), और (2) अनुबंध (నియమబద్ధము) - క ప్రయోగమును బట్టి సంబంధ బోధక అవ్యయములు నామవాచకము, సర్వనామముల యొక్క విభక్తులు (ప్రత్యయాలు) తరువాత వస్తుంటాయి. भीतर (భీతర్=లోపల), समीप (సమీప్=సమీపము), पास (పాస్=దగ్గర), नजदीक (నజ్దీక్=దగ్గర), बराबर (బరాబర్=సమానముగా), पीछे (వెనుక) आगे (ఆగే=ముందు), परे (పరే=తరువాత), जैसे (జైసే=ఎలాగంటే), घर के भीतर (ఘర్ కే భీతర్ = ఇంటి లోపల), घर की ओर (ఘర్ కీ ఓర్ = ఇంటివైపు), घर के निकट (ఘర్ కే నికట్ =ఇంటి వద్ద), घर के पीछे (ఘర్ కే పీఛే=ఇంటి వెనుక), घर के आगे (ఘర్ కే ఆగే=ఇంటికి ముందు), घर से परे (ఘర్ సే పరే= ఇంటి కవతల)

इन अव्ययों के पहले अकसर संबंध कारक की विभक्तियाँ (కా, కే, కి, రా, రే, రి) आती हैं । किंतु कुछ अव्ययों के पहले हमेशा अपादान की 'से' विभक्ति आती हैं । जैसे - मेरा घर तुम्हारे मकान से परे है (నా యిల్లు, నీ యింటికి అవతలనున్నది) घर से बाहर, घर के बाहर (ఇంటికి వెలుపల). (ఈ అవ్యయములకు ముందు తరచుగా సంబంధ కారకముల యొక్క విభక్తులు కా, కే, కీ, రా, రే రి (యొక్క) వస్తాయి. కాని, కొన్ని అవ్యయములకు ముందు ఎల్లప్పుడు సంబంధ అపాదాన కాలము పంచమీ విభక్తి అయిన 'से' = నుండి వస్తుంది. అనగా సంబంధ, బోధక అవ్యయములు, అపాదాన కారక విభక్తి కూడా వస్తాయి. ఎలాగంటే - నా యిల్లు నీ ఇంటి నుండి అవతల

యున్నది. నా యిల్లు నుండి నీ యిల్లు బయట నున్నది. నా యిల్లు నీ యింటికి అవతల యున్నది, నీ యింటి బయట నా చోటు యున్నది) (ख) अनुबंध संबंध बोधक अव्यय संज्ञा के साथ विभक्तिरहित होकर रूप बदल जाते हैं जैसे-पर्यंत (పర్యంత=పరకు) सहित, (सहित = తో) तक (తక్=పరకు) कुछ संबोधक शब्दों और उनके उदाहरण ये हैं - (కొన్ని సంబోధక శబ్దాలు, వాటి ప్రయోగాలివి)

समुच्चय बोधक (కలుపునది)

शब्दों, वाक्यांशों अथवा मिलानेवाले अव्ययों को समुच्चय बोधक कहते हैं - (శబ్దాలకు, వాక్యాలను, వాక్యాంశాలను కలుపు అవ్యయాలను సముచ్చయములు (కలుపు శబ్దాలు) అంటాము. ఎలాగంటే - राम और लक्ष्मण (రాముడు మరియు లక్ష్మణుడు) चाहे राम या लक्ष्मण (రాముడు గాని లక్ష్మణుడు గాని కావాలి) राम या लक्ष्मण (రాముడు లేక లక్ష్మణుడు) वा (లేక) या (లేదా) अथवा (లేక) कि (ఏమనగా) नहीं (లేదు, కాదు) तो (అయితే) इसलिए (ఇందుచేత) अतः (అందువలన) क्यों कि (ఎందుకంటే) यपि (అయినప్పటికీ) और, एवं, व (మరియు) या, वा, अथवा (లేక, లేదా) पर, परन्तु, मकर, किन्तु (కాని) अर्थात् याने, माने (అనగా) मानों (అన్నట్లు).

विस्मयादि बोधक (విస్మయాది బోధకము)

विस्मयादिक शब्दों से बोलने वाले के ताज्जुब (అశ్చర్యము) शर्म, शोक आदि मनोभाव प्रकट होते हैं। जैसे - वाह, खूब बोला, छीं आदि । (విస్మయాదు లను తెలుపు శబ్దముల వలన మాట్లాడు వాని ఆశ్చర్యము, సిగ్గు, శోకము మొదలైన మనోభావములు వెల్లడవుతాయి. ఉదా॥ ఓహో భలే మాట్లాడావే ! ఛీ ఏం పని యిది! అయ్యో మొదలైనవి. ఇలా రకరకాల మనో వికారాలను తెలియజేయుట కొరకు రకరకాల

అవ్యయములు ప్రయోగింపబడుతూ ఉంటాయి. ఎలాగంటే.....

- (1) तिरस्कार बोधक (వ్యతిరేకించునవి) - छी (ఛీ), हट (తొలగిపో)
अरे (అరే!) चुप (నోర్యుయ్) आदि
- (2) अश्चर्य बोधक (అశ్చర్యమును తెలుపునవి) - ठीक (సరే!)
अच्छा (మంచిది) जी हाँ (అలాగే) आदि

సహాయక క్రియలు

హిందీ భాషలో సహాయక క్రియల యొక్క ప్రయోగము, ప్రయోజనము చాలా ఎక్కువగా ఉన్నది. యివి క్రియ యొక్క రీతిని (పద్ధతిని) తెలియజేయును. లింగము, వచనము, కాలము వలన కలుగు మార్పులు సహాయక క్రియచే కలుగును. (ప్రధాన క్రియ ధాతువు రాహములో వుండును. దానిలో ఎట్టి మార్పు ఉండదు)

उदा : लिख सकती है । हँसने लगे ।

सक, चुक, लग, चाह, पा, दो అనునవి సహాయక క్రియలు.

लग : ఆరంభ బోధకము. ఏదయినా పని మొదలయినది లేదా ప్రారంభించబడినది అను విషయమును తెలియజేయు. ఒక్కొక్కసారి ఎడతెగక జరుగు పనిని కూడా తెలియజేయును.

सक : గలను, గలడు అను అర్థము నిచ్చును. యిది శక్తి బోధకము, అప్పుడప్పుడు అనుమతి కోరుటకు కూడా ఉపయోగింపబడును.

दे : అనుమతి బోధకము. అనుమతి కోరుట, అనుమతి యిచ్చుట. ఈ రెండు సందర్భములలో క్రియార్థక నామ వాచకముల తర్వాత దే వచ్చును. లింగము, వచనము, పురుషలు, కాలముల కారణంగా వచ్చు మార్పులన్నియు దే అను సహాయక క్రియచే జరుగును. క్రియార్థక నామవాచకము చివర వుండు నా నే గా మారును.

चुक : సమాప్తి బోధకము. ఏదయినా పని పూర్తి అయినది అని సూచించును.

पा : ఇది స్వతంత్రముగాను, క్రియార్థక నామవాచకముతోను వాడబడును. **सक** ఉపయోగించు అర్థములోనే **पाना** కూడ ఉపయోగించబడును. **सक** అనునది స్వంత అసమర్థతను లేదా అశక్తతను సూచించును, **पाना** అను సహాయక క్రియ యితరుల కారణంగా, వారు అనుమతి యివ్వనందున కలిగిన అసమర్థతను సూచించును. లింగ, వచన, పురుష, కాలముల కారణంగా జరుగు మార్పులు దీనికే జరుగును.

चाह : ఇచ్చా బోధకము. ఈ సహాయక క్రియ కోరికను తెలియజేయును. లింగ, వచన, కాలముల వలన సహాయ క్రియ మాత్రమే మారును. మూలధాతువు మారదు.

కొన్ని ఉదాహరణ వాక్యాలు చూడండి

लग : పిల్లని చూసి బాలుడు ఏడవడం మొదలుపెట్టాడు.

बिल्ली को देखकर बच्चा रोने लगा ।

दे : మేము కోతిని వదిలిపెట్టాము.

हम ने बन्दर को छोड़ दिया ।

सक : నేను అక్కడికి వెళ్ళగలను.

मैं वहाँ जा सकता हूँ ।

चुक : సవితా పాఠాన్ని నేర్చేసుకుంది.

सविता पाठ पढ़ चुकी

चाह : బాలుడు పాలు కోరుకుంటున్నాడు.

बच्चा दूध चाहता है ।

पा : నేను రాయలేకపోయాను.

मैं नहीं लिख पाया (देखने पाया)

‘जब, जहाँ, जैसा, जितना’ ప్రయోగించు విధానం

నియమాలు : जब సమయాన్ని సూచిస్తే जहाँ స్థానాన్ని సూచించును. जैसा భావమును సూచిస్తే जितना పరిమాణ మును సూచించును. जब - తబ, जहाँ - వहाँ, जैसा, जितना - తనా ఇవి ఒకదానిని ఒకటి అనుసరించి ఉండును. उदा :- जहाँ गरीबी है वहाँ दुःख भी है ।

సరియైన శబ్దములతో భాటీలను పూరించండి.

1. _____ धर्म होता है वहाँ भगवान होता है ।
2. गजू _____ धनी है उतना दानी भी है ।
3. _____ पानी बरसता था तब मैं दफ्तर में था ।

पाठशाला में

रंडि नेनु तीसुकुवेळतानु ।

ఇదేనండి వారి గది.

इदेनंडि वारि गदि ।

కృతజ్ఞతలండి.

कृतज्ञतलंडि ।

రండి. రండి.

रंडि, रंडि ।

నేను రవి నాన్నగారినండి.

नेनु रवि नान्गारिनंडि ।

అతని ప్రవర్తన ఎలా ఉందండి.

अतनि प्रवर्तन एला उंदंडि ।

మంచిది అలా చేయండి.

मंचिदि अला चैयंडि ।

आइये मैं आप को लेजाता हूँ ।

యహి జీ ఉన్ కా కమరా.

यही जी उन का कमरा ।

ధన్యవాద్జీ

धन्यवादजी ।

ఆయియే తషరీఫ్ రఖియే.

आईये तशरीफ रखिये ।

మైఁ రవి కా పితా హూఁ.

मैं रवि का पिता हूँ ।

ఉన్ కా బర్తావ్ కైసా హై.

उस का बरताव कैसा है ।

అచ్చా వైసా హి కీజియే.

अच्छा वैसा हि कीजिये ।

వివిధ పురుష శబ్దములు

హిందీలో మూడు పురుషులు ఉన్నవి.

1. उत्तम पुरुष = ఉత్తమ పురుష = मैं, हम
2. मध्यम पुरुष = మధ్యమ పురుష = तू, तुम, आप
3. अन्य पुरुष = అన్య పురుష = यह, वह, ये, वे ।

కొన్ని వాక్యాలు చూడండి.

मैं स्कूल जाता हूँ । हम सर्कस जाते हैं ।

तू मेरी बात सुनते है ? तुम कहाँ जा रहे हो ?

సాధన : అవసరమైన కర్తను ఉపయోగించి ఖాళీలు పూర్తి చేయండి.

1. _____ क्या खाता है ? (तुम, वह)
2. _____ क्या बोलता हो ? (आप, तुम)

क्रियाएं

गिरना	గిర్నా	పడుట	పడుట
घूमना	ఘూమ్నా	తిరుగుట	తిరుగుట
चढ़ना	చఢ్నా	ఎక్కుట	ఎక్కుట
उठाना	ఉఠానా	లేపుట	లేపుట
पढ़ना	పఢ్నా	చదువుట	చదువుట
पहनना	పహన్నా	ధరించుట	ధరించుట
सीखना	సీఖ్నా	నేర్చుకొనుట	నేర్చుకొనుట
सोचना	సోచనా	ఆలోచించుట	ఆలోచించుట
हटाना	హటానా	తొలగించుట	తొలగించుట

క్రియా విశేషణములు - కొన్ని ఉదాహరణములు

స్థానవాచక : దాయే, బాయే, भीतर, सर्वत्र, उधर, चारों तरफ, आर पार, यहाँ, वहाँ, पास, आदि ।

పరిమాణవాచక : बहुत, कम, बडा, खूब, बिलकुल, थोडा, इतना, थोडा, कुछ जरा आदि ।

క్రియలు

నామవాచకము (లేదా సర్వనామము) చేయుపనిని తెలుపు పదములను క్రియలు అందురు. క్రియలు రెండు రకములు. 1. అకర్మక క్రియ 2. సకర్మక క్రియలు. అకర్మక క్రియ ఉన్న వాక్యములో కర్త మాత్రమే వుండును. కర్త చేయు పని యొక్క ఫలితమును కర్తయే అనుభవించును. **उदा :** रामु दौडता है । సకర్మక క్రియ ఉన్న వాక్యములో కర్తచేయు పని యొక్క ఫలితము కర్మ అనుభవించును. **उदा :** रवि खाना खाता है । ఏదయినా ఒక క్రియ జరిగినప్పుడు దేనిని, వేనిని, ఎవరిని అని ప్రశ్న వేయవలెను. ఆ ప్రశ్నకు జవాబు వచ్చినచో సకర్మక క్రియ అనియు జవాబు రానిచో అకర్మ క్రియ అనియు గ్రహించవలెను.

उदा :- मधु गीत गाती है । (क्या गाता है ? गीत)

సకర్మక క్రియలు వచ్చినపుడు, భూతకాలములో కర్త తర్వాత నే ప్రత్యయము వచ్చును. క్రియ కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను అనుసరించి మారును. **उदा :-** मैंने नाटक देखा ।

सहायक क्रियायें (वर्तमान काल) వర్తమాన కాలములో కర్తలను అనుసరించి ఈ క్రింది సహాయక క్రియలు ఉపయోగింపబడును. విద్యార్థులు ఈ క్రియలను బాగా గుర్తుంచుకొనవలెను.

मैं हूँ - मैं गाँव जाता हूँ ।

నే ప్రత్యయము

విభక్తులలో మొదటిదిగా భావింబడే నే ప్రత్యయము హిందీ భాషలో వున్న ఒక ప్రత్యేక వ్యాకరణ నియమము. హిందీ అభ్యసించువారు ఈ నియమమును జాగ్రత్తగా నేర్చుకొనవలెను. భూతకాలములో సకర్మక క్రియకు మాత్రమే నే ప్రత్యయము వచ్చును. భూత కాలములోని सामान्य भूत, आसन्न भूत, पूर्ण भूत, संदिग्ध भूत అను 4 భేదములలో మాత్రమే వచ్చును. వర్తమాన కాలము, భవిష్యత్ కాలములలో నే ప్రత్యయము రాదు. ఇలా నే ప్రత్యయము వచ్చినపుడు క్రియ కర్మ యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి మారుతుంది. (కర్త యొక్క లింగ వచనములను అనుసరించి వుండును) ఉదా :- राजू ने रोटी खायी ।

కర్మ లోపిస్తే కర్మ తర్వాత को విభక్తి వచ్చినప్పుడు క్రియ పుంలింగ ఏక వచనములో మాత్రమే ఉండును.

ఉదా :- सोमू ने सांप को मारा ।

లా, బోల, భూల, సక, చుక, లగ అను క్రియలు సకర్మక క్రియలు. అయినను పై క్రియలు వచ్చినపుడు కర్మకు నే ప్రత్యయము చేర్చబడదు. ఉదా :- हम तुम्हारा नाम भूला ।

ప్రశ్నా వాచకములు

ప్రశ్నించునపుడు వాక్యంలో ప్రశ్నా పదాలు ఉంటే...

హిందీలో ఈ క్రింది ప్రశ్న వాచక శబ్దములు కలవు :

कौन = ఎవరు, क्या = ఏమి, कहाँ = ఎక్కడ

कब = ఎప్పుడు, कसका = ఎవరి యొక్క, कितना = ఎంత

कितने = ఎన్ని, क्यों = ఎందుకు, किधर = ఏవైపు

किस ओर, किस तरफ = ఏవైపు

बाद, पहले प्रयोगों में नियमालु

1. ఏదయినా పని అయిన తర్వాత జరుగబోవు పనిని లేదా పరిణామమును గురించి बाद అనునది తెలుపును.
2. ఒకపని జరుగుటకు ముందు జరిగిన పనిని గురించి पहले అనుమాట తెలియ చేయును.

जैसे : पहले हम गुटरू में रहते थे ।

యుద్ధమునకు సంబంధించినవి - युद्ध संबंध

చిత్రపటము	చిత్రపటము	తస్వీర	తస్వీర్
వంతెన	వంతెన	పుల	పుల్
సరిహద్దు	సరిహద్దు	సీమా	సీమా
దిగుట	దిగుట	उतरना	ఉతర్నా
రక్షణ	రక్షణ	हिफाजत	హిఫాజత్
ముట్టడించు	मुट्टडिंचु	हमला करना	హమ్లా
సైన్యము	सैन्यमु	फौज	ఫౌజ్
ఫిరంగి	फिरंगि	तोप	తోప్
సైన్యాధిపతి	सैन्याधिपति	फौजदार	ఫౌజ్దార్
బానిస	बानिस	गुलाम	గులామ్
సంధి	संधि	सुलाह	సులాహ్
విజయము	विजयमु	विजय	విజయ్
కందకము	कंदकमु	खाई	ఖాఈ
కోట	कोट	किला	కిలా
తుపాకీ	तुपाकी	बन्दूक	బందూక్
సమూహము	समूहमु	झुंड	జుండ్
దండయాత్ర	दंडयात्रा	चढाई	చడాఈ

పారిపోవుట	పారిపోవుట	भाग जाना	భాగ్ జానా
ఎక్కుట	एककुट	चढना	చడ్నా
సైనికుడు	सैनिकुडु	सिपाही	సిపాహి
గుండు	गुंडु	गोली	గోలీ
స్వతంత్రము	स्वतंत्रमु	आजाद	ఆజాద్
ఖైదు చేయుట	खैदु चैयुट	गिरफतार	గిరఫ్తార్
కవాతు (డ్రీల్లు)	कवातु (ड्रिल्लु)	कवात	కవాత్
గుడారము	गुडारमु	ढेरा	డేరా
వ్యూహము	व्यूहमु	जाल	వ్యూహము
శత్రువు	शत्रुवु	दुशमन	దుశ్మన్
ధైర్యం	धैर्य	हिम्मत	హిమ్మత్
కత్తి	कत्ति	तलवार	తల్వార్
ఓడ	ओड	जहाज	జహాజ్
పాఠశాల	पाँराचूट	गुबारा	గుబారా
పాతాళ గృహము	पाताळ गृहमु	तहखाना	తహ్ఖానా

వాక్యాలలో ఉపయోగిస్తూ ఈ పదాలను చూడండి.

కార్గిల్ యుద్ధంలో మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధం మన సైనికులు విజయం సాధించారు.

యుద్ధములో విజయము సాధించుటకు వ్యూహమును తయారుచేయుచున్నారు.

యుద్ధములో విజయము సాధించుటకు వ్యూహమును తయారుచేయుచున్నారు.

శత్రువులు మన దేశం మీదికి దండెత్తారు.

కార్గిల్ యుద్ధం మన హిందీ సైనికులు విజయం సాధించారు.

కార్గిల్ యుద్ధం మన హిందీ సైనికులు విజయం సాధించారు.

యుద్ధం మన హిందీ సైనికులు విజయం సాధించారు.

యుద్ధం మన హిందీ సైనికులు విజయం సాధించారు.

దుశ్మన్ హిందీ దేశం మీదికి దండెత్తారు.

समय के बारे में

ఇప్పుడు టైమెంతయిందండి?

ఇప్పుడు టైమే తిందండి ?

ఎనిమిది అయింది.

ఎనిమిది అయింది.

మీరు ఎన్ని గంటలకు నిద్ర
లేస్తారు?

మీరు ఎన్ని గంటలకు నిద్ర
లేస్తారు?

నేను ప్రతి ఉదయం ఆరు
గంటలకు లేస్తాను.

నేను ప్రతి ఉదయం ఆరు
గంటలకు లేస్తాను.

మీ సోదరుడు ఎన్ని గంటలకు
టిఫిను చేస్తాడు?

మీ సోదరుడు ఎన్ని గంటలకు
టిఫిను చేస్తాడు?

వాడు ఉదయం ఏడు గంటలకు
టిఫిన్ తీసుకుంటాడు.

వాడు ఉదయం ఏడు గంటలకు
టిఫిన్ తీసుకుంటాడు.

ఉపాధ్యాయుడు ఎన్ని గంటలకు
బడికి వస్తాడు?

ఉపాధ్యాయుడు ఎన్ని గంటలకు
బడికి వస్తాడు?

అబ్ సమయ్ కితనే హూయీ?

అబ్ సమయ్ కితనే హూయీ?

అబ్ హూయీ.

అబ్ హూయీ.

ఆప్ కిత్నే బజే కో జాగేంగే?

ఆప్ కిత్నే బజే కో జాగేంగే?

మై ప్రతిదిన్ ఛహ్ బజే కో నీంద్
సే జాగుంగా.

మై ప్రతిదిన్ ఛహ్ బజే కో నీంద్
సే జాగుంగా.

ఆప్కా భాయీ కిత్నే బజే నాష్టా
కరేంగే?

ఆప్కా భాయీ కిత్నే బజే నాష్టా
కరేంగే?

వో హర్ దిన్ సుబహ్ సాత్ బజే
నాష్టా కరేంగా.

వో హర్ దిన్ సుబహ్ సాత్ బజే
నాష్టా కరేంగా.

అధ్యాపక్ కిత్నే బజే పాఠశాలక్
ఆయేంగే?

అధ్యాపక్ కిత్నే బజే పాఠశాలక్
ఆయేంగే?

ఉదయం పది గంటలకు బడికి సుబహ్ దస్ బజే కో పాఠశాల కో
వస్తారు. ఆయేంగే.

उदयं पदि गंटलकु बडिकि सुबह दस बजे को पाठशालो को आयेंगे।
वस्तारु। वो छत्तीना सभय क्य कर्ता रहता है?

అతడు అంత సమయం ఏం చేస్తుంటాడు? वो उतने समय क्या करता रहता है?
अतडु अंत समयं एं चेस्तुंटाडु? पाठशाला चार बजे को खतम होगी.

పాఠశాల నాలుగు గంటలకు ముగుస్తుంది. पाठशाला चार बजे को खतम
पाठशाल नालुगु गंटलकु होगी।

मुगुस्तुंदि। तुम् रात में कितने बजे को सोते हो?

నీవు రాత్రిపూట ఎన్ని గంటలకు तुम रात में कितने बजे को सोते हो?
నిద్రపోతావు?

नीवु रात्रिपूट एन्नि गंटलकु म्ने रात में दस बजे को सोता
निद्रपोतावु।

నేను రాత్రి పది గంటలకు హూం
నిద్రపోతాను. मैं रातमें दसबजेको सोता हूँ।

నేను ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి మైం ఫుర్ జానే సే తీన్ హూయీ.
మూడవుతుంది. मैं घर जाने से तीन हुई।

నేను ఇంటికి వచ్చేటప్పటికి అట్ సమయ్ దో బజే హూయీ.
మూడవుతుంది. अब समय दो बजे हुई।

ఇప్పుడు రెండు గంటలు అయింది. హమ్ పాంచ్ బజే కో జానా హైం.
इप्पुडु रेंडु गंटलु अइंदि। हम पांच बजे को जाना है।

ఐదు గంటలకు మేము వెళ్ళాలి. వే హర్ దిన్ ఆఫీస్ కో ఆట్ బజే
ऐदु गंटलकु मेमु वेळ्ळालि। वे हर् दिन ऑफिस को आठ बजे

వారు రోజు ఎనిమిది గంటలకు పహూంచ్ తే హైం.
ఆఫీస్ నుండి వెళతారు. वे हर दिन आफीस को आठ बजे

నా గడియారం ఐదు నిమిషాలు ముందు
నడుస్తుంది।

मेरी घडि पांच मिनट आगे चल
रही है।

మీ కాలాన్ని సద్వినియోగం
చేయండి.

अपना समय सद्दिनियोग
कीजिये.

मी कालान्नि सद्दिनियोगं चयंदि।

अपना समय सद्दिनियोग
कीजिये।

ఇప్పుడు ఆమె కాలం విలవ తెలుసుకున్నారు.

वो अब समय का मूल्य जानगइ।

ఇప్పుడు ఆమె కాలం విలవ తెలుసుకున్నారు।

वो समय निरुपयोग नही करेगा।

అతను సమయం వృధా చేయడు.

वो समय निरुपयोग नही करेगा।

అతడు సమయం వృధా చేయడు।

वो समय निरुपयोग नही करेगा।

ఒక నిమిషం ముందు వెనుక
లేకుండా సరిగ్గా టైముకు వస్తాడు.

वो ठीक समय पर पहुँचता है।

ओक निमुषं मुंदु वेनुक लेकुंडा
सरिगगा टैमुकु वस्ताडु।

वो ठीक समय पर पहुँचता है।

మీ గడియారంలో టైమెంత?

टैम क्या हुई?

मी गडियारंलो टैमेंत ?

टैम क्या हुई ?

ఒకసారి గడిచిపోయిన కాలం
తిరిగిరాదు.

दूबा हुवा समय नहीं आयेगी।

ओकसारि गडिचिपोईन कालं
तिरिगिरादु।

दूबा हुवा समय नहीं आयेगी।

దాదాపు అర్థరాత్రి అయింది.

अदी रात्त षहोगय.

దాదాపు అర్థరాత్రి అయింది।

आदी रात होगइ।

మంచి రోజులు వస్తాయి. శుభ్ దిన్ ఆయేంగే.
 మంచిరోజులు వస్తాఇ। शुभ दिन आयेगे।
 కాలము ఎంత త్వరగా సమయ్ కిత్నీ తేజీ సే బడ్ రహీ
 గడిచిపోతోంది. హై.
 కాలము ఎంత త్వరగా समय कितनी तेजी से बड रही
 గడిచిపోతోంది। है।
 మీరు అరగంట ఆలస్యంగా ఆప్ ఆదే ఘంటే దేర్ సే ఆయే హైఁ
 వచ్చారు.
 మీరు అరగంట ఆలస్యంగా आप आदे घंटे देर से आये हैं।
 మేము చాలా త్వరగా వచ్చాము. హమ్ బొహాత్ జబ్దీ పహుఁచ్ గయే
 హైఁ
 మేము చాలా త్వరగా वचामु। हम बोहोत जल्दि पहुँच गये हैं।
 ఒక్కక్షణం కూడా వృథా కాకూడదని ఏక్ క్షణ భీ వ్యర్థ్ నహీఁ జానేకా
 చూస్తున్నా. సోఁఁతా హూఁ.
 ఒక్కక్షణం కూడా వృథా एक क्षण भी व्यर्थ नहीं जाने का
 కాకూడదని చూస్తున్నా। सोचता हूँ।
 అతను సరయిన టైముకు వచ్చాడు. వో రీక్ సమయ్ పర్ ఆయా హైఁ.
 అతను సరైన టైముకు వచ్చాడు। वो ठीक समय पर आया है।
 ప్రతి పనికి ఒక కాలమంటూ హర్ కామ్ కేలియే ఏక్ సమయ్
 ఉంటుంది. హోగా.
 ప్రతి పనికి ఒక కాలమంట్లూ हर काम केलिये एक समय
 ఉంటుంది। होगा।
 నా గడియారం చెడిపోయింది. మేరా ఘడీ ఖరాబ్ హోగయీ.
 నా గడియారం చెడిపోయింది। मेरा घडी खराब होगई।

‘होना, पडना’ प्रयोग नियमाలు

ఈ రెండు మాటలు సహాయక క్రియలు. యివి క్రియార్థక నామవాచకములతో పాటుగా ప్రయోగింపబడును.

వ్యక్తి యొక్క అంగీకారము వున్న సందర్భములలో होना ప్రయోగింపబడును. అంగీకారము లేకున్నను పనిచేయక తప్పదు అను సందర్భములో पडना ప్రయోగింపబడును.

हो అను పదము మూడు కాలముల యొక్క రూపము అంటే వర్తమానకాలిక రూపము होता है భూతకాలిక రూపము हुआ था మరియు భవిష్యత్ కాలిక రూపము होगा । అయితే पड అనుమాట సహాయక క్రియ రూపంలో మూడు కాలములలోను అదే విధముగా ప్రయోగింపబడును.

उदा :- राणी को कल यहाँ आना था ।

उसको दस बजे तक स्टेशन पहुँचना होगा ।

हो మరియు పడ ప్రయోగించినపుడు కర్తకు తరువాత को విభక్తి వచ్చును. ఈ పదాలు ప్రధాన క్రియ మరియు సహాయక క్రియ కర్మ యొక్క లింగ, వచనములను అనుసరించి మారును. ప్రధానక్రియ అకర్మకమయినను, కర్మలోపించినను, కర్మ తర్వాత విభక్తి వచ్చినను రెండు క్రియలు పుంలింగ ఏక వచనములో మాత్రమే వుండును.

जैसे :- छात्रों को पाठ सीखना पडा ।

मुझे को दवा खानी पडेगी ।

हो మరియు పడ ప్రయోగంతో వాక్యాలను మరల వ్రాయండి.

1. राणी की शादी तै होगई ।
2. गंगाजल पवित्र है ।
3. सिपाही युद्ध करते हैं ।
4. तुम यह काम करो ।
5. हम सात बजे तक यहाँ आयेंगे ।
6. उसके पिता दिवंगत होगये हैं ।
7. वे हिन्दी सीखते हैं ।
8. मेरी माँ मुझे खाना रखती है ।
9. मुझे सोचने केलिये थोडा समय चाहिये ।
10. तुम कहाँ से आरहे हो ?

‘अपना’ ప్రయోగించు విధానం

నియమాలు: अपना అనునది నిజవాచక సర్వనామము. अपने, अपनी అనునవి अपना యొక్క మరో రెండు రూపములు. अपना అనునది నామవాచకము లేక సర్వనామముల వెంట అన్ని పురుషులలోను, లింగములలోను, వచనములలో వచ్చును. దీనిని పష్టివిభక్తి బదులుగా కూడా వాడతారు. అలాగే మాటిమాటికి ప్రయోగించబడు నామవాచకములకు, సర్వనామములకు బదులుగా अपना వాడబడును. ఇది ముందు వచ్చే నామవాచకము లేదా సర్వనామమును సూచించును. మరియు వాటిని బట్టి మారుచుండును.

उदा :- मैं अपना पाठ पढता हूँ ।

हम अपना पाठ पढते हैं ।

ఇప్పుడు కొన్ని శుద్ధ వాక్యాలను, అశుద్ధ వాక్యాలను చూద్దాము.

అశుద్ధ రూప

मैं ने उसकी पैसे खो दी ।
तुम तुम्हारा नाम बताओ ।
उसका भाई उसका घर गया ।
आप बोहोत बुखार है ।

శుద్ధ రూప

मैं ने अपनी पैसे खो दी ।
तुम अपना नाम बताओ ।
उसका भाई अपना घर गया ।
आपको बोहोत बुखार है ।

अपना ప్రయోగంతో వాక్యాలను సరిచేసి రాయండి.

1. राज उसकी माता के साथ कपडे सीती है ।
2. आपको किस चाहिये ?
3. आप कुछ समय यही रहिये ।
4. आप कहाँ से आते हो ?
5. आप अब क्या कर रहे हो ?

విభక్తులు

హిందీ భాషలో విభక్తులు ఎనిమిది. వీటిని కారక అందురు.

कर्ता कारक	-	ने	దు, ము, వు, లు
कर्म कारक	-	को	ని, ను, కి, కు
करण कारक	-	से	చేత, చే, తోడ, తో
सम्प्रदान कारक	-	को	కొరకు, కై
अपादान कारक	-	से	వలన, నుండి, కంటె
सम्बन्ध कारक	-	का, के की	యొక్క
अधिकरण कारक	-	में, पर	లో, లోపల, పైన
सम्बोधन कारक	-	हे, अरे, अहा	సంబోధన

విభక్తులు ఉపయోగించుటలో కొన్ని నియమములు

తెలుగు భాషలో వలె హిందీ నందు కూడ విభక్తులు నామవాచకముల (లేక సర్వనామముల) తర్వాత వచ్చును. కా, కే, కి అను ఉన్న ప్రాణి వాచకములకు మాత్రమే వాడబడును. కా, కే, కి అను షష్ఠీ విభక్తి ప్రత్యయములు కా తరువాత వచ్చు నామ వాచకము తర్వాత ఏదైనా ప్రత్యయము వచ్చినచో (ఏకవచనమైనను) కా, కే గా మారును. అకారాంత నామవాచకము ఏకారాంతముగా మారును. స్త్రీ లింగములో ఏమీ మార్పు ఉండదు.

लीला की पुस्तक में
कालेज के लडके से

माता की कमरे में
स्कूल के लडकों को

నోట్ : పుంలింగ ఏకవచనము : కా ।

పుంలింగ బహువచనము : కే ।

స్త్రీ లింగ ఏక వచనము : కి ।

స్త్రీ లింగ బహువచనము : కి ।

పుంలింగ ఏకవచనము : కా ।

నామ వాచకము తర్వాత విభక్తి వచ్చినచో కే అగును.

బ్రాకెట్టులోని విభక్తులలో సరియైన వాటిని ఉపయోగించి ఖాళీలను పూర్తి చేయుము. (కా, కో, సే, పర, మే, నె)

1. तुम _____ एक अच्छा किताब दिया ।
2. हम किताब _____ लिखते हैं ।
3. छात्र पाठशाला _____ आते हैं ।
4. माताजी एलरू _____ आती हैं ।
5. हम _____ यह पाठ तीन बार पढ़े ।

అంకెలు

एक	ఏక్	ఒకటి	ओकटि	1
दो	దో	రెండు	रेंदु	2
तीन	తీన్	మూడు	मूडु	3
चार	చార్	నాలుగు	नालुगु	4
पाँच	పాంచ్	ఐదు	ऐदु	5
छे	ఛేఁ	ఆరు	आरु	6
सात	సాత్	ఏడు	एदु	7
आठ	ఆఠ్	ఎనిమిది	एनिमिदि	8
नो	నా	తొమ్మిది	तोम्मिदि	9
दस	దస్	పది	पदि	10
ग्यारह	గ్యారహ్	పదకొండు	पदकोंदु	11
बारह	బారహ్	పన్నెండు	पनेंदु	12
तेरह	తేరహ్	పదమూడు	पदमूडु	13
चौदह	చౌదహ్	పద్నాలుగు	पदनालुगु	14
पंद्रह	పంద్రహ్	పదిహేను	पदिहेनु	15
सोलह	సోలహ్	పదహారు	पदहारु	16
सत्रह	సత్రహ్	పదిహేడు	पदिहेदु	17
अठारह	అఠారహ్	పద్దెనిమిది	पददेनिमिदि	18
उन्नीस	ఉన్నీస్	పంతొమ్మిది	पंतोम्मिदि	19
बीस	బీస్	ఇరవై	इरवै	20
इक्कीस	ఇక్కిస్	ఇరవై ఒకటి	इरवै ओकटि	21
बईस	బాఱ్	ఇరవై రెండు	इरवै रेंदु	22
तेईस	తేఱ్	ఇరవై మూడు	इरवै मूडु	23
चौबीस	చౌబీస్	ఇరవై నాలుగు	इरवै नालुगु	24
पच्चीस	పచ్చీస్	ఇరవై ఐదు	इरवै ऐदु	25

छब्बीस	ఛబ్బీస్	ఇరవై ఆరు	इरवै आरु	26
सत्ताईस	సత్తాఊస్	ఇరవై ఏడు	इरवै एडु	27
अट्ठाईस	అట్టాఊస్	ఇరవై ఎనిమిది	इरवै एनिमिदि	28
उनतीस	ఉన్తీస్	ఇరవై తొమ్మిది	इरवै तोम्मिदि	29
तीस	తీస్	ముప్పది	मुप्पदि	30
इकतीस	ఇక్తీస్	ముప్పది ఒకటి	मुप्पदि ओकटि	31
बतीस	బత్తీస్	ముప్పది రెండు	मुप्पदि रेंडु	32
तैंतीस	తైంతీస్	ముప్పది మూడు	मुप्पदि मूडु	33
चौतीस	ఛౌతీస్	ముప్పది నాలుగు	मुप्पदि नालुगु	34
पैंतीस	పైంతీస్	ముప్పది ఐదు	मुप्पदि ऐदु	35
छत्तीस	ఛత్తీస్	ముప్పది ఆరు	मुप्पदि आरु	36
सैंतीस	సైంతీస్	ముప్పది ఏడు	मुप्पदि एडु	37
अड़तीस	అఢ్తీస్	ముప్పది ఎనిమిది	मुप्पदि एनिमिदि	38
उंचालीस	ఉంచాలీస్	ముప్పది తొమ్మిది	मुप्पदि तोम्मिदि	39
चालीस	ఛాలీస్	నలుబది	नलुबदि	40
इकतालीस	ఇక్తాలీస్	నలుబది ఒకటి	नलुबदि ओकटि	41
बयालीस	బయాలీస్	నలుబది రెండు	नलुबदि रेंडु	42
तैंतालीस	తైంతాలీస్	నలుబది మూడు	नलुबदि मूडु	43
चवालीस	ఛవాలీస్	నలుబది నాలుగు	नलुबदि नालुगु	44
पैंतालीस	పైంతాలీస్	నలుబది ఐదు	नलुबदि ऐदु	45
छियालीस	ఛియాలీస్	నలుబది ఆరు	नलुबदि आरु	46
सैंतालीस	సైంతాలీస్	నలుబది ఏడు	नलुबदि एडु	47
अड़तालीस	అఢ్తాలీస్	నలుబది ఎనిమిది	नलुबदि एनिमिदि	48
उनचास	ఉన్ఛాస్	నలుబది తొమ్మిది	नलुबदि तोम्मिदि	49
पचास	పఛాస్	ఏభై	याबै	50
इक्कावन	ఇక్కావన్	ఏబది ఒకటి	याबै ओकटि	51
बावन	బావన్	ఏబది రెండు	याबै रेंडु	52
तिरपन	తిర్పన్	ఏబది మూడు	याबै मूडु	53

చౌవన	చౌవన్	ఏబది నాలుగు	యాబే నాలుగు	54
పచపన	పచ్పన్	ఏబది ఐదు	యాబే ఐదు	55
છપ્પન	ఛప్పన్	ఏబది ఆరు	యాబే ఆరు	56
సత్తావన	సత్తావన్	ఏబది ఏడు	యాబే ఎడ్డు	57
అడ్డావన	అట్టావన్	ఏబది ఎనిమిది	యాబే ఎనిమిది	58
उनसठ	ఉన్సఠ్	ఏబది తొమ్మిది	యాబే తొమ్మిది	59
साठ	సాఠ్	అరవై	అరవే	60
इकसठ	ఇక్సఠ్	అరువది ఒకటి	అరవే ఒకటి	61
बासठ	బాసఠ్	అరువది రెండు	అరవే రెడ్డు	62
तिरसठ	తిర్సఠ్	అరువది మూడు	అరవే మూడు	63
चौसठ	చౌసఠ్	అరువది నాలుగు	అరవే నాలుగు	64
पैंसठ	పైన్సఠ్	అరువది ఐదు	అరవే ఐదు	65
छियासठ	ఛియాసఠ్	అరువది ఆరు	అరవే ఆరు	66
सड़सठ	సఢ్సఠ్	అరువది ఏడు	అరవే ఎడ్డు	67
अड़सठ	అఢ్సఠ్	అరువది ఎనిమిది	అరవే ఎనిమిది	68
उनहत्तर	ఉన్హత్తర్	అరువది తొమ్మిది	అరవే తొమ్మిది	69
सत्तर	సత్తర్	దెబ్బది	డెబ్బే	70
इकहत्तर	ఇక్హత్తర్	దెబ్బది ఒకటి	డెబ్బే ఒకటి	71
बहत्तर	బహత్తర్	దెబ్బది రెండు	డెబ్బే రెండు	72
तिहत्तर	తిహత్తర్	దెబ్బది మూడు	డెబ్బే మూడు	73
चौहत्तर	చౌహత్తర్	దెబ్బది నాలుగు	డెబ్బే నాలుగు	74
पचहत्तर	పచ్హత్తర్	దెబ్బది ఐదు	డెబ్బే ఐదు	75
छिहत्तर	ఛిహత్తర్	దెబ్బది ఆరు	డెబ్బే ఆరు	76
सतहत्तर	సత్హత్తర్	దెబ్బది ఏడు	డెబ్బే ఎడ్డు	77
अठहत्तर	అఠ్హత్తర్	దెబ్బది ఎనిమిది	డెబ్బే ఎనిమిది	78
उन्यासी	ఉన్యాసీ	దెబ్బది తొమ్మిది	డెబ్బే తొమ్మిది	79
अस्सी	అస్సీ	ఎనభై	ఎనబే	80
इक्यासी	ఇక్యాసీ	ఎనుబది ఒకటి	ఎనబే ఒకటి	81

బయాసీ	బయాసీ	ఎనుబది రెండు	ఎనబై రేండు	82
తిరాసీ	తిరాసీ	ఎనుబది మూడు	ఎనబై మూడు	83
చౌరాసీ	చౌరాసీ	ఎనుబది నాలుగు	ఎనబై నాలుగు	84
పచాసీ	పచాసీ	ఎనుబది ఐదు	ఎనబై ఐదు	85
ఛ్రియాసీ	ఛ్రియాసీ	ఎనుబది ఆరు	ఎనబై ఆరు	86
సత్తాసీ	సత్తాసీ	ఎనుబది ఏడు	ఎనబై ఏడు	87
అఠాసీ	అఠాసీ	ఎనుబది ఎనిమిది	ఎనబై ఎనిమిది	88
నవాంసీ	నవాంసీ	ఎనుబది తొమ్మిది	ఎనబై తొమ్మిది	89
నల్బె	నల్బే	తొంభై	తొంబై	90
ఇక్కావన	ఇక్కావన్	తొంభై ఒకటి	తొంబై ఒకటి	91
బావన	బావన్	తొంభై రెండు	తొంబై రేండు	92
తిరావన	తిరావన్	తొంభై మూడు	తొంబై మూడు	93
చౌరావన	చౌరావన్	తొంభై నాలుగు	తొంబై నాలుగు	94
పచానవె	పచానవే	తొంభై ఐదు	తొంబై ఐదు	95
ఛ్రియానవె	ఛ్రియానవే	తొంభై ఆరు	తొంబై ఆరు	96
సత్తానవె	సత్తానవే	తొంభై ఏడు	తొంబై ఏడు	97
అఠ్ఠానవె	అఠ్ఠానవే	తొంభై ఎనిమిది	తొంబై ఎనిమిది	98
నిన్యానవె	నిన్యాన్వే	తొంభై తొమ్మిది	తొంబై తొమ్మిది	99
సౌ	సౌ	వంద	వందా	100
హజార	హజార్	వేయి	వెఇ	1000
దస హజార	దస్ హజార్	పదివేలు	పదివెలు	10,000
లాఖ	లాఖ్	లక్ష	లఖ	1,00,000
దస లాఖ	దస్ లాఖ్	పది లక్షలు	పది లఖలు	10,00,000
కరోడ	కరోడ్	కోటి	కోటి	1,00,00,000
అరబ	అరబ్	వందకోట్లు	వంద కోట్లు	1,00,00,00,000

के अलावा, के सिवा, के बिना प्रयोग..

ఈ మూడు సంబంధ సూచక అవ్యయములు ఒకే భావమునకు సంబంధించిన భిన్న భిన్న రూపములు. వీటి అర్థము వేరువేరుగా వుండును. వీటికి ముందు 'के' విభక్తి వచ్చును. 'सिवा' ఇది ప్రత్యేక వ్యక్తి తప్ప వేరెవరూ ఒక పనిని చేయలేరని చెప్పు సందర్భములో వాడబడును.

जैसे : उसके सिवा यह कार्य कोई नहीं कर सकता ।

'बिना' ఒక ప్రత్యేక వ్యక్తి లేదా వస్తువు లేక పని జరగని సందర్భములో ఒక పని జరగదని, జరుగుతుందని తెలియచేయుటకు 'बिना' అను శబ్దము వుపయోగింపబడును.

जैसे :- सीमा शक्कर के बिना दूध पीती है ।

'अलावा' దీనిని ఒక వ్యక్తి లేక వస్తువునకు బదులుగా మరియొక వ్యక్తి లేక వస్తువు ద్వారా ఒక పని జరుగును అని తెలియచేయును. యిద్దరు వ్యక్తుల పరస్పర సంబంధము కూడా తెలుపును.

जैसे :- तुम्हारे अलावा उसके और तीन बेटियाँ हैं ।

అప్పుడప్పుడు 'बिना, सिवा, अलावा' అను ఈ మూడు నామవాచకము, లేక సర్వనామమునకు ముందు కూడా వచ్చును.

जैसे :- सिवा उसके यह काम कौन करेगा ।

పైన ఇచ్చిన మూడు పదాలను (सिवा, बिना, अलावा)

ఉపయోగించి ఖాళీలను నింపండి.

1. हमारे कालेज में लडकों _____ लडकियाँ भी पढती हैं ।
2. भारत में चावल _____ गेहूँ भी पैदा होता है ।
3. मैं _____ यह काम कौन कर सकता है ?

प्रेरणार्थक क्रिया

తనంతట తాను స్వయముగా పని చేయకుండా యితరుల చేత చేయించుటను, “ప్రేరణార్థక క్రియ” అందురు. ప్రేరణార్థక క్రియలు రెండు రకములు. 1. మొదటి రకము ప్రేరణార్థక క్రియలో కర్మ పనిని చేయును. 2. రెండవ రకము ప్రేరణార్థక క్రియలో కర్మ మూడవ వ్యక్తితో పని చేయించును.

उदा :

देखना	दिखाना	दिखवाना
खेलना	खिलाना	खिलवाना
पीना	पिलाना	पिलवाना
खाना	खिलाना	खिलवाना
पढना	पढाना	पढवाना
देना	दिलाना	दिलवाना

ఒక శబ్దములో రాయు మాటలు - एक शब्द में लिखना

తెలుగులోను హిందీలోను చాలా పదాలు ఉన్నాయి. వాటన్నిటి అర్థం మీకు తెలుసా...? అంటే పాఠశాలా అనే పదం అంటే ఏమిటి? చదువుకునే ప్రదేశం లేదా చదువు చెప్పే ప్రదేశం ఇలాగే ఇంకా చాలా పదాలు వున్నాయి. వీటిని ఇంట్లో మీ చిన్న పిల్లలకు కూడా నేర్పించవచ్చు. దీనికి సంబంధించి మేమిచ్చిన కొన్ని పదాల అర్థాలు చూడండి.

- * सुधार करनेवाला - सुधारक
- * जिसमें तेज बुद्धि हो वह - अकलमंद
- * जिसमें अधिक ज्ञान हो वह - ज्ञानी
- * पाठ पढाने वाला - अध्यापक
- * नगर में रहनेवाला - नागरिक

- * परवलर से संबन्धलत - डररवलररक
- * दुख से डीडलत - दुखी
- * लोहे की चीजेँ बनरने वरलर - लुहरर
- * डलट्टी के डरतन बनरने वरलर - कुडुहर
- * ओ देख नही सकतर - अंधर
- * दूसरें को धोखर देनेवरलर - धोखेडरओ
- * डगीचे कर करड करने वरलर - डरली
- * कडडे सीने वरलर - दर्जी
- * खेती कर करड करने वरलर - कलसरन
- * ओसकर डैर नही है वह - लंगडर
- * ओ अनेक शरसुतुरों कर ओरन रखतर है - डंडलत, वलदुवरन
- * डंदलर डें डूओ करनेवलर - डूओररी
- * डीतर हुओ कल - अती, डूतकल
- * अडनी इऑऑ के अनुसर करनेवरलर - सुवेऑऑओररी
- * गीत गरनेवरलर - गरडक, गवैयर
- * वलदुडर सीखने वरलर - वलदुडरथी
- * तेल डेओने वरलर - तेली
- * ओ डेहनत करतर है - डओदूर, डेहनती
- * खेलेनेवरलर - खलरडी
- * ओ कलसी के अधीन डें नहीँ रहतर - सुवतंतुर, ओओरद
- * सोने के ओडरण बनरने वरलर - सुनर
- * कडडे डुनने वरलर - ओलरहर
- * ओ सुन नहीँ सकतर - डहरर

- * जो बोल नही सकता - गूंगा
- * समाज से संबन्धित - सामाजिक
- * जिसमें अच्छे गुण होते हैं - गुणी
- * प्रेम करने वाली स्त्री - प्रेमिका
- * जो कोई काम नही करता - बेकार
- * सहयोग न देना - असहयोग
- * जो घमंड रखता है - घमंडी
- * विरह से व्याकुल स्त्री - विरहिणी
- * संस्कृति से संबन्धित - सांस्कृतिक
- * जो किसी के अधीन रहता है - गुलाम
- * जहाँ विद्या सिखायी जीता है - विद्यालय
- * जो आदर करने योग्य है - आदरणीय
- * लिखने वाला - लेखक
- * जिसमें प्रतिभा होती है - प्रतिभावान, प्रतिभाशाली
- * जो प्रेम करता है - प्रेमी
- * कपट व्यवहार करनेवाला - कपटी
- * स्वार्थ भावना रखनेवाला - स्वार्थी
- * यात्रियों को डराकर लूटनेवाला - डाकू
- * विरह से व्याकुल पुरुष - विरही
- * मर हरनेवाला - मनोहर
- * क्रोध दिखानेवाला - क्रोधी
- * जो पूजा करने योग्य है - पूज्यनीय, पूज्य
- * जिसके पास अधिक धन हो - धनवान, अमीर
- * दूसरकों का अपकार करनेवाल - अपकारी

‘कि का’ ప్రయోగ నియమాలు

సముచ్చయ బోధక అవ్యయములో कि అనునది ఒకటి. యిది ఒక ప్రధాన వాక్యమును మరియొక అప్రధాన వాక్యముతో కలుపుటకు ఉపయోగింప బడును. कि తరువాత కర్త చెప్పిన మాటలు వున్నవి ఉన్నట్లుగా వ్రాయబడును. ప్రస్తుతం పరోక్ష పద్ధతిలో కూడా రాయటం జరుగుతోంది. *उदा :- राजू ने कहा कि कल यहाँ बडी सभा होगी ।*

कि సమచ్చయ బోధకమయినను వేరు వేరు అర్థములలో ప్రయోగింపబడు చున్నది. कि అనుమాట అథవా, इतने में అను అర్థములలో కూడా ప్రయోగింపబడును.

जैसे - तुम हिन्दी जानते हो कि नहीं ।

కొన్ని సందర్భములలో कि కార్యము యొక్క కారణమును సూచించును. जैसे - वह बहुत दुखी है कि उसकी माँ बीमार है ।

సాధన కోసం కొన్ని వాక్యాలను చూడండి.

- ❖ मोहन स्कूल जाने नहीं तैयार हुयी । इतने में उसका माँ डंटने लगी ।
- ❖ हमारे देश में गरीबी अधिक है । ऐसा नेहरूजी ने कहा ।
- ❖ यात्री ने अफसर से पूछा हैदराबाद जानेवाली मोटर कब आयेगी ?
- ❖ माधवी स्कूल में पढती है या नहीं । मैं नहीं जानता ।
- ❖ आप मेरे साथ बाजार आने को कहिये ।
- ❖ तुम मुझे जानते हो या नहीं ?
- ❖ तुम आज सभा में बोलेंगे या नहीं ?

కొన్ని వాక్య ప్రయోగాలు

- ❖ **न - न** (అమెకు చదువు సంధ్యతోపాటు అందం కూడా లేదు)

न वह पढी लिखी है, न सुन्दर । (అమె దగ్గర ధనము లేదు అలాగే అధికారము కూడా లేదు)

उसके पास न धन है , न अधिकार ।
- ❖ **जिधर - उधर** जिधर समुद्र होता है उधर नमक बनता है । (ఎక్కడైతే సముద్రము ఉంటుందో అక్కడ ఉప్పు తయారు చేస్తారు)
- ❖ **इतना - कि** (అతడు ఎంత బలహీనంగా ఉన్నాడంటే మంచం మీద నుంచి లేవలేక పోయాడు) वो इतना कमजोर था कि बिस्तर से नहीं उठ सका । (సీత ఎంత అందంగా ఉందంటే ఆమె అందాన్ని వర్ణించలేము) सीता इतनी सुन्दर है कि मैं उसकी वर्णन नहीं कर सकता ।
- ❖ **या तो - या** (అతడు హాకీ ఆడలేడు ఫుట్ బాల్ ఆడలేడు.) वह या तो हाकी खेलेगा या फुटबाल ।
- ❖ **यद्यपि - तो भी** (అతడు రోగముతో బాధపడుతున్నా సమయానికి పనిని పూర్తి చేస్తాడు) यद्यपि वह बीमार है तो भी समय पर काम करता है । (అతడి వద్ద డబ్బు లేకపోయినను పేదవారికి సహాయం చేస్తాడు)
- ❖ **जितना - उतना** (నా దగ్గర ఎంత ధనం ఉందో అంత ధనం మా అన్నయ్య వద్ద లేదు) मेरे पास जितने रुपये हैं , उतने मेरे भाई के पास नहीं हैं । (వాసంతి అంత అందంగా జయంతి కనిపించదు) जितना सुन्दर वासंति दीखती है उतना सुन्दर जयंती नहीं दीखती ।

- ❖ **जब - तब** (నేను మందిరానికి వెళ్ళినప్పుడు రఘు నాతో పాటే ఉన్నాడు) जब मैं मंदिर गया तब रघु मेरे साथ था । (నువ్వు ఇక్కడ లేనప్పుడు నేను వచ్చాను) जब तुम यहाँ नहीं थे तब मैं आया ।
- ❖ **जैसा - वैसा** (రాజేష్ పాడినట్లుగా రవి పాడలేడు) राजेश जैसा गाता है, वैसा रवि नहीं गा सकता ।
- ❖ **जिस - उस** (గాంధీగారు ఏదైతే అహింసామార్గంలో నడిచారో వినోభాగారు కూడా అదే మార్గంలో నడిచారు) जिस अहिंसा मार्ग पर गाँधीजी चले उसी मार्ग पर विनोबा जी भी चलते हैं । (అయిన ఎలా అయితే చేస్తున్నాడో అలాగే నీవు కూడా చెయ్యి) जिस तरह वह कर रहा है उस तरह तुम भी करो ।
- ❖ **ज्योंही - त्योंही** (ఉపాధ్యాయుడు తరగతిలోకి రావడంతోనే విద్యార్థులు అందరూ లేచి నిలబడ్డారు) ज्योंही अध्यापकजी वर्ग में आये त्योंही सब लडके खड़े हो गये । (రైలుబండి స్టేషన్ కు రాగానే మా అన్నయ్య అందులోకి ఎక్కేసాడు) ज्योंही रेलगाडी स्टेशन पहुंची त्योंही मेरा भाई उसमें चढा ।
- ❖ **यदि - तो** (నాన్నగారి దగ్గర డబ్బులు ఉన్నట్లయితే తప్పనిసరిగా సైకిల్ కొనేవారు) यदि पिताजी के पास धन होता तो वे जरूर साइकिल खरीदते । (అతడు తెలివిగలవాడైతే పరీక్షల్లో అధిక మార్కులు సంపాదించేవాడు) यदि वह अकलमन्द होता तो परीक्षा में अधिक अंक पाता ।

క్రింద వాక్యాలకు సరిచేయండి.

- * वह बहुत नाराज है इसलिए वो यहां नहीं आसकता (इतना - कि)
- * हमारे साथ रवि भी रामेश्वरम आया (जब - तब)
- * तुम रमेश की तरह अकलमन्द नहीं है । (जितना - उतना)
- * तुम कालेज में पढो नहीं तो नौकरी करो । (या तो - या)
- * हम और वे एक ही गली में रहते हैं । (जिस-उस)
- * वह और उसका भाई एक ही स्थान में रहते हैं । (जहाँ - वहाँ)
- * वे मेरे घर पर आये । तब राणी चली गयी । (ज्योंही-त्योंही)
- * घर जलता था और मैं वहाँ था । (जबतक - तबतक)
- * वह अपने गाँव को प्यार करता है । वह देशको प्यार नहीं करता (जितना-उतना)
- * डाक्टर के समय पर आने से वह रोगी बच जाता । (यदि तो)
- * कोई उसकी मदद न करने पर भी वह स्कूल में भरती हुआ (यद्यपि तो भी)
- * राणी लहरी की तरह गाती है । (जैसा - वैसा)
- * मैं नाराज और दुःखी हूँ (ही नहीं - बल्कि)
- * उमा अकलमन्द नहीं है और क्रमसे पढते भी नहीं है (न-न)

ప్రసిద్ధ సామెతలు

▲ **यास लगे तब खोद कुआँ :** దాహం వేసినపుడు నూతినీ తప్పినట్లు కొందరు చేసే పనులు కూడా అలాగే ఉంటాయి. అంటే మొదట ఉన్న అవకాశాలను వ్యర్థం చేసుకుని చివరలో ప్రతి పనికి హడావుడి చేస్తుంటారు.

कष्ट आने पर परिष्कार सोचना । दिनेश ने साल भर खेल - कूद में समय बिताया । परीक्षा सिर पर आ गयी तो रात भर पढने

लगा । यह देख कर उसके भाई कहने लगे - प्यास लगे तब खोदे कुआँ ।

▲కभी गाडी नाव पर, कभी नाव गाडी पर : (బళ్లు ఓడలవుట ఓడలు బళ్లు అవుట) పరిస్థితులు ఎప్పుడు ఒకేవిధంగా ఉండవు. మారుతూ ఉంటాయి. ఒకానొక సమయంలో బాగా బ్రతికిన వ్యక్తులు మరొకసారి కఠిక దరిద్ర్యంతో అలమటించవచ్చు. అహంకారంతో ప్రవర్తించే వారి విషయంలో ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

परिस्थितियों का उलट जाना । तूफान से पीडित गांव देखने के लिए मंत्रीजी कार में गये । एक नाले में उनका कार फँस गया । बैल गाडी के सहारे उसे बाहर ला सके । तब लोग कहने लगे - कभी गाडी नाव पर, कभी नाव गाडी पर ।

▲ मरी गैया बामन के हाथ : వ్యర్థమయిన వస్తువులను దానం చేయుటలో ఈ సామెత వర్తిస్తుంది. మనకు పనికిరాని వస్తువులు ఇతరులకు కూడా పనికి రాకపోవచ్చనేది దీని అర్థం.

निरर्थक चीज को दान करना । मेरे दोस्त रवि ने एक फटा, पुराना कुरता दान करना चाहा तो मैंने कहा - भाई मरी गैया बामन के हाथ देना ठीक नहीं है ।

▲ ईद का चांद होना : (అప్పుడుప్పుడుకనిపించేవాడు.) ఎవరైనా రోజు కనిపించే వ్యక్తులు కనిపించకుండా చాలా రోజుల తరువాత కలుసుకుంటే సామెతగా ఏంటి నల్లపూసవయిపోయావు అని అడుగుతారు. ఇదే విధంగా హిందీలోని (ईद के चांद).

कम दिखाई पडना । रहीम और करीब घने दोस्त हैं । वे रोज एक बार मिलते रहते हैं । एक बार करीम एक महीने के बाद दिखाई पडा तो रहीम ने कहा-क्यों यार, तुम ईद के चांद हो गये ।

▲ **हाथ कंगनी को आरसी क्यों :** కంటిముందుకనిపించే వస్తువుల యొక్క వర్ణన ఎవరూ చేయనవసరం లేదని ఈ సామెత సూచిస్తుంది. ఎందుకంటే అది అందరికీ ప్రదర్శితమే కాబట్టి.

जो वस्तु सामने है उसका वर्णन करने की जरूरत नहीं है ।

राजू रवि के कमरे में था । तब राजू की बहन वहाँ आयी । राजू अपनी बहन के सौंदर्य का वर्णन करने लगा । तब गोपाल ने कहा - तुम्हारी बहन तो हमारे सामने है । हाथ कंगन को आरसी क्यों ?

▲ **चिराग तले अंधेरा :** సమాజంలో పైకి మంచి వ్యక్తులుగా కనిపించినా వారిలో ఉండే దుర్గుణాలను గురించి ఇది తెలుపుతుంది. అంటే నీతులు చెప్పి తప్పుడు పనులు చేయటం.

बडों में होनेवाले बुरे गुण । केशवराव जी बडे कवि, पंडति, वक्ता और नेता हैं । लेकिन वे शराब पीते हैं । एक दिन शराब के नशे में उन्होंने एक मजदूर को मारा । तब लोग कहने लगे - यह बात सच है कि चिराग तले अंधेरा होता है ।

▲ **हाथी के दांत खानो के और दिखाने के और :** ఒకటి చెప్పి మరొకటి చేసే వారికి ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

कहना कुछ, करना कुछ । हमारे नगर में एक नेता हैं । वे सभाओं में कहते हैं कि हमें सदा खद्दर पहननी चाहिये । लेकिन उसके घर के सभी लोग विदेशा कपडे पहनते हैं । यह देखकर लोग कहने लगे कि हाथी के दांत खाने के और दिखाने के और होते हैं ।

▲ **नाच न जाने आंगन टेढा :** మన లోపాలను ఇతరులపై రుద్దటం. బద్ధకస్తుల విషయంలో ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

खुद का लोप दूसरों पर लगाना । मेरा दोस्त राजू साल भर खेलता घूमता रहा । उसने परीक्षा अच्छी तरह नहीं लिखी । वह कहने लगा कि मेरा कलम खराब हो गया था । तब उसके साथी कहने लगे - नाय न जाने आंगन टेढा ।

▲ **लडकी के बल बंदरिया नाचे** : బెదిరిస్తేనే ఏ పనులయిన జరగగలవు అని తెలియజేయడానికి ఈ సామెతను ఉపయోగిస్తారు.

डर से काम करना । रामाराव अपना काम समय पर नहीं करता था । वह बड़ा घमंडी और आलसी था । एक दिन अफसर ने उसे ख़ूब डाँटा और नौकरी से निकालने की धमकी दी । उस दिन से वह अपना काम सुचारू रूप से करने लगा । अन्य कर्मचारी कहने लगा - लकड़ी के बल बंदरिया नाचे ।

▲ **सिर मुड़े ओले पड़े** : ఒక దాని మీద మరో కష్టం రావటంకు సంబంధించి ఈ సామెతను వాడతారు.

कष्ट आना । रंगाराव जी को व्यापार में दस हजार रुपयों का नष्ट हुआ । वे चेन्नय में व्यापार करने लगे । वहाँ वे बीमार पड गये । लोग कहने लगे कि कभी कभी सिर मुड़ने पर ओल पडते हैं ।

▲ **धोबी का गधा न घर का न घाट का** : కొన్ని పనులు దేనికీ కాకుండా పోతాయి. అటువంటపుడు ఈ సామెతను వాడతారు. దేనికీ స్థిరత్వం లేకుండా పోతుంది. ఒకవిధంగా అటు ఇటు కాకుండా అయిపోవడం.

कहीं का न रहना । नायक जी दहेज के लोभ में पडकर अपने पुत्र का विवाह एक दूसरी कन्या से करने तैयार हुये । किसी कारण से वह संबंध बिगड गया । इधर बन्धुओं ने भी अपनी लडकी को नहीं दिया । यह देखकर लोग कहने लगे - धोबी का गदा न घर का, न घाट का रह गया ।

▲ **जो गरजता सो बरसता नहीं :** అరిచే వారు కరవరు. (మొరిగే కుక్క కరవదు) అంటే అతిగా అరిచేవారు ఏమి చేయలేరు. వారి చేతలు అరుపులకు పరిమితమవుతాయి. కాని ఎటువంటి హానిని చేయలేరు.

जोर से चिल्लाने वाला हानि नहीं करता । (भोंकने वाला कुत्ता नहीं काटता) एक दिन अफसर ने रवि को बुला कर खूब डांटा । इससे रवि आतंकित हुआ कि नौकरी छूटेगी । तब उसके मित्र ने कहा - कोई परवाह नहीं । अफसर केवल डांटते हैं । हानि नहीं करते । तुम तो जानते हो कि जो गरजता है सो बरसता नहीं ।

▲ **कुआँ प्यासे के पास नहीं जाता :** దాహమేసినపుడు నూతి మన దగ్గరకు రాదు. ఈ సామెతలాగే మనకు అవసరం ఉన్న వాటి దగ్గరకు మనమే వెళ్ళాలి. ఇది మనలో చాలా మందికి వర్తిస్తుంది. కదూ!..

जिसकी गरज होती है उसी को कष्ट सहना होगा । लीली ने गीता से कहा - मुझे तुम्हारे व्याकरण की जरूरत है । उसे मेरे घर लाओ । तब गीता ने जवाब दिया - तुमको व्याकरण की जरूरत है । तुम्हारी मेरे घर पर आओ । कुआँ प्यासे के पास नहीं जाता ।

▲ **होनहार बिरवान के होत चीकने पात :** మహోన్నతమయిన వ్యక్తుల యొక్క మంచి గుణాలు వారి చిన్నతనం నుండే బయట పడతాయి. అంటే పువ్వు పుట్టగానే పరిమళిస్తుంది అనే అర్థంలో. ఇటువంటి సందర్భంలో ఈ సామెత సందర్భోచితంగా ఉంటుంది.

महान व्यक्ति के गुण बचपन से प्रकट होते हैं । गांधीजी बचपन से ही बडे सत्यवादी और शांतिप्रिय थे । यह बात सच है कि होनहार बिरवान के होत चीकने पात ।

▲ **अधजल गगरी छलकत जाय :** ఏమి లేని ఆకు ఎగిరెగిరి పడుతుంది. ఎలాగంటే మూర్ఖులు తమకు అన్నీ తెలుసునని బడాాయిలు పోతూ నలుగురిలో హేళన అవుతారు. ఇటువంటి వ్యక్తులకు ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

अज्ञानी बहुत घमंड करता है । मेरे दोस्त को अंग्रेजी का असंपूर्ण ज्ञान है । फिर भी वह हमेशा टूटी फूटी अंग्रेजी में बोलता रहता है । यह देखकर लोग कहने लगे – अधजल गगरी छलकत जाय ।

▲ **हीरे की परख जौहरी जाने :** గుణవంతులే మంచి గుణాలను గుర్తించగలుగుతారు. దాని సందర్భంలోనే ఈ సామెతను వాడతారు.

गुणी उत्तम गुण पहचान सकता है । संगीत विद्वाव मुरली का संगीत सुन कर रामू और सामू नाखुश थे । लेकिन गवैया राजाराम बहुत प्रसन्न थे । क्योंकि वे संगीत के मर्म जानते थे । यह बात सच निकली कि हीरे की परख जौहरी जानता है ।

▲ **गंगा गये गंगा दास, जमुना गये जमुनादास :** అవసరానికి తగినట్లుగా తమ అభిప్రాయాలను, ఆలోచనలు మార్చుకొనుట. ఇటువంటి గుణాలున్న వ్యక్తులకు ఈ సామెత బాగా వర్తిస్తుంది.

अकसर विचार और दल बदलने वाला । धनीराम जी हमेशा अधिकार कक्ष में रहते हैं । वे चार बार दल बदल चुके हैं । लोग उसके बारे में कहते हैं कि ये महाशय गंगा गये तो गंगादास, जमुना गये तो जमुनादास हैं ।

రెండు అర్థములనిచ్చు పదాలు

హిందీలో ఉచ్చారణ ఒకే విధంగా ఉన్నను చాలా పదాలు రెండు అర్థాలను కలిగి ఉంటాయి. అవి వాక్యానుగుణంగా భావం పరంగా వేరుగా ఉంటాయి. ఇటువంటి పదాలు చాలా ఉన్నాయి. అవి కొన్ని...

दो : मेरे पास दे रुपये हैं । (संख्यावाचक शब्द)

तुम उसको अपनी कलम दो । (देना क्रिया का विधि रूप)

कि : गोपाल ने कहा कि समुद्र में मोती मिलते हैं । (योजक)

यह समाचार उसको मालुम है कि नहीं । (या)

मान : कवि का मान सभी देश में होते है । (आदर)

मुझे तेल का मान नही आता (परिमाण)

भूल : मैं तुम्हारा काम करना भूल गया (भूल जाना)

मेरी यह भूल माफ कीजिये । (गलती)

भाग : ईख के तीन भाग करो । (टुकडे)

बडा भाई अपना भाग लेकर व्यापार करने लगा (हिस्सा)

वह दूध लाना भूल गया । (भूल जाना)

लाल : मालती हमेशा लाल कपडे पहनती है । (लाल रंग)

हम सब भारत माता के लाल हैं । (पुत्र)

सोना : सोना बहुत महंगा है । (सुवर्ण)

देर तक सोना अच्छा नहीं है । (सो जाना)

कल : कल मेरे भाई मुंबई से आया । (बीता हुआ दिन)

कल मैं दिल्ली जाऊँगा । (आनेवाला दिन)

- उत्तर :** भारत के उत्तर में हिमालय पहाड हैं । (उत्तर दिशा)
मेरे प्रश्न का उत्तर दो । (जवाब)
- जल :** कल मेरे गाँव में बीस घर जल गये (जल जाना)
गंगा का जल साफ होते है । (पानी)
- की :** जनक की पुत्री सीता है । (षष्ठी विभक्ति)
तुमने ऐसी हानि क्यों की । (कर धातु का भूतकाल)
- बंदर :** बन्दर एक नटखट जानवर है । (बन्दर)
मुंबई का बन्दर बहुत बडा है । (बन्दरगाह)
- डाल :** पेड की डाल पर कई तोते हैं । (डाली)
उसने शतृओं को मार डाला । (काम तमाम कर देना)
- कर :** हम कर जोड कर प्रणाम करते हैं । (हाथ)
मेरे मामा जी एक हजार रुपये कर चुकाते हैं । (लगान)
- पत्र :** मेरे भाई ने एक पत्र लिखा । (खत)
पीपल के पत्र सुन्दर होते हैं । (पत्ते)
- तीर :** नदी के तीर पर नारियल के पेड होते हैं । (किनारा)
धनुष के सहारे तीर छोडते हैं । (बाण)
- भूल :** मेरी भूल माफ करो । (गलती)
- काल :** वर्तमान काल के तीन भेद हैं । (समय)
काल के हाथ से राजा भी नहीं बच सकता । (मौत)
- जी :** आज मेरे जी अच्छा नहीं है । (मन)
रामाराव जी बडे पंडित हैं । (आदर सूचक)

క్రియార్థక సంజ్ఞా

కొన్ని సమయాలలో క్రియలు నామవాచకములవలె ఉపయోగింపబడును. వాటిని “క్రియార్థక నామవాచకములు” అందురు. ధాతువునకు చివర నా చేర్చినచో క్రియార్థక నామవాచకము ఏర్పడును. దీని తర్వాత విభక్తులు వచ్చినచో చివర వుండు నా, నే గా మారును.

उदा :	करना	- చేయుట, చేయు
	खाने से	- తినుట వలన
	दौडने में	- పరుగెత్తుటలో
	सोना	- నిద్రించుట, నిద్ర
	पढना	- చదువుట, చదువు
	लिखना	- వ్రాయుట, వ్రాయు
	हँसना	- నవ్వుట, నవ్వు
	खेलना	- ఆడుట, ఆట

కొన్ని వాక్యాలను చూడండి.

मेरा भाई हिन्दी सीखना चाहता है ।
 समुद्र में स्नान करना अच्छा है ।
 देर तक जागना तंदुरुस्ती केलिये अच्छा नहीं है ।
 रोज दूध पीने से शरीर को बल मिलता है ।
 नौकर तरकारियाँ खरीदने जाता है ।
 दिन रात सोना अच्छा नहीं है ।
 हर बात पर हँसना ठीक नहीं है ।
 व्यायाम करना सबके लिये जरूरी है ।
 राणी एक साडी खरीदना चाहती है ।

ఖాళీలు పూర్తి చేసి బ్రాకెట్లో ఇచ్చిన మాటలకు అనుగుణంగా వాక్య నిర్మాణం చేయండి.

1. नौकर रोटी _____ बाजार जाता है । (ला)
2. आसान है _____ मुशकिल है । (कह, कर)
3. मुझे घर _____ दीजिये । (जाना)
4. यह _____ लायक चित्र है । (देखना)

క్రియా విశేషణము

క్రియను గురించిన విశేషణులను తెలుపు పదమును క్రియా విశేషణము అందురు. క్రియా విశేషణము వలన క్రియ ఎక్కడ, ఎందుకు, ఏవిధంగా జరుగుతున్నది తెలియును.

కొన్ని విశేషణాలు తెలుపు వాక్యాలను చూడండి.

गाडी तेज चलती है
 आगे चलो
 बैल तेज दौडती है ।
 हम देर से आते है ।
 मैं कभी कभी रोटी खाता हूँ।
 हम गांव से अभी आते हैं ।
 सोमु अकसर सिनेमा जाता है ।
 रामाराव जी हमेशा खद्दर पहनते हैं ।
 तुम खूब पढो ।

పై వాక్యాలలో గీతలుంచిన పదములు క్రియా విశేషణములు.

ఈ క్రియా విశేషణములు 4 రకములు.

1. కాల వాచకము : సబేరె, కల, బార - బార ।
2. స్థాన వాచకము : ऊपर, नीचे, अंदर, बाहर
3. పరిమాణ వాచకము : भारी, ज्यादा, इतना
4. భావ వాచకము : अचानक, सचमुच, धीरे - धीरे

క్రింద ఇచ్చిన పదాలతో భాషీలను నింపండి.

(बाहर, धीरे - धीरे, तेज, जोर का, खूब, देर से , हमेशा, अकसर, कभी, जरा, अब, शाम को, अभी, बाहर)

- ❖ रोहिणि _____ गाती है ।
- ❖ _____ तुम्हारी कलम दो ।
- ❖ _____ हम सिनेमा जाते हैं ।
- ❖ चिरपुंजिमें _____ बसता है ।
- ❖ _____ झूठ मत बोलो ।
- ❖ वे _____ सच बोलते हैं ।
- ❖ घरके _____ खेलना चाहिए ।
- ❖ वह चेन्नय _____ आया था ।
- ❖ हमरेज _____ खेलते हैं ।
- ❖ यह मोटरगाड़ी _____ चलती है ।
- ❖ अक्बर _____ स्कूल जाता है ।
- ❖ कल _____ पानी बरसा ।
- ❖ वह बूढा _____ चलता है ।
- ❖ लडकियाँ _____ दौडती हैं ।

दिवरुक्त शब्द द्विरुक्त शब्दములు

తెలుగు భాషలో వలెనె హిందీ భాషలో కూడ ద్విరుక్త శబ్దములు వాడుకలో గలవు. యివి పని, లేక సందర్భము యొక్క తీవ్రతను తెలియజేస్తాయి. యివి 1. నామవాచకములు 2. సర్వనామములు 3. విశేషణములు 4. క్రియలు 5. క్రియా విశేషణములందు వుంటాయి.

दिवरुक्त संज्ञायें : దిరుక్త నామవాచకములు : घर घर में - యింటింటి ఘర హీ ఘర - అన్నీ యిండ్లీ ఫూల హీ ఫూల ఎక్కడ చూసిన పూలే ద్వార ద్వార - ప్రతి ద్వారం వద్ద బాత బాత में - ప్రతి మాటలో, ప్రతి సందర్భములో టుకడె టుకడె - ముక్కలు ముక్కలు ఖూన హీ ఖూన - ఎక్కడ చూసినా రక్తమే కీచడ హీ కీచడ - ఎక్కడ చూసినా బురదే పానీ హీ పానీ - ఎక్కడ చూసినా నీళ్ళే బీడ కే బీడ - గుంపులు గుంపులుగా

दिवरुक्त सर्वनाम : దిరుక్త సర్వనామములు : कोई न कोई - ఎవరో ఒకరు एक एक - ఒక్కొక్కరు कुछ न कुछ - ఎంతో కొంత खुद व खुद - స్వయముగా, हर कोई, हर एक - ప్రతి ఒక్కరు अपने आप, अप ही आप - తనంతట తాను, किसी किसी को - కొందరికి మాత్రమే किस किसको - ఎవరెవరికి

दिवरुक्त विशेषण : ద్విరుక్త విశేషణములు : थोडा थोडा, जरा - జరా : కొంచెము కొంచెము, छोटे छोटे : చిన్న చిన్న मोटे मोटे : లావు లావు बड़े बड़े : పెద్ద పెద్ద मीठी मीठी, मधुर - మధుర :

తీయ తీయని कुछ न कुछ : ఎంతో కొంత बहुत कुछ : చాల कुछ
 कुछ : కొంచెము, కొంచెము

दिवरुक्त क्रियायें : ద్వీరుక్త క్రియలు : आते आते : వస్తూ వస్తూ
 जाते जाते : వెళ్తు వెళ్తు करते करते : చేస్తూ చేస్తూ पढते पढते :
 చదువుతూ చదువుతూ तैरते तैरते : ఈడుతూ ఈడుతూ डरते डरते :
 భయపడుతూ रोते रोते : ఏడుస్తూ ఏడుస్తూ हँसते हँसते :
 నవ్వుతూ సూచన : ద్వీరుక్త క్రియలు ఒక పని నిరంతరము జరుగుటను
 సూచించును.

द्विरुक्त क्रिया विशेषण : ద్వీరుక్త క్రియా విశేషణములు :

कभी न कभी : ఎప్పుడో ఒకప్పుడు कभी कभी :
 అప్పుడప్పుడు

कहीं न कहीं : ఎక్కడో ఒక చోట कहाँ कहाँ : ఎక్కడక్కడ
 ज्यों ज्यों - त्यों त्यों : ఏయే విధముగా, ఆయా విధముగా
 जब जब - तब तब : ఎప్పుడెప్పుడు, అప్పుడప్పుడు
 जहाँ जहाँ - वहाँ वहाँ : ఎక్కడక్కడ, అక్కడక్కడ

समानार्थक वद्व शब्द : సమానార్థక ద్వంద్వ శబ్దములు

गाना बजाना : పాడుట, వాద్యములు వాయించుట
 रोना पीटना : ఏడ్చి మొత్తుకొనుట बाल बच्चे : పిల్లలు
 జెల్లలు

लडना झगडना : పోట్లాడుట घर व्दार : యిల్లు వాకిలి
 आना जाना : రాకపోకలు गली कूचे : సందులు గొందులు
 जान बूझ कर, समझ समझ कर : అంతా తెలిసి

సంయుక్త క్రియల ప్రయోగం

హిందీ భాషలో సంయుక్త క్రియల ప్రయోగము ఎక్కువగా జరుగుచుండును. సంయుక్త క్రియల వలన క్రియలలోని ప్రత్యేకత మరియు తీవ్రత తెలియనగును. చాలా సందర్భములలో సహాయక క్రియ తన సహజ అర్థమును కోల్పోయి మొదటి క్రియలో పూర్తిగా కలసిపోవును.

జానా, పడనా, డాలనా, లేనా, దేనా, తఠనా, బేఠనా, ఛోడనా, రఖనా అనునవి సహాయక క్రియలు. యివి ప్రధాన క్రియల తర్వాత వచ్చును. రెండు క్రియలు కలసినప్పుడు సంయుక్త క్రియలు ఏర్పడును.

జానా : కార్య సమాప్తిని సూచించును. **ఉదా** : సో జానా, మర జానా

పడనా : కనబడు, వినబడు వంటి క్రియల మాదిరిగా ఇంద్రియ వ్యాపారములను సూచించును. **ఉదా** : చేక పడనా, శునాई పడనా ।

డాలనా : యిది నిశ్చయతను సూచించును. తెలుగులో వేయు అను అర్థము నిచ్చును. **ఉదా** : మార డాలనా, తోడ డాలనా, దే డాలనా

లేనా : ఈ సహాయక క్రియ ఆత్మార్థములో ఉపయోగింపబడును. తెలుగులో 'కొను' అను అర్థము నిచ్చును.

ఉదా : तुम यह कविता लिख लो ।

దేనా : ఈ సహాయక క్రియ 'యిచ్చు' అను అర్థములో పరస్పరముగా ఉపయోగిం పబడును. **ఉదా** : माताजी एक हार खरीद देती है ।

తఠనా : ఏదయినా క్రియ అకస్మాత్తుగా జరిగినచో క్రియకు తోడుగా తఠనా చేర్చబడును. **ఉదా** : बोल तఠనా, చిల్లా తఠనా

బేఠనా : యిది కూడ అకస్మాత్తుగా జరిగిన క్రియను (పనిని) గురించి తెలియ జేయును. **ఉదా** : पूठकर बैఠనా

భాషా భాగములు

వీటి గురించి కూడా మనం నేర్చుకున్నాము. వాటిని గురించిన మరికొంత సమాచారం తెలుసుకోండి. హిందీ భాషలో కొన్ని వేల మాటలు వున్నవి. వాటిని ప్రయోగమును బట్టి 8 భాగములుగా విభజించారు.

1. సంజ్ఞా 2. సర్వనామ 3. విశోషణ 4. క్రియా 5. క్రియా విశోషణ
6. సమ్బంధ సూచక 7. సముచ్చయ బోధక 8. విస్మయాది బోధక

మొదటి 4 భాషా భాగములు లింగ, వచన, విభక్తు వలన మార్పు చెందును. చివరి 4 భాషాభాగములు మార్పు చెందవు. మొదటి నాలుగింటికి వికారి శబ్ద అని, చివరి నాలుగింటికి అవికారి శబ్ద (అవ్యయ) అని పేర్లు కలవు.

తెలుగు భాషలో భాషా భాగములు 5. వాటి పేర్లు ఇవి : 1. నామవాచకము 2. సర్వనామము 3. విశేషణము 4. క్రియ 5. అవ్యయము

భాషా భాగముల వివరణ

సంజ్ఞా నామవాచకము : పేర్లను తెలుపు పదములను నామవాచకములందురు. ఉదా : సుధీర, సుశీలా, ముంబई, గోదావరి
సర్వనామ సర్వనామము : నామవాచకములకు బదులుగా వాడబడు పదములను సర్వనామములందురు. ఉదా : आप, कौन, कौई
విశోషణ విశేషణము : నామవాచకము యొక్కయు, సర్వనామముల యొక్కయు గుణమును తెలుపు పదములను విశేషణములందురు.

उदा : बडा, छोटा, दानी, पापी, सुन्दर, मीठा

క్రియా క్రియ : పనిని తెలుపు పదములను క్రియలు అందురు.

उदा : आ, जा, लिख, खा, पी, देख, खेल

క్రియా విశేషణ క్రియా విశేషణము : క్రియ యొక్క ప్రత్యేకతను లేదా విశేషణమును తెలుపు పదమును క్రియా విశేషణము అందురు. క్రియా విశేషణము వలన క్రియ ఎక్కడ, ఎందుకు, ఏవిధంగా జరుగుచున్నది తెలియును. उदा : तेज, जोर से, अभी, हमेशा, खूब, कभी कभी सम्बन्ध सूचक సంబంధ సూచకము : నామవాచకము లేదా సర్వనామములతో కలిసి వుండి, వాటికి వాక్యములోని ఇతర మాటలతో గల సంబంధమును తెలియజేయు పదములను सम्बन्ध सूचक अव्यय అందురు.

समुच्चय बोधक సముచ్చయ బోధకము : రెండు మాటలకు, వాక్యాంశములను లేదా వాక్యములను కలుపు పదములను “సముచ్చయ బోధకములు” అందురు. उदा : और, तथा, एवं, इसलिए, कि, जो विस्मयादि बोधक విస్మయాది బోధకము సంతోషము, దుఃఖము, ఆశ్చర్యము, బాధ, ఏవగింపు, ప్రశంస మొదలగు భావములను ప్రకటించు అవ్యయములను విస్మయాది బోధకములందురు. उदा : वाह, शबाश, हाय, अहो, छिः, हे राम, बापरे, हे, दुत्

నిర్మాణ క్రమాన్ని బట్టి పదాల విభజన

నిర్మాణమును (మూలమును) బట్టి పదములను మూడు భాగములుగా విభజింప వచ్చును. 1. రూఢి 2. యౌగిక 3. యోగరూఢి

1. రూఢి : రూఢి శబ్దములు

రూఢి శబ్దములను విభజించినచో వాటిలోని భాగములకు ఏమి అర్థము ఉండదు. అనగా వాటిని విభజించినచో నిర్లక్ష్యములగును.

ఉదా : కురసీ, మేజ, బిల్లీ, ఆదమీ

యౌగిక : యౌగికములు : రెండు అంతకంటె ఎక్కువ మాటలతో లేదా మాటలలోని అంశములతో ఏర్పడును. ఉదా : రసోఽఘర (రసోఽఘర) రంగమంచ (రంగ మంచ)

యోగ రూఢి : యోగ రూఢి శబ్దములు : యోగ రూఢి శబ్దములు కూడా యౌగిక శబ్దముల వలెనే రెండు లేక అంతకంటె ఎక్కువ శబ్దములు లేక శబ్దాంశములతో ఏర్పడును. అయితే సాధారణ అర్థమునకు బదులు విశేష అర్థమును తెలియ చేయును. ఉదా : **త్రినేత్ర** (ఇస శబ్ద एक साधारण अर्थ है तीन नेत्रों वाला । (विशेष अर्थ है शिवाजी)

पीताम्बर (इस शब्द का साधारण अर्थ है पीला वस्त्र पहनने वाला । (विशेष अर्थ है श्री कृष्ण)

వర్గీకృత పదకోశము

రాజ్యాంగ పదావళి సంవిధాన శబ్దావలి

నిర్మూలించుట	నిर्मूलिंचुट	అంతకరనా	అంతకర్నా
కుంచించు	कुंचिंचु	న్యూస కరనా	న్యూస్ కర్నా
తీసివేయుట	तीसिवेयुट	నిరాకృత కరనా	నిరాకృత్ కర్నా
గైరుహాజరీ	गैरु हाजरी	అనుపస్థిత	అనుపస్థిత
గైరుహాజరీ సెలవు	गैरुहाजरी सेलवु	అనుపస్థిత ట్రుట్టో	అనుపస్థిత ఛుట్టీ
దురుపయోగము	दुरुपयोगमु	దురుపయోగ కరనా	దురుపయోగ్ కర్నా
ప్రవేశము	प्रवेशमु	ప్రవేశ	ప్రవేశ్
సంవిలీనము	सांविलीनमु	అధిమిలన	అధిమిలన్
సంవిలీనపత్రము	सांविलीन पत्रमु	అధిమిలన పత్ర	అధిమిలన్ పత్ర
ప్రాప్తించు	प्रापिंचु	ప్రోదభూత होना	ప్రోదబూత్ హోనా
అభిముక్తుడు	अभिमुक्त	అభిముక్త వ్యక్తి	అభిముక్త్ వ్యక్తి
ఒప్పుకొనిన	ओप्पकोनिन	కరనా	అభిస్వీకార్ కర్నా
అర్జన	आर्जन	అర్జన	అర్జన్
నిర్భంద ఆధ్యార్జన	निर्भंद आध्यार्जन	అనివార్య అర్జన	అనివార్య్ అర్జన్
భూమ్యార్జన	भूम्यार्जन	భూమి ప్రాప్త కరనా	భూమిప్రాప్త్
దోషముక్తి	दोशमुक्ति	దోషముక్తి	దోషముక్తి
కార్యము	कार्यमु	కార్య	కార్య్
చట్టము	चट्टमु	అధినయమ్	అధినియమ్
కేంద్రచట్టము	केंद्र चट्टमु	కేంద్రీయ అధినయమ్	కేంద్రీయ్ అధినియమ్
పబ్లిక్ కార్యము	पब्लिक कार्यमु	లోక కార్య	లోక్ కార్య్
చర్యాయోగ్యము	चर्यायोग्यमु	అనుయోజ్య	అనుయోజ్య్

చ్యాయోగ్య దోషము	चर्यायोग्य दोशम्	అనుయాజ్య దోష	अनुयाज्य दोष
అదనపు	अदनपु	అతిరిక్త	अतिरिक्त
మెజిస్ట్రేటు	मेजिस्ट्रेट्टु	మేజిస్ట్రేట్	मेजिस्ट्रेट
అదనపు జిల్లా	अदनपुजिल्ला	అపరజిల్లా	अपर जिल्ला
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुडु	న్యాయాధీశ	न्यायाधीश
అదనపు సెషన్స్	अदनपु सेषन्स	అపరసెషన	अपर सेषन्
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुडु	న్యయాధీశ	न्यायाधीश
ప్రసంగము	प्रसंगम्	అభిభాషణ	अभिभाषण
విశేషప్రసంగము	विशेश प्रसंगम्	విశేష అభిభాషణ	विशेश अभिभाषण
అనుసక్తి	अनुसक्ति	అనుశక్తి	अनुशक्ति
స్థగిత మొనర్చు	स्थगित मोनर्चु	స్థగిత करना	स्थगित करना
న్యాయనిర్ణయము	न्ययनिर्णयम्	న్యయనిర్ణయ	न्ययनिर्णय
న్యాయనిర్ణయము	न्ययनिर्णयम्	న్యయనిర్ణయ	न्ययनिर्णय
న్యాయపరిపాలన	न्ययपरिपालन	న్యయప్రశాసన	न्ययप्रशासन
పాలకుడు	पालकुडु	ప్రశాసన	प्रशासन
నౌకాధికరణ	नौकाधिकरण	నామాధికరణ	नामाधिकरण
గ్రాహ్యము	ग्राह्यम्	గ్రాహయ	ग्राहय
అంగీకరించు	अंगीकरिचु	అంగీకృత करना	अंगीकृत करना
అడ్వాన్సు	अड्वान्स	అగ్రీమ ధన	अग्रिम धन
సలహాఇచ్చు	सलहाइचु	సలాహదేనా	सलाहदेना
సలహామండలి	सलहामंडलि	సలాహకార బోర్డు	सलाहकार बोर्ड
అడ్వకేటు	अड्वकेट्टु	అధివక్తా	अधिवक्ता
అడ్వకేటు జనరల్	अड्वकेट जनरल	మహాధివక్తా	महाधिक्ता
విమానాశ్రయము	विमानाश्रयम्	విమానక్షేత్ర	विमानक्षेत्र
అనురాగము	अनुरागम्	అనురాగ	अनुराग

ప్రతిజ్ఞచేయు	ప్రదిక్షచేయ	ప్రతిజ్ఞాత్ కర్నా	ప్రతిజ్ఞాత్ కర్నా
వయస్సు	వయస్సు	ఆయు	ఆయు
వృద్ధాప్యము	వృధాప్యము	బూడాపా	బుడాపా
లేబ్రాయము	లేబ్రాయము	సుకుమార్ అవస్థా	సుకుమార్ అవస్థా
ఏజెంట్లు	ఎజెంట్లు	అభికర్తా	అభికర్తా
నిర్వాహక ఏజెంట్లు	నిర్వాహక ఎజెంట్లు	ప్రభంధ అభికర్తా	ప్రబంధ్ అభికర్తా
దురాక్రమణ	దురాక్రమణ	ఆక్రమణ	ఆక్రమణ్
ఒప్పుకొను	అప్పుకొను	కరారీ కరనా	కరార్ కర్నా
ఖరారు, ఒప్పందం	ఖరారు, అప్పందం	కరారి	కరార్
విశేష ఖరారు	విశేష ఖరారు	విశేష కరారి	విశేష్ కరార్
వ్యవసాయ రాబడి	వ్యవసాయ రాబడి	కృషి ఆయ	కృషి ఆయ్
వ్యవసాయ భూమి	వ్యవసాయ భూమి	కృషి భూమి	కృషి భూమి
వ్యవసాయ అప్పు	వ్యవసాయ అప్పు	కృషి ఉదార	కృషి ఉదార్
ఆకాశమార్గము	ఆకాశ మార్గము	ఆకాశ	ఆకాష్
వాయుయానము	వాయుయానము	వాయుయాన	వాయుయాన్
వైమానికబలము	వైమానికబలము	వాయుసేనా	వాయుసేనా
విమానయానము	విమానయానము	విమాన చలనా	విమాన్ చలనా
వాయుమార్గ రవాణ	వాయుమార్గ రవాణ	హవాయి యాతాచాత	హవాయి యాతాచాత్
వాయు మార్గములు	వాయుమార్గములు	వాయుమార్గ	వాయుమార్గ్
అన్యదేశీయుడు	అన్యదేశీయుడు	అన్యదేశీయ	అన్యదేశీయ్
అన్యాయకాండము	అన్యాయకాండము	అన్యాయకాండము	అన్యాయకాండము
కేటాయింపు	కేటాయింపు	ఆబంట్	ఆబంట్
మార్పు	మార్పు	పరివర్తన కరనా	పరివర్తన్ కర్నా
మార్పుచేయబడిన	మార్పు చేయబడిన	పరివర్తన కరదయా	పరివర్తన్ కర్దయా
మార్పు	మార్పు	పరివర్తన	పరివర్తన్

విలీనీకరణ	వिलीनीकरण	సమामెలన	సమామెలన్
సవరణచేయు	सवरणचेयु	సంశోదన కరనా	సంశోదన్ కర్నా
సవరించబడిన	सवरिचबडिना	సంశోధిత	సంశోధిత్
సవరణ	सवरण	సంశోధన	సంశోధన్
సహాయకుడు	सहायकुडु	సహాయక	సహాయక్
ఆంగ్లో ఇండియన్	आंग्लो इंडियन	ఆంగ్ల-భారతీయ	అంగ్లో-భార్తీయ్
వార్షికములు	वार्षिकमुलु	వార్షికయా	వార్షిక్యాం
రద్దుచేయు	रद्दुचेयु	రద్దకరనా	రద్ద్ కర్నా
నూన్యీకరించు	नुन्यीकरिचु	రద్దకయా జానా	రద్దక్యా జానా
అప్పీలు	अपीलु	అపీల	అపీల్
అప్పీలుదారు	अपीलदरु	అపీలార్థీ	అపీలార్థీ
దరఖాస్తు, వర్తింపు	दरखास्तु, वर्तिपु	ఆవేదన	ఆవేదన్
సముచితము	समुचीतमु	సముచీత	సముచిత్
కేటాయించు	केटाइंचु	వినియోగిత కరనా	వినియోగిత్ కర్నా
వినియోజనము	विनियोजनमु	వినియోగ	వినియోగ్
అనుమోదించు	अनुमोदिंचु	అనుమోదన కరనా	అనుమోదన్ కర్నా
చెందియున్న	चेदियुन्न	అనులగ్ర	అనులగ్
మధ్యవర్తిత్వము	मध्यवर्तित्वमु	మాధ్యస్థమ	మాధ్యస్థమ్
మధ్యవర్తి	मध्यवर्ति	మధ్యస్థ	మధ్యస్థ్
విస్తీర్ణము	विस्तीर्णमु	క్షేత్ర	క్షేత్
ఆయుధములు	आयुधमुलु	ఆయుధ	ఆయుధ్
అనుచ్ఛేదము	अनुच्छेदमु	అనుచ్ఛేద	అనుచ్ఛేద్
సమావేశము	समावेशमु	సమ్మెలన	సమ్మేశన్
సభ	सभ	విధానసభా	విధాన్సభా
శాసనసభ	शासनसभा	విధానసభ	విధాన్సభా

సంవిధానసభ	సंविधानसभ	సంవిధాన సభా	సంవిధాన్‌సభా
అనుమతి	अनुमति	అనుమతి	అనుమతి
నిర్ధారణచేయు	निर्धारणचेयु	నిర్ధారణ करना	నిర్ధారణ్ కర్నా
శిస్తు	शिस्तु	నిర్ధారణ	నిర్ధారన్
సంపత్తి	संपत्ति	అసियाం	అసియాం
అప్పగించు	अपपगिंचु	సౌపనా	సౌంపనా
జీర్ణించుకొను	जीर्णिंचुकोनु	आत्मासात करना	అత్మాసాత్ కర్నా
సహాయ సేవను	सहायक सेषन्सु	सहायक सेषन	సహాయక్ సెషన్
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुदु	न्यायाधीश	న్యాయాధీశ్
అసోషియేషనులు	अशोशियेषनुलु	संगम्	సంగమ్
అటార్నీ	अटार्णी	अटर्णी	అటర్నీ
అటార్నీ జనరల్	अटार्णी जनरल	महान्ययवादी	మహాన్యాయ్‌వాదీ
వాదనాధికారము	वादनाधिकारमु	सुनवाई	సున్‌వాఈ
ప్రాధికారము	प्रधिकारमु	प्रधीकरण	ప్రాధికరణ్
ప్రాధికారి	प्राधिकारी	प्रधीकारी	ప్రాధికారి
స్వాయత్తు	स्वायत्तु	स्वाशासी	స్వాశాసీ
అవార్డు	अवार्डु	पंचाट	పంచాట్
జామీను	जामीनु	जमानत	జమానత్
బ్యాలెట్	ब्यालेट	मतदान	మతదాన్
దివాలా	दिवाला	शोधन अक्षमता	శోధన్ అక్షమతా
ప్రతిబంధకము	प्रतिबंदकमु	विजितकरना	విజిత్ కర్నా
ద్వైవార్షిక	द्वैवाषिक	द्विवाषिक	ద్వివార్షిక్
బిల్లు	बिल्लु	विधेयक	విధేయక్
బోస్టలు సంస్థ	बोष्टलु संस्थ	बोस्टल संस्था	బోస్ట్‌ల్ సంస్థా
ఉపవిధి	उपविधि	उपविधि	ఉప్‌విధి

లక్కవేయు	लेक्कवेयु	గణన करना	గణన్ కర్నా
ప్రష్టస్యము	प्रष्टन्यमु	ప్రశ్నగత करना	ప్రశ్నగత్ కర్నా
అభ్యర్థి	अभ्यार्धि	अभ्यार्धि	అభ్యర్థి
కేసు	केसु	मामला	మామలా
నిర్ణాయక ఓటు	निर्णायक ओटु	निर्णायक मत	నిర్ణాయక్ మత్
కారణము	कारणमु	कारण	కారణ్
దామాహేతువు	दामाहेतुवु	वादाहेतुक	వాదాహేతుక్
విరమించిన	विरमिंचिन	न रह गजा	న రహ గజా
గరిష్ఠ	गरिष्ट	सीमा	సీమా
గరిష్ఠ విస్తీర్ణము	गरिष्ट विस्तीर्णमु	अधिकतम् सीमा	అధికతమ్ సీమా
జనగణన	जनगणन	जनगणन	జనగణన
కేంద్రచట్టము	केंद्र चट्टमु	केंद्रीय	కేంద్రీయ్
ఉత్ప్రేషణ	उत्प्रेषण	उत्प्रेषण	ఉత్ప్రేషణ్
సెన్సు	सेन्सु	उपकर	ఉపకర్
సభాపతి	सभापति	सभापति	సభాపతి
ఆరోపించు	आरोपिंचु	आरोपित करना	ఆరోపిత్ కర్నా
ఆరోపణ	आरोपण	आरोप	ఆరోప్
ప్రభారము	प्रभारमु	भार	భార
ముఖ్యుడు	मुख्युडु	प्रमुख	ప్రముఖ్
ముఖ్యన్యాయమూర్తి	मुख्यन्यायमूर्ति	मुख्यन्यायमूर्ति	ముఖ్య్ న్యాయమూర్తి
ముఖ్యమంత్రి	मुख्यमंत्रि	मुख्यमंत्रि	ముఖ్యమంత్రి
ముఖ్యప్రెసిడెన్సీ	मुख्यप्रेसिडेन्सि	मुख्यप्रेसिडेन्सी	ముఖ్యప్రెసిడెన్సీ
పౌరుడు	पौरुडु	नागरिक	నాగరిక్
పౌరసత్వము	पौरसत्वमु	नागरिकत	నాగరికత
సివిలు	सिविल	सिविल	సివిల్

సివిల్ షోదాలు	सिविल होदालु	సివిల్ హేసియత	సివిల్ హైసియట్
సివిల్ స్మృతి	सिविल स्मृति	సివిల్ సंहిత	సివిల్ సంహిత
సివిల్ ప్రక్రియ	सिविल प्रक्रिय	సివిల్ ప్రక్రియ	సివిల్ ప్రక్రియ
సివిల్ సేవ	सिविल सेव	సివిల్ సేవా	సివిల్ సేవా
క్లెము	क्लैमु	దావా	దావా
స్మృతి	स्मृति	సंहితా	సంహితా
చేయుట	चेयुट	క్రియాజానా	క్రియాజానా
కమిషన్	कमिषन	ఆయోగ	అయోగ్
సంయుక్త కమిషన్	संयुक्त आयोग	సంయుక్త ఆయోగ	సంయుక్త్ అయోగ్
సేవా కమిషన్	सेवा कमिषन	ఆయోగ	అయోగ్
కమిటి	कमिटि	సమితి	సమితి
సామాన్యముద్ర	सामान्य मुद्र	సామాన్య ముద్ర	సామాన్య్ ముద్రా
నష్టపరిహారక	नष्टपरिहारक	ప్రతికరాत्मक	ప్రతికరాత్మక్
సమర్థ	समर्थ	సక్షమ్	సక్షమ్
ఫిర్యాదు	फिर्यादु	పరివాద	పరివాద్
పాటింపు	पाटिंपु	అనుపాలన్	అనుపాలన్
సంరచన	संरचना	సంరచనా	సంరచనా
నిర్బంధ అధ్యక్షుని	निर्बंध अध्यार्जन	అనివార్య్ ఆర్జన	అనివార్య్ అర్జన
కేంద్రీకృతము	केंद्रीकृतमु	సంకేధ్రణ	సంకేద్రణ్
రియాయతి	रियाइति	రియాయత	రియాయత్
ఏకీభావము	एकीभावमु	సహమతి	సహమతి
షరతు	शरतु	శర్త	షర్త్
ఉపయుక్తమగు	उपयुक्तमगु	సహాయక	సహాయక్
నడవడి	नडवडि	ఆచరణ	అచరణ్
అనుగుణము	अनुगुणामु	అనూరుప	అనురూప్

అంతరాత్మ	అंतरात्मा	అంతఃకరణ	అంతఃకరణ్
వరసగా	वरसगा	నిరంతర	నిరంతర్
సమ్మతి	सम्मति	సహమతి	సహమతి
పారిణామిక	पारिणामिक	పారిణామిక	పారిణామిక్
సుసంగతము	सुसंगतमु	సంగత	సంగత్
సంచిత నిధి	संचित निधि	సంచితనిధి	సంచిత నిధి
నియోజక వర్గము	नियोजक वर्गमु	నిర్వాచన క్షేత్ర	నిర్వాచన్ క్షేత్ర్
సంవిధాన సభ	संविधान सभ	సంవిధాన సభా	సంవిధాన్ సభా
సంఘటితముచేయు	संघटितम चेतु	గఠిత కరనా	గఠిత కర్నా
వాణిజ్య	वाणिज्य	కౌసాలియె	కౌసాలియ్
తలంపు	तलंपु	అనుఘాత	అనుఘాత్
ధిక్కారము	धिक्कारमु	అవమాన	అవమాన్
సందర్భము	संदर्भमु	సందర్భ	సందర్భ్
కాంట్రాక్టు	कांट्राक्टु	సంవిదా	సంవిదా
ఉల్లంఘన	उल्लंघन	కె ఉల్లంఘన మే	కే ఉల్లంఘన్ మే
నియంత్రణ	नियंत्रण	నియంత్రణ	నియంత్రణ్
ధరల నియంత్రణ	धरल नियंत्रण	కీమత నియంత్రణ	కీమత్ నియంత్రణ్
నేరస్థాపన	नेरस्थापन	తోషసిద్ధి	తోషసిద్ధి
సమన్వయము	समन्वयमु	సమన్వయ	సమన్వయ్
కార్పొరేషన్	कार्पोरैषन	నిగమ్	నిగమ్
తత్స్థానములోనున్న	ततस्थानमुलोनुन्नु	తస్థానీ	తస్థానీ
రాజ్యసభ	राज्यसभ	రాజ్యసభా	రాజ్యసభా
న్యాయస్థానము	न्यायस्थानमु	న్యాయాలయ	న్యాయాలయ్
నేరము	नेरमु	అపరాధ	అపరాధ్
క్రిమినల్	क्रिमिनल	దండిక	దండిక్

క్రిమినల్ చర్య	క్రిమినल चर्य	దండిక కార్యవాడి	दंडिक कार्यवाडी
క్రాను	क्रौनु	భారత మే క్రావున్	भारत में क्रवुन
అభిరక్ష	अभिरक्ष	అభిరక్ష	अभिरक्ष
ఆచారము	आचरमु	రుడి	रुढी
కస్టమ్స్	कस्टम्स	సీమాశుల్క	सीमाशुल्क
గురించి	गुरिचि	సే సంబంధిత	से संबन्धित
ఋణభారములు	ऋणभारमुलु	ఋణభార	ऋणभार
నిర్ణయము	निर्णयमु	వినిశ్చయ	विनिश्चय
ప్రఖ్యానము	प्रख्याणमु	ఘోషణ	घोषण
డిక్రీ	डिक्री	డిక్రీ	डिक्री
పరువునష్టము	परुवुनष्टमु	మానహాని	मानहानी
ప్రతివాదనచేయు	प्रतिवादनचेयु	ప్రతిరక్షణ करना	प्रतिरक्षण करना
మనోవైకల్యము	मनोवैकल्यमु	హీనతా	हीनता
మనోవికలుడు	मनोविकलुडु	హీనవ్యక్తి	हीनव्यक्ति
నిర్వచించు	निर्वचिंचु	పరినిశ్చిత करना	परिनिश्चित करना
నిర్వచనము	निर्वचनमु	పరిభాషా	परिभाषा
పరిసీమన	परिसीमन	పరిసీమన	परिसीमन
అభ్యర్థించు	अभ्यर्धिंचु	మాంగ	माण्ग
ప్రజాస్వామ్య	प्रजास्वाम्य	లోకతంత్రాత్మక	लोकतंत्रात्मक
హరించు	हरिंचु	వంచిత करना	वंचित करना
ఉపసభాపతి	उपसभापति	ఉపసభాపతి	उपसभापति
డిప్యూటీ కమీషనర్	डिप्यूटी कमीषनर	ఉపాయుక్త	उपायुक्त
డిప్యూటీ ప్రెసిడెంట్	डिप्यूटी प्रेसिडेंट	ఉపాధ్యాక్ష	उपाध्याक्ष
ఉపాధ్యక్షుడు	उपाध्याक्षुडु	ఉపాధ్యాక్ష	उपाध्याक्ष
వ్యక్తి గౌరవము	व्यक्ति गौरवमु	వ్యక్తి కి గరిమా	व्यक्ति की गरिमा

రాజదౌత్యుడు	రాడదౌత్యుడు	రాజనాఇక	రాజనాయిక్
ప్రత్యక్ష ఎన్నిక	ప్రత్యక్ష ఎన్నిక	ప్రత్యక్ష నిర్వాచన	ప్రత్యక్ష నిర్వాచన్
ఆదేశము	ఆదేశము	నిదేశ	నిదేశ్
నిర్వృత	నిరహత	నిర్యోగత	నిర్యోగతా
ఆమోదించకుండ	ఆమోదిచకుండ	అననుమోదన	అసనుమోదన్
కనుగొను	కనుగొను	పతా చలనా	పతా చల్నా
వివేచన	వివేచన	వివేక	వివేక్
విచక్షణ	విచక్షణ	విబేద	విబేద్
చర్చ	చర్చా	చర్చా	చర్చా
పరిష్కారము	పరిష్కారము	నిపటారా	నిపటారా
వివాదము	వివాదము	వివాద	వివాద్
నిర్వృత్తి చేయు	నిర్వృత్తి చేయు	నిరహిత करना	నిర్వృత్తి करना
విసమ్మతి	విసమ్మతి	విసమ్మతి	విసమ్మతి
విసమ్మతి తీర్పు	విసమ్మతి తీర్పు	విసమ్మత నిర్ణయ	విసమ్మత్ నిర్ణయ్
విఘటన	విఘటన	విఘటన	విఘటన్
జిల్లా పరిషత్తు	జిల్లా పరిషత్తు	జిలా పరిషత	జిలా పరిషత్
దస్తావేజు	దస్తావేజు	దస్తావేజ	దస్తావేజ్
ఆదివాసము	ఆదివాసము	ఆదివాస	ఆదివాస్
కర్తవ్యము	కర్తవ్యము	కర్తవ్య	కర్తవ్య్
తిరిగి ఎన్నుకొనుట	తిరిగి ఎన్నుకొనుట	పునర్నిర్వాచన	పునర్నిర్వాచన్
నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక గణ	నిర్వాచక గణ్
నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక గణము	నిర్వాచక మండల	నిర్వాచక మండల్
పాత్రుడు	పాత్రుడు	పాత్ర	పాత్ర్
అత్యయికత	అత్యయికత	ఆపాత	ఆపాత్
వలస వెళ్ళుట	వలస వెళ్ళుట	ఉత్ప్రవాస	ఉత్ప్రవాస్

అధిశాసనము	అధిశాసనము	అధి నియమిత	అధి నియమిత
శతృదేశీయుడు	శత్రు దేశీయుడు	శత్రు అన్యదేశీయ	శత్రు అన్యదేశీయ
అమలుపరుచుట	అమలుపరుచుట	ప్రవర్తన	ప్రవర్తన
అప్పగించు	అప్పగించు	సొంపనా	సొంపనా
సమానత్వము	సమానత్వము	సమతా	సమతా
వాక్ స్వాతంత్ర్యము	వాక్ స్వాతంత్ర్యము	వార స్వతంత్య	వాక్ స్వతంత్ర్య
కృత్యములు	కృత్యములు	కృత్య	కృత్య
నిధి	నిధి	నిధి	నిధి
సంచిత నిధి	సంచిత నిధి	సంచిత నిధి	సంచిత నిధి
భవిష్య నిధి	భవిష్య నిధి	భవిష్య నిధి	భవిష్య నిధి
రాజ్య నిధి	రాజ్య నిధి	రాజ్య నిధి	రాజ్య నిధి
సట్టా మార్కెట్	సట్టా మార్కెట్	వాజదా బాజార	వాజదా బాజార
గజెట్	గజెట్	రాజపత్ర	రాజపత్ర
సాధారణ	సాధారణ	సాధారణ	సాధారణ
కంట్రోలర్ అండ్	కంట్రోలర్ అండ్	నియంత్రక	నియంత్రక
గవర్నర్ జనరల్	గవర్నర్ జనరల్	గవర్నర్ జనరల్	గవర్నర్ జనరల్
జనసామాన్యము	జన సామాన్యము	సాధారణ జనతా	సాధారణ జనతా
సాధారణతః	సాధారణతః	వ్యాపకతా	వ్యాపకతా
పాలకవర్గము	పాలకవర్గము	శాసినికాయ	శాసినికాయ
ప్రభుత్వము	ప్రభుత్వము	सरकार	సర్కార్
సుపరిపాలన	సుపరిపాలన	सुशासन	సుశాసన్
భారత్ ప్రభుత్వము	భారత్ ప్రభుత్వము	भारत सरकार	భారత్ సర్కార్
గవర్నర్	గవర్నర్	राज्यपाल	రాజ్యపాల
అనుధానము	అనుధానము	अनुधान	అనుధాన్
హామి	హామి	प्रत्यभूतिदेना	ప్రత్యభూతిదేనా

సంరక్షకుడు	సేరక్షకుడు	సंरक्षक	సంరక్షక్
బంది ప్రత్యక్షము	బంది ప్రత్యక్షము	बंदी प्रत्यक्षीकरण	బంది ప్రత్యక్షీకరణ్
సామరస్యము	సామరస్యము	सामरस्यता	సామరస్యతా
సాంప్రదాయము	సాంప్రదాయము	परंपरा	పరంపరా
స్థాయివారీ	స్థాఇవారి	पदानुक्रम्	పదానుక్రమ్
ద్వేషము	ద్వేశము	व्देश	ద్వేష్
ఆసన్నమైన	ఆసన్నమైన	सन्निवट	సన్నివట్
ఉన్నకృత్కారము	ఉన్నకృత్కారము	उन्मुक्ति	ఉన్నక్తి
మహాభియోగము	మహాభియోగము	महाभियोग	మహాభియోగ్
విధింపు	విధింపు	अधिरोपण	అధిరోపణ్
శుల్కము	శుల్కము	लाग	లాగ్
అగ్రదాయ	అగ్రదాయ	अग्रदाय	అగ్రదాయ్
కారావాసము	కారావాసము	कारावास	కారావాస్
అగ్రాహ్యమైన	అగ్రాహ్యమైన	अग्राह्य	అగ్రాహ్య్
దివాళ	దివాళ	दिवाळा	దివాళా
విద్యాబోధ	విద్యాబోధ	शिक्षा	శిక్షా
పత్రము	పత్రము	लिखत	లిఖత్
సంవిలీన పత్రము	సంవిలీన పత్రము	अधिमिलन पत्र	అధిమిలన్ పత్ర్
అఖండత	అఖండత	अखंडता	అఖండతా
ఉద్దేశము	ఉద్దేశము	आशय	ఆశయ్
హితము	హితము	मित	మిత్
వడ్డీ	వడ్డీ	ब्याज	బ్యాజ్
అంతఃకల్లోలములు	అంతఃకల్లోలములు	अंतरिक अशांति	అంతరిక్ అశాంతి
అర్దాస్వయము	అర్దాస్వయము	निर्वचन	నిర్వచన్
అంతర రాజ్యము	అంతర రాజ్యము	अंतर राज्यक	అంతర్ రాజ్యక్

అంతరము	अंतरमु	అంతరహొనా	అంతర్ హోనా
అమాన్యము	अमान्यमु	అవిధిమాన్య	అవిధిమాన్య
దర్యాప్తు చేయు	दर्याप्तु चेत्यु	అన్వేషణ కరనా	అన్వేషణ్ కర్నా
క్రమరాహిత్యము	क्रमराहित्यमु	అనియమితతా	అనియమితతా
న్యాయాధీశుడు	न्यायाधीशुडु	న్యయాధీశ	న్యాయాధీశ్
సహాయకజిల్లా	सहायक जिल्ला	సహాయక జిల్లా	సహాయక్ జిల్లా
తీర్పు	तीर्पु	నిర్ణయ	నిర్ణయ్
న్యాయక	न्यायिक	న్యాయక	న్యాయక
న్యాయక పదవి	न्याइक पदवि	న్యైక పద	న్యాయక్ పద్
న్యాయక్ చర్య	न्याइक चर्य	న్యైక పద	న్యాయక్ పద్
న్యాయక సేవ	न्यायिक सेव	న్యాయక సేవ	న్యాయక్ సేవా
న్యాయపాలిక	न्यय पलिक	న్యయ పాలిక	న్యాయ్ పాలిక
అధికారిత	अधिकारित	అధికారితా	అధికారితా
న్యాయవేత్త	न्यायवेत्ता	విధివేత్తా	విధివేత్తా
వ్యపగతము	व्यपगतमु	వ్యపగత హొనా	వ్యపగత్ హోనా

చెట్టు వాటి భాగములు वृक्ष और उनके अवयव

బీజము	बीजमु	అంకుర	అంకుర్
మామిడిపండు	मामिडिपंडु	ఆమ	ఆమ్
చింతచెట్టు	चिंतचेट्टु	ఇమలీ	ఇమలీ
చెట్టు యొక్క అంటు	चेट्टु योक्क अंटु	కలమ	కలమ్
మొగ్గ	मोग्ग	కలీ	కలీ
కణ్ణ	कर्	కాఠ	కాఠ్
ముల్లు	मुल्लु	కాండా	కాంటా
బంక, జిగురు	बंक, जिगुरु	గొంద	గోంద్
నార	नार	జటా	జటా

వేరు	వెరు	జడ	జడ్
పరివెచెట్టు	పరివిచెట్ట	ఝృ	ఝూఊ
కొమ్మ	కోమ్మ	టహనీ	టహనీ
బోదె, కాడ	బోదె, కాడ	ధడ	ధడ్
నార	నార	నన	నన్
ఆకు	ఆకు	పతీ	పత్తీ
పువ్వు	పువ్వు	ఫూల	ఫూల్
కసిందచెట్టు	కసిందచెట్ట	బబూల	బబూల్
విత్తనము	వితనము	బీజ	బీజ్
వెదురు	వెదురు	బాంస	బాంస్

बीमारियाँ (రోగములు) బీమారియా

అతిసారము	అతిసారము	అతిసార	అతిసార్
అపస్మారము/మూర్ఛ	అపస్మారము/మూర్ఛ	అపస్మార	అపస్మార్
మూలవ్యాధి	మూల వ్యాధి	అర్శ/బవాసర	ఆర్స్/బవాసీర్
ఉబ్బసము	అబ్బసము	దమా/శ్వాస రోగ	దమా/శ్వాస్ రోగ్
చలిజ్వరము	చలి జ్వరము	శలైష్మిక జ్వర	శ్లేష్మిక్ జ్వర్
వడదెబ్బ	వడ దెబ్బ	లూ లగనా	లూ లగ్నా
కుష్ఠవ్యాధి	కుష్ఠ వ్యాధి	కుష్ఠ/కోడ	కుష్ఠ్/కోడ్
కురుపు/శిగగడ్డ	కురుపు/శిగ గడ్డ	ఫుంసీ	ఫుంసీ
కోరింతదగ్గు	కోరిత దగ్గు	కాలి ఖాంసీ	కాలీ ఖాంసీ
క్షయ	క్షయ	రాజయక్షమా/క్షయ	రాజయక్ష్మ/క్షయ్

जातीयములు ముహావరె

ముఖస్తుతి చేయుట	అంగూటా చూమనా	అంగూటా చూమ్నా
మనస్సు లగ్నమగుట	జీ లగనా	జీ లగ్నా

బ్రతికియుండగా
 అల్లరి చేయుట
 దివాలా తీయుట
 సాకు చెప్పుట
 టీకాలు వేయుట
 నమ్మించి మోసగించుట
 దీనముగా ప్రార్థించుట
 అసంబద్ధపు ప్రలాపము చేయుట
 మితిమీరుట, నాశనము చేయుట
 అన్యాయము, అత్యాచారము చేయుట
 లెక్కచేయకపోవుట
 మిడిసి పడుట
 మూర్ఖుడు
 వివేక శూన్యుడగుట
 గ్రుచ్చుకొనుట
 అద్భుతమైన
 పొట్ట ఉబ్బిపోవుట
 పుకారు పుట్టించుట
 అని మోసము చేయుట
 మృత్యువు సమీపించుట
 ఎలుగెత్తి భగవంతుని స్మరించుట
 ప్రేమ కలుగుట
 కంటిలో నలుసు
 చూపులు కలియుట
 ఒట్టు పెట్టుకొనుట

జీతే జీ	జీతే జీ
టర్ ఫిస్ కరనా	టర్ ఫిస్ కర్నా
టాటె అలటనా	టాట్ ఉలట్నా
టాల మటూర కరనా	టాల్ మటూల్ కర్నా
ఠీకా లగానా	టీకా లగానా
అంగూఠా దిఖానా	అంగూఠా దిఖానా
అంచల్ పసారనా	అంచల్ పసార్నా
అండ బడ బకనా	అండ్ బడ్ బక్నా
అంత కరనా	అంత్ కర్నా
అంధాగంధ మచానా	అంధాఘండ్ మచానా
అంధా బననా	అంధా బననా
అకడజానా	అకడ్ జానా
అక్ల కా దుశ్మన	అక్ల కా దుశ్మన్
అక్మజారి జానా	అక్మజార్ జానా
అఖరనే లగానా	అఖర్నే లగ్నా
అపనే ఢగ కా	అపనే ఢగ్ కా
ఆఫర్ జానా	అఫర్ జానా
ఆఫవాహు ఉడానా	అఫవాహ్ ఉడానా
అబ తబ కరనా	అబ్ తబ్ కర్నా
అబ తబ హోనా	అబ్ తబ్ హోనా
అలఖ జగానా	అలఖ్ జగానా
అంఖ అటకనా	అంఖ్ అటక్నా
ఆంక కా కాటా	అంక్ కా కాటా
ఆంఖ ఘులనా	అంఖ్ ఘుల్నా
అంగణ్నా	అంగ్ఘానా

ఒప్పుకొనుట	అంగ్ కరనా	అంగ్ కర్నా
మండిపడుట	అంగార उगलना	అంగార్ ఉగల్నా
పశ్చాత్తాప పడుట	అంగులీ కాटना	అంగులీ కాట్నా
కోపగించుకొనుట	ఆంగ్ల చढना	ఆంఖ్ చఢనా
చూపులు కలియుట	ఆంగ్ల చार होना	ఆంఖ్ చార్ హోనా
గుడ్లరుమి చూచుట	ఆంగ్ల निकालना	ఆంఖ్ నికాల్ నా
రెప్పవాల్చుకుండుట	ఆంగ్ల पथराना	ఆంఖ్ పఠ్ రానా
ఆశ్చర్యపడుట	ఆంగ్ల पटाना	ఆంఖ్ పటానా
కోపగించుట	ఆంగ్ల चढाना	ఆంఖ్ చఢనా
కంట దుమ్ము కొట్టుట	ఆంగ్ల में धूल झेकना	ఆంఖ్ మే ధూల్ ఝెకనా
దీనురాలై ప్రార్థించుట	అచల पसारना	అచల్ పసార్నా
కన్నీరు తుడుచుట, ఓదార్చుట	ఆంగ్ల पोंछना	ఆంసూ పోఞనా
విసుగు చెడుట	అజిజ करना	అజిజ్ కర్నా
విఘ్నము కలిగించుట	ఆడె आना	ఆడే ఆనా
కోపముతో తన్ను తాను మరచుట	आपे से बाहर होना	ఆపే సే బాహర్ హోనా
పనిపాల లేక దేశద్రమ్మరియగుట	आवारा होना	ఆవారా హోనా
వలపులో చిక్కుట	आशिक होना	ఆశిక్ హోనా
బడాయి కొట్టు	आसमान पर चढना	ఆసమాన్ పర్ చఢ్నా
పక్కలో బలైము	आस्तीन कापांस	ఆస్తీన్ కాసాంప్
ఆదరించుట	అదబ करना	అదబ్ కర్నా
సిగ్గుపడిపోవుట	अपना सा मुह लेकर	అపనా సా ముహ్
పీడ పదలుట	रस जाना	లేకర్ రస్ జానా
ఆశ్చర్య చికితుడగు	इल्लन कटना	ఇల్లన్ కట్నా
విసిగించుట	उंगली काटना	ఉంగలీ కాట్నా
	उंगली करना	ఉంగలీ కర్నా

ప్రసన్న చిత్తుడగుట
 సంసిద్ధుడగుట
 రెచ్చగొట్టుట
 చిక్కులో పడుట
 మూర్ఖునిగా చేయుట
 ఒకరివెంట మరియొకరు
 ఏ యుక్తి ఫలించకుండుట
 చలికి లేక కోపముతో బిగుసుకొనుట
 రోటిలో తల దూర్చుట
 అంత్యకాలము సమీపించుట
 మోసపోవుట, మానభంగము కలుగుట
 మిగతా విషయమటులుండనిమ్ము
 సారము లాగుకొనుట
 రెండు మాటలు మాట్లాడువాడు
 తప్పించుకుని తిరుగుట
 ఒత్తిడి చేయుట
 తప్పుకొని తిరుగుట
 ఒత్తిడి చేయుట
 తప్పుకొని తిరుగుట
 తలపగుల కొట్టుట
 కలకల ధ్వని చేయుట
 శాంతించుట, సుఖము లభించుట
 వ్రాయుట
 ప్రసన్న చిత్తుడగుట
 ధైర్యము గోల్పోవుట

उछल कूद करना ఉఫల్ కూద్ కర్నా
 उतारूहोना ఉతారూహోనా
 उभार देना ఉభార దేనా
 उलठन में पढना ఉల్ఠన్ మే పడ్నా
 उल्लू बनाना ఉల్లూ బనానా
 एक एक करके ఏక్ ఏక్ కర్కే
 एक न चलना ఏక్ న చల్నా
 ऐंठ जाना ఐంఠ్ జానా
 ओखली में सर देना ఓఖలీ మే సర్ దేనా
 ओर आना ఓర్ ఆనా
 औधे मुह गिरना ఔధే ముహ్ గిర్నా
 और तो और ఔర్ తో ఔర్
 कचूर निकालना కచూమర్ నికాల్నా
 कहू ए मुख కహూ ఏ ముఖ్
 कतराकर निकलना కతరాకర్ నికల్నా
 कदु करना కదు కర్నా
 कतरकर निकलना కతర్కర్ నికల్నా
 कदु करना కదు కర్నా
 कन्नी काटना కన్నీ కాట్నా
 कपाल किया करना కపాల్ కియా కర్నా
 कल कल करना కల్ కల్ కర్నా
 कल पडना కల్ పడ్నా
 कलम् चलाना కలమ్ చలానా
 कली खिलना కలీ ఖిల్నా
 कलेजा टूटना కలేజా టూట్నా

అలింగనము చేసికొనుట	కలేజె से लगाना	కలేజీ సే లగానా
శరీరమును త్యజించుట	కలేవర్ बदलना	కలేవర్ బదల్నా
లోటును పూర్తి చేయుట	कसर निकालना	కసర్ నికాల్నా
కష్టము కలుగుట	कसाला पड ना	కసాలా పడ నా
చాలా దూరము	कहा का कहा	కహా కా కహా
విఘ్నములు కలిగించుట	काँटा बोना	కాంటా బోనా
వ్యర్థముగ వ్రాయుట	कागज काला करना	కాగజ్ కాలా కర్నా
నిలకడ లేనిది	कागज की नाव	కాగజ్ కీ నావ్
హెచ్చరిక చేయుట	कान खडे करना	కాన్ ఖడే కర్నా
ప్రతిజ్ఞ చేయుట	कान पकड ना	కాన్ పకడ్ నా
జీవితము గడుపుకొనుట	काम चलाना	కామ్ చలానా
కళంకము వాటిల్లుట	कला मुह होना	కలా ముహ్ హోనా
విడిచిపెట్టు, తొలగించుట	किनारा करना	కినారా కర్నా
అదృష్టము కలసి వచ్చుట	किस्मत जगाना	కిస్మత్ జగానా
త్రోసివచ్చుట	कुए में फेंकना	కుఏ మే ఫేంక్నా
అసాధారణమైన	कुछ ऐसा वैसा	కుచ్ ఐసా వైసా
కుస్తీలో ఓడిపోవుట	कुस्ती खाना	కుస్తీ ఖానా
గోలయగుట	कुहराम मचना	కుహరామ్ మచ్నా
హద్దు ఏర్పరచుట	कूद लगाना	కూద్ లగానా
బడాయి కొట్టుట	जीब चलाना	జీబ్ చలానా
ఒత్తిడి చేయుట	जोर डालाना	జోర్ డాల్నా
పైసా పైసా లెక్క చూచుట	जोजी हिसाब लेना	జోజీ హిసాబ్ లేనా
అపదలో చిక్కుకొనుట	झूमेले में फसना	ఝుమేలే మే ఫస్నా
అనాదరము చేయుట	झाड़ू मारना	ఝాడూ మార్నా
తూచినట్లు మాట్లాడుట	टकसाती बात करना	టక్సాతీ బాత్ కర్నా

దమ్మిడీ చేతిలో లేకుండుట
 ఢీకొనుట
 అకస్మాత్తుగా వచ్చుట
 కష్టము చేయువాడు
 మాటతప్పుట
 మోసపోవుట
 జబ్బుజరచి, నిశ్చయాత్మకముగ
 మందలించుట, తిట్టుట
 దిమ్మతిరుగుట, వెదకుట
 నాశనమగుట
 సంబోధించుట
 బహిరంగముగ
 ముఖస్తుతి చేయుట
 రక్తము ఉడుకుట
 భయభ్రాంతులగుట
 రక్తము పార్చుట
 యుద్ధములో చనిపోవుట
 కోఱుపడుట
 లెక్కచేయుట, జ్ఞాపకముంచుకొనుట
 పల్లెటూరి బైతు
 విలక్షణమైన, సాటిలేని
 చనిపోవుట
 దుర్దశలో నుండుట
 సిగ్గుపడుట, తలవంచుట
 మెడబెట్టిగొంటుట

टका पास न होना	టకా పాస్ న హోనా
टक्कर खाना	టక్కర్ ఖానా
टपक पडना	టపక్ పడ్ నా
कोलहू का बैल	కోలహూ కా బైల్
कौल से फिरना	కౌల్ సే ఫిర్నా
खाता खाना	ఖాతా ఖానా
खम ठोकना	ఖమ్ ఠోక్నా
खरी खोटी सुनाना	ఖరీ ఖోటీ సునానా
खाक छानना	ఖాక్ ఛాన్నా
खाक में मिलना	ఖాక్ మే మిల్నా
खिताब करना	ఖితాబ్ కర్నా
खुले आम	ఖులే ఆమ్
खशमती टट्टू होना	ఖశ్మదీ టట్టు హోనా
खून उबलना	ఖూన్ ఉబల్నా
खून खुशक होना	ఖూన్ ఖుశ్క్ హోనా
खून बहाना	ఖూన్ బహానా
खेत आना	ఖేత్ ఆనా
खोर्च आना	ఖోర్చ్ ఆనా
खयाल रखना	ఖయాల్ రఖ్నా
गवार क लट्टा	గవార్ క లట్టా
गजब का	గజబ్ కా
गत होना	గత్ హోనా
गये बीते होना	గయే బీతే హోనా
गरदन झुकाना	గర్దన్ ఝుకానా
गरदन नापना	గర్దన్ నాప్నా

లీనమైయుండుట	గర్కహోనా	గర్ఖోనా
అత్యాచారము చేయుట	గర్దన पर छुरी पेरना	గర్దన్ పర్ ఛురీ పేర్నా
పీడ వదలుట, రక్షింపబడుట	గలా ట్ఱూనా	గలా ఛూట్నా
గొంతు చించుకొనుట	గలా ఫాడనా	గలాఫాడ్సనా
మూర్ఖ పోవుట	గశఖానా	గశ్ఖానా
మనస్సులోని మాట చెప్పుట	గాఠ బోలనా	గాఠ్ బోల్నా
అపత్యాలము	గాఢే దిన	గాఢ్ దిన్
గర్వపడుట, అలుగుట	గాల పులనా	గాల్ పులనా
బడాయి కొట్టుట	గాల బజనా	గాల్ బజనా
వ్యాపించుట	గాలిబ్ హోనా	గాలిబ్ హోనా
తిట్లు తినుట	గాలీ కానా	గాలీ కానా
వారంటు జారీయగుట	గిరఫతారీ నికలనా	గిరఫ్తారీ నికల్నా
బెదరింపు	గీదేడ్ భబకీ	గీదేడ్ భబకీ
చనిపోవుట	గడర్ జానా	గజర్ జానా
కోపము తగ్గుట	గుస్సాతరనా	గుస్సాతర్నా
కోపపడుట	గుసా చఢనా	గుస్సాచఢ్నా
కాళ్ళ మీద పడుట	గోట్ పకడనా	గోడ్ పకడ్నా
నీట మునుగుట, మోసపోవుట	గోతాఖనా	గోతాఖానా
దత్తు తీసుకొనుట	గోదలెనా	గోద్ లేనా
అంద విహీనుడగుట	గోబర్ గణేశ్ హోనా	గోబర్ గణేశ్ హోనా
దొంక తిరుగుడుగా మాట్లాడుట	గోలబాత్	గోల్ బాత్
కల్తీ చేయుట	గోల మాల కరనా	గోల్ మాల్ కర్నా
భోరున వర్షము కురియుట	గోలధార్ బరసనా	గోల్ధార్ బరస్నా
అపదలో చిక్కుకొనుట	ఘర్ చక్కర్ మే పడనా	ఘర్ చక్కర్ మే పడ్నా
పెళ్ళి చేసికొనుట	ఘర్ ఆబాద్ కరనా	ఘర్ ఆబాద్ కర్నా

చిక్కుకొనుట
 నష్టపడుట
 మంత్ర తంత్రములు చేయుట
 ఏవగించుటకొనుట
 మోకరిల్లుట
 చెదలు పట్టుట
 కలసి మెలసి
 గ్రుడ్డుట
 కీర్తి వచ్చుట
 మోసపోవుట
 ఆశ్చర్యచకితుడగుట
 ఎడతెగక పని చేయుట
 చెంప దెబ్బ కొట్టుట
 కోరిక కల్గుట
 మనస్సునాకర్షించుట
 చిటిక వేయుట
 నాశనము చేయుట
 ప్రసిద్ధుడగు
 ఔదార్యము చూపుట
 గుండె దడ దడ కొట్టుకొనుట
 ఒడలు విరిచి పరిశ్రమ చేయుట
 సూక్ష్మముగా పరిశీలించుట
 వ్యగ్రోంక్షలాడుట
 గాయపడుట
 గాయపరచుట

घाट में आना	ఘాట్ మే ఆనా
घाटा उठाना	ఘాటా ఉఠానా
घात चलाना	ఘాత్ చలానా
घिन करना	ఘిన్ కర్నా
घुटना टेकना	ఘుట్నా టేక్నా
घुन लगाना	ఘున్ లగానా
घुल मिल कर	ఘుల్ మిల్ కర్
घूसा लगाना	ఘూంసా లగానా
चंग जडना	చంగ్ జడనా
जकमा खाना	జక్మా ఖానా
चक्कर में आना	చక్కర్ మే ఆనా
चक्की पीसना	చక్కి పీస్నా
चपत जमाना	చపత్ జమానా
चित्त करना	చిత్త్ కర్నా
चित्त चुराना	చిత్త్ చురానా
चुटकी देना	చుటకీ దేనా
चेहरा उतरना	చెహరా ఉఠర్నా
छंटा हुआ	ఛంటా హుఆ
छाती खोलना	ఛాఠీ ఖోల్నా
छाती धडकना	ఛాఠీ ధడక్నా
छाती फाड कर कमाना	ఛాఠీ ఫాడ్ కర్ కమానా
छापा मारना	ఛాపా మార్నా
छींटे कडना	ఛీంటే కడనా
जकमखाना	జఖమ్ ఖానా
जखमदेना	జఖమ్ దేనా

స్థిరముగా స్థాపించుట	జడ తమానా	జడ్ జామానా
ఎప్పుడు తినుచుండుట	జబాన చలाना	జబాన్ చలానా
వెలవెల పోవుట, పాలిపోవుట	जर्द पडना	జర్ద్ పడ్ నా
మండిపడుట	जल उठना	జల్ ఉఠ్నా
తిరుగుబాటు చేయుట	जवाब देना	జవాబ్ దేనా
విషము క్రక్కుట	जहर उगलना	జహర్ ఉగల్నా
కష్టపడి పనిచేయుట	जान मारना	జాన్ మార్నా
వ్యర్థము చేయుట	जाया करना	జాయా కర్నా
ఉచ్చు పన్నుట	जाल फैलाना	జాల్ ఫైలానా
విసుగు జెందుట	जी उकताना	జీ ఉక్తానా
కోరిక కలుగుట	जी करना	జీ కర్నా
మనస్ఫూర్తిగా కోరుట	जी जान से चाहना	జీ జాన్ సే చాహ్నా
మనసారా	जी भर कर	జీ భర్ కర్
చిలుక పలుకు పలుకుట	टेटे करना	టేటే కర్నా
ప్రతిజ్ఞను పూర్తి చేయుట	टेक निभाना	టేక్ నిభానా
నష్టము పూడ్చుట	टोटा भरना	టోటా భర్నా
జూడ తీయుట	टोह लगाना	టోహ్ లగానా
ఆర్పుట, పూడ్చుట, పగుల గొట్టుట	ठंडा करना	ఠండా కర్నా
నిట్టూర్పు విడచుట	ठांडी सांस खींचना	ఠంఢీ సాంస్ ఖీంచ్నా
సందేహపడుట	ठक रहना	ఠక్ రహ్నా
దిగ్ర్యమ చెందుట	ठगा रह जाना	ఠగా రహ్ జానా
ఎగతాళి చేయుట	ठटा मारना, उडना,	ఠటా మార్నా, ఉడానా,
	लगाना	లగానా
చిక్కి శల్యమగుట	ठठरी होना	ఠఠరీ హోనా
పక పక నవ్వుట	ठठाकर हँसना	ఠఠాకర్ హంస్నా

ఆడంబరముగా నుండుట
 పనిలేకుండా
 పనికిమాలిన దనుకొనుట
 ఇటు అటు వ్యర్థముగా తిరుగుట
 ఆయువుపట్టు
 కాటు వేయుట
 త్రోవుట
 చేజిక్కుట
 దారిదోపిడి చేయుట
 దండోరా వేయుట
 గురిపెట్టుట
 మెలకువ వచ్చుట
 నష్టపడుట
 కాంతి విరజిమ్ముట
 మంచి చెడ్డలు
 పారిపోవుట
 అస్తమించుట, మునిగిపోవుట
 బస చేయుట
 జయధ్వనులు చెలరేగుట
 ఉచితమగుమాట
 ఎలుగెత్తి ఏచ్చుట
 విసుగు చెందుట
 పీడించుట, విసిగించుట
 ఎర్రనియే గాని లేకుండుట
 జబ్బుపడుట

ठाठ बाट से रहना తాట్ బాట్ సే రహ్నానా
 ठाली होना తాలీ హోనా
 ठीकरा समझना ఠీకరా సమజ్ఘనా
 ठोकर खाता फिरना ఠోకర్ ఖాతా ఫిర్నా
 ठौर कठौर ఠౌర్ కఠౌర్
 डंक मारना డంక్ మార్నా
 डकार बजाना డకార్ బజానా
 डब में आना డబ్ మే ఆనా
 डाका डालना డాకా డాల్నా
 डुग डुगी पीठना డుగ్ డుగీ పీఠ్నా
 निशाना बांधना నిశానా బాంధ్నా
 नौद खूलना నీంద్ ఖుల్నా
 नुकसान उठाना నుక్సాన్ ఉఠానా
 नूर बरसना నూర్ బరస్నా
 नोकी बदी నోకీ బదీ
 नौ दो ग्यारह होना నౌ దో గ్యారహ్ హోనా
 डूब जाना డూబ్ జానా
 डेरा डाल ना డేరా డాల్ నా
 डोंडी बजना డౌండీ బజ్నా
 ढब की बात ఢబ్ కీ బాత్
 ढाड मारना ఢాడ్ మార్నా
 तंग आना, होना తంగ్ ఆనా, హోనా
 तंग करना తంగ్ కర్నా
 तंग हाथ होना తంగ్ హాథ్ హోనా
 तबियत बिगडना తబీయత్ బిగడ్నా

తృప్తి కలుగుట	तबीयत भरना	తబీయత్ భర్నా
దయచూపుట	तरस खाना	తర్స్ ఖానా
త్రోక్కి పెట్టుట	तल करना	తల్ కర్నా
ముఖస్తుతి చేయుట	तलवे चाटना	తల్వే చాట్నా
విరాజిల్లుట, కూర్చోనుట	तशरीफ रखना	తశరీఫ్ రఖ్నా
దెప్పి పొందుట	तालीपीठना	తాలీపీఠ్నా
కొంచెము కొంచెముగ	तिल तिल	తిల్ తిల్
చెల్లా చెదురు గావించుట	तीस तेरह करना	తీస్ తేరహ్ కర్నా
కొరడాతో కొట్టు	तुरा करना	తుర్రా కర్నా
ఎక్కువ పరిశ్రమ చేయించుట	तेल निकालना	తేల్ నికాల్నా
క్రోధావేశముతో నిండుట	तैसमें आना	తైశ్మే ఆనా
ఇక మీద చేయనని ప్రతిజ్ఞ చేయుట	तोबा करना	తోబా కర్నా
చెంపదెబ్బ కొట్టు	थप्पड देना, लगाना	థప్పడ్ దేనా, లగానా
ఆక్రమించుట	थाप मारना	థాప్ మార్నా
ఛీకొట్టుట	थुडी थुडी करना	థుడీ థుడీ కర్నా
ఓడించుట	थूक लगाना	థూక్ లగానా
ఆశ్చర్య చకితుడగుట	दंग रहना	దంగ్ రహ్నా
వశము చేసికొనుట	दखल करना	దఖల్ కర్నా
జోక్యము కలుగజేసుకొనుట	दखल देना	దఖల్ దేనా
ధనము నపహరించుట	दबा बैठना	దబా బైఠ్నా
హీన స్వరము	दबी आवाज	దబీ ఆవాజ్
శీఘ్రముగ	दमके दममें	దమ్కే దమ్మే
చనిపోవుట	दम घुटना	దమ్ ఘట్నా
ఎదతెరిపి లేక, ఆగి ఆగి	दम पर दम	దమ్ పర్ దమ్
ప్రాణము లేని వచ్చుట	दम में दम आना	దమ్ మే దమ్ ఆనా

బురదలో చిక్కుకొనుట
 భయ భీతుడగుట
 పండ్లు పటపట కొరుకుట
 ఎలుగెత్తి ఏడ్పుట
 ఇతరులను ఆశ్రయించుట
 జీవితము గడచుట
 సమయము గడుపుట
 పట్టపగలు, అందరు మేలుకొని ఉండగనే
 హృదయము ఉప్పొంగుట
 మనస్ఫూర్తిగా
 రక్షించమని ప్రార్థించుట
 భవిష్యత్తు మాట
 కలుసుకొనుట
 సారాయి త్రాగుట
 గుండె దడదడ లాడుట
 నష్టముకలుగుట
 వెళ్ళిపోవుట
 వారసుడు
 బలత్కారముగా
 ధైర్యము చెప్పుట
 ఎండలో పెట్టు
 మోసపోవుట
 మోసగించుట
 అధికారము చలాయించుట
 ధ్యానముంచుట

दम दल में फसना दम् दल मे फसना
 दहशत देना दहशत देना
 दांत टिकटिकाना दांठ् ठीकठीकाना
 दाढ मारना दाढ़ मारना
 दामन पकडना दामन पकडना
 दाल रोटी चलना दाल रोटी चलना
 दिन काटना दिन काटना
 दिन दहाडे दिन दहाडे
 दिल उमडना दिल उमडना
 दिल जान से दिल जान से
 दुहाई देना दुहाई देना
 दूर की बात दूर की बात
 दोजार होना दोजार होना
 दौर चलना दौर चलना
 धक धक जीकरना धक धक जीकरना
 धक्का लगना धक्का लगना
 धत होना धत होना
 धनी छोरी धनी छोरी
 दर पकड कर दर पकड कर
 धीरज बंधाना धीरज बंधाना
 धूप दिखाना धूप दिखाना
 धोखा खाना धोखा खाना
 धोखा देना धोखा देना
 धौर जमाना धौर जमाना
 ध्यान देना ध्यान देना

ముసుగు తొలగించుట	नकब उलटना	సకబ్ ఉలట్నా
దృష్టి తీయుట	नजर उतारना	సజర్ ఉతార్నా
కాసుకలిచ్చుట	नजर करना	సజర్ కర్నా
పోల్చుట, ఉప్పు తినుట	नजर मिलाना	సజర్ మిలానా
పొగరు అణగుట	नशा उतरना	సశా ఉతర్నా
మత్తులో మైమరచుట	नसेमें चूर होना	ససేమే చూర్ హోనా
శరీరమందంతట	नस नस में	నస్ నస్మే
బంగారు పిచ్చుక	सोनेकी चिडिया	సోనేకీ చిడియా
అభినయము చేయుట	स्वांग करना	స్వాంగ్ కర్నా
నాశనమగుట	स्वाहा होना	స్వాహా హోనా
ఎగతాళి చేయుట	हँसी उडाना	హంసీ ఉడానా
దోచుకొనుట	हजामत करना	హజామత్ కర్నా
చేజిక్కుట	हते पडना	హత్తే పడనా
చెడ్డపని చేయుట	हरकत करना	హర్కత్ కర్నా
నడుపుట, జారీ చేయుట	हरकत देना	హర్కత్ దేనా
తుచ్చుడగుట	हल्का होना	హల్కాహోనా
అప్పగించుట	हवाले करना	హవాలే కర్నా
ఎగిరిపోవుట, పారిపోవుట	हवा हो जाना	హవా హో జానా
కేకవేసి పిలుచుట	हॉक मारना	హాక్ మార్నా
తుప్పమైనది	हाथ काक मैल	హాథ్ కా మైల్
కొట్టుట	हाथ चलना	హాథ్ చల్నా
చేతధనమ లేకుండుట	हाथ तंग होना	హాథ్ తంగ్ హోనా
పోగొట్టుకొనుట	हाथ दो बैठना	హాథ్ ధో బైత్నా
పశ్చాత్తాపపడుట	हाथ मलना	హాథ్ మల్నా
సరేయనుట	हामी भरना	హామీ భర్నా

నైవేద్యము చేయుట
 లేకున్న మానె
 కఠిన శిక్ష యొసగుట
 ముక్కుసూటిగ
 మర్యాద కాపాడుకొనుట
 ప్రసిద్ధి గాంచుట
 లేదు కాదనుట
 విసరుట
 చేజిక్కుట
 కాళ్ళమీద పడుట
 వశము నుండి తప్పించుకొనుట
 ఎగతాళి చేయుట
 పూర్తిగా కలిసిపోవుట
 మాట తీసుకొనుట
 మర్యాద కాపాడుట
 రాతిగుండె
 రహ్యమును దాచుట
 ప్రాణము లర్పించుట
 మాట మార్పుట

హిక్మత करना	హిక్మత్ కర్నా
నहीं नहीं	నహీ నహీ
नाक काड काटना	నాక్ కాడ్ కాట్నా
नाक की सीधे में	నాక్ కీ సీధే మే
नाक रखना	నాక్ రఖ్నా
नामी होना	నామీ హోనా
नाह नूह करना	నాహ్ నూహ్ కర్నా
पंखा करना	పంఖా కర్నా
पंजेमें आना	పంజేమే ఆనా
पाँव पकडना	పావ్ పక్డనా
पंजेसे छूटना	పంజేసే ఛూట్నా
पगडी उछाना	పగడీ ఉఛానా
पच्ची होजाना	పచ్చీ హోజానా
पट्टा लिखना लेना	పట్టా లిఖ్నా లేనా
पत रखना	పత్ రఖ్నా
पत्तर का कलेजा	పత్తర్ కా కలేజా
परदा रखना	పరదా రఖ్నా
परहना होना	పర్హనా హోనా
पलट जाना	పల్ట్ జానా

ఈ పిండి బాగాలేదు.

ई पिंडि बागालेदु।

మీ దగ్గర ఊరగాయలు ఉన్నాయా?

मी दग्गर ऊरगायलु उन्नाया?

నెయ్యి కిలో ఎంత?

नेय्यि किलो एंता?

నాకు బియ్యం కిలో చాలు.

नाकु बिय्यं किलो चालु।

దీని వాసన బాగుండలేదు.

दीनि वासन बागुंडलेदु।

జామ్ కావాలి.

जाम कावालि।

ఈ సరుకుల మొత్తం ఎంత?

ई सरकुल मोत्तं एंत?

నేను అప్పుగా సరుకులను తీసుకోవచ్చునా?

नेनु अप्पुगा सरकुलनु तीसुकोवच्चुना?

యే ఆటా అచ్చీ నహీం హై.

ये आटा अच्छी नहीं हैं।

అప్ కే పాస్ అచార్ హై?

आपके पास अचार हैं?

ఘీ కిలో కిత్నా హై?

घी किलो कितना है?

ముర్రే చాపల్ కిలో కాఫీ హై.

मुझे चावल किलो काफी है।

ఇస్కీ బాస్ అచ్చీ నహీం హై.

इसकी बास अच्छी नहीं है।

ముర్రే జేమ్ చాహియే.

मुझे जेम चाहिये।

ఇస్ సారా చీజోం కా మూల్కీ కిత్నా హువా?

इस सारा चीजों का मूल्य कितना हुआ?

క్యా మైం చీజోంకో ఖర్చ్ మే లే నక్తా హూ?

क्या मैं चीजों को खर्ज में ले सकता हूँ।

అహారము గురించి ఆహార కే సంబంధ మేం

మీరు ఏమి తింటారు?

मीरु एमि तितारु?

భోజనం సిద్ధంగా వుందా?

भोजनं सिद्धंगा वुंदा?

మీరు టీ త్రాగుతారా?

मीरु टी त्रागुतारा?

కొంచెం ఉప్పు ఇవ్వండి.

कोंचें उप्पु इव्वंडि।

తుమ్ క్యా ఖానా చాహోగే?

तुम क्या खाना चाहोगे?

క్యా నాష్టై త్రైయార్ హై?

क्या नाष्ठा तैयार है?

అప్ చాయ్ పసంద్ కరేంగే?

आप चाय पसंद करेंगे?

కృప్యాయా జరా నమక్ బధా దేం.

कृपया जरा नमक बढा दें?

మీరు మాంసాహారులా?
 నేను శాఖాహారిన?
 మీరు కొద్దిగా నీళ్ళు తీసుకుంటారా?
 మీరు కోదిదగా నీలొడ్డు తీసుకుంటారా?
 నాకు రొట్టె తినే అలవాటు లేదు.
 నాకు రోటే తినే అలవాటు లేదు
 మీరు వెన్న తీసుకుంటారా?
 మీరు వెన్న తీసుకుంటారా?
 రాత్రి భోజనాల సమయమయ్యింది.
 రాత్రి భాజనాల సమయమయ్యింది.
 నాతో కలసి భోజనం చెయ్యండి.
 నాతో కలసి భోజనం చెయ్యండి.
 మీరు ఉడికిన గ్రుడ్లు తింటారా ?
 మీరు ఉడికిన గ్రుడ్లు తింటారా ?
 మీరు తీపి పదార్థాలు ఇష్టపడతారా ?
 మీరు తీపి పదార్థాలు ఇష్టపడతారా ?
 మీరు తీపి పదార్థాలు ఇష్టపడతారా ?
 నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
 నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
 నేను కారపు పదార్థాలు తింటాను.
 మీకు మామిడిపండు ఇష్టమేనా?
 మీకు మామిడిపండు ఇష్టమేనా?
 మీకు మామిడిపండు ఇష్టమేనా?
 నాకు అరటిపండ్లంటే ఇష్టం.
 నాకు అరటిపండ్లంటే ఇష్టం.
 నాకు అరటిపండ్లంటే ఇష్టం.
 దయించి నాకు ఇంకొంచెం నీళ్ళివ్వండి.
 దయించి నాకు ఇంకొంచెం నీళ్ళివ్వండి.
 దయించి నాకు ఇంకొంచెం నీళ్ళివ్వండి.

క్యా ఆప్ మాంసాహారీ హై?
 मैं शाखाहारी हूँ।
 క్యా ఆప్ ధోడా పానీ లేంగే ?
 क्या आप थोडा पानी लेंगे ?
 మైక్ రోటే ఖానే కా ఆదీ నహీం హూఁ.
 मैं रोटे खाने का आदी नहीं हूँ।
 క్యా ఆప్ మఖ్కన్ లేంగే?
 क्या आप मक्खन लेंगे ?
 రాత్రి భోజన్ కా సమయ్ హో గయా హై.
 रात्रि भोजन का समय हो गया है
 ఖానా మేరే సాథ్ ఖావోంగే.
 खाना मेरे साथ खायेंगे।
 ఆప్ ఉభలే అండే లేంగే?
 आप उबले अंडे लेंगे ?
 ఆప్ మీరీ చీజేం పసంద్ కరతే హై?
 आप मीठी चीजें पसंद करते हैं ?
 మైక్ కార్ చీజేం పసంద్ కరతీ హూఁ.
 मैं कार चीजें पसंद करती हूँ।
 ఆప్ కో ఆమ్ పసంద్ హై?
 आप को आम पसंद है ?
 మైక్ ఖేలా బహుత్ పసంద్ కరతా
 मैं खेला बहुत पसंद करता।
 కృప్యా ముజ్జె ధోడా పానీ ఔర్ దేం.
 कृपया मुझे थोडा पानी और दें।

టి.వి. టివి కే బారే మే

టివి ద్వారా మన జ్ఞానం పెరుగుతుంది.

టివి ద్వారా మన జ్ఞానం పెరుగుతుంది.

టివి నిండా సీరియల్స్ ఎక్కువయినాయి.

టివి నిండా సీరియల్స్ ఎక్కువయినాయి.

ఇది విదేశీ టి.వి. సెట్టు.

ఇది విదేశీ టి.వి. సెట్టు.

ఇంట్లో అందరూ టీవి చూస్తున్నారు.

ఇంట్లో అందరూ టీవి చూస్తున్నారు.

నేను టి.వి.లో వారిని చూశాను.

నేను టి.వి.లో వారిని చూశాను.

నేను టీవి చూస్తున్నాను.

నేను టీవి చూస్తున్నాను.

టివి కే ద్వారా హమారే జ్ఞాన్ బద్దీ హై.

టివి కే ద్వారా హమారే జ్ఞాన్ బద్దీ హై.

టివీ మే సీరియల్ బొహాత్ హోగయే హై.

టివీ మే సీరియల్ బొహాత్ హోగయే హై.

యహ్ టి.వి. సెట్ ఇంపోర్టెడ్ హై.

యహ్ టి.వి. సెట్ ఇంపోర్టెడ్ హై.

ఘర్ మే సబ్ లోగ్ టివి దేఖ్ రహే హై.

ఘర్ మే సబ్ లోగ్ టివి దేఖ్ రహే హై.

మైనే ఉన్ హిం టి.వి. పర్ దేఖా హై.

మైనే ఉన్ హిం టి.వి. పర్ దేఖా హై.

మైనే టివి దేఖ్ రహా హూ.

మైనే టివి దేఖ్ రహా హూ.

అమ్మకం బెచనేవాళే కి బాత

మేము మీ వద్ద కొన్ని వస్తువులను

మేము మీ వద్ద కొన్ని వస్తువులను

తీసుకున్నాము. వాటి గురించి.

తీసుకున్నాము. వాటి గురించి.

మేము మీ వద్ద కొన్ని వస్తువులను

మేము మీ వద్ద కొన్ని వస్తువులను

మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?

మళ్ళీ ఎప్పుడు వస్తారు?

మరో అరగంటలో రావచ్చును.

మరో అరగంటలో రావచ్చును.

హమ్ ఆప్ కే పాస్ కుచ్ చీజేం ఖరీదే థే.

హమ్ ఆప్ కే పాస్ కుచ్ చీజేం ఖరీదే థే.

హమ్ ఆప్ కే పాస్ కుచ్ చీజేం ఖరీదే థే.

హమ్ ఆప్ కే పాస్ కుచ్ చీజేం ఖరీదే థే.

మాఫ్ కీజియే, వో తో బాహర్ గయే థే.

మాఫ్ కీజియే, వో తో బాహర్ గయే థే.

ఫిర్ కబ్ ఆయేంగే?

ఫిర్ కబ్ ఆయేంగే?

ఆదే ఘంటే మే ఆ సక్తే హై.

ఆదే ఘంటే మే ఆ సక్తే హై.

అప్పటి వరకు నేను ఇక్కడ ఉండవచ్చునా?

अप्यटि वरकु नेनु इक्कड उंडवच्चुना ?

తప్పకుండా, రండి ఇక్కడ కూర్చోండి.

तप्यकुंडा, रंदि इक्कड कूर्चोडि ।

ఇదిగోండి మా కేటలాగు.

इदिगोडि मा केटलागु ।

మా వద్ద వస్తువుల ధరలు కూడా చాలా

తక్కువగా ఉంటాయి.

मा वद्द वस्तुवुल धरलु कूडा चाला

तक्कुवगा उंटाइ ।

మీకు ఎటువంటి వస్తువులు కావాలి?

मीकु एटुवंदि वस्तुवुलु कावालि ?

ముందుగా ధరలు తెలిపితే తరువాత

మిగిలిన విషయాలు మాట్లాడుకుందాం.

मुंदुगा धरलु तेलिपिते तरुवात

मिगिनिल विषयालु माट्लाडुकुंदा ।

మీరు మా వద్ద నుండి వస్తువులను

తీసుకుంటే మీ డబ్బు ఆదా అవుతుంది.

मीरु मा वद्दनुंदि वस्तुवुलनु

तीसुकुंटे मी डब्बु आदा अवुतुंदि ।

మా వద్ద స్టేషనరీ సామానులు, ఫ్యాషీ

ఐటములు దొరుకుతాయి.

तब् तक् म्मैक युह्हां रम् सक्त्ता ह्मां?

तब तक मैं यहाँ रह सकता हूँ ?

కోయ్ నహీ, ఆప్ యహ్ ఛైరియే.

क्यों नही, आप यहाँ बैठिये ।

యే లీజియే, హమారా కేటలాగ్.

ये लीजिये हमारा केटलाग ।

హమారే పాస్ సామాన్ కే ఖరీదేం

बोह्हात् कम् ह्హోत्తే హై.

हमारे पास सामान के खरीदें बोहोत

कम होते हैं ।

ఆప్కో కిన్ తరఫ్ కీ సామాన్ చాహియే?

आपको किस तरफ की सामाने

चाहिये ?

పహాలే మూల్యోం కో బతాయియే. ఉన్కే

बाद् सारि बात्चीत् करेంగै.

పహలే మూల్యోం కో బతాడైయే । उसके बाद

सारी बातचीत करेगे ।

ఆప్ హమారే పాస్ సామాన్ ఖరీదేంగే

त्होँ अक्के पैसे की बचत होगी.

आप हमारे पास सामान खरीदेंगे तो

आप के पैसेकी बचत होगी ।

హమారే పాస్ సబ్ స్టేషనరీ సామాన్,

फ्याश्री ఐటమ్స్, మిల్ సక్తే హై.

मा वद्द स्तेषनरी सामानुलु, फ्यान्सी

ఇంకా ఏమైనా చూపించమంటారా?

इंका एमैना चूपिंचमंतरा?

పిల్లలకు ఆటవస్తువులు కావాలి.

पिल्ललकु आट वस्तुवुलु कावाळि ।

ఈ పెన్నులు చూడండి.

ई पेन्नुलु చూడंडि ।

దీని ఖరీదుఎంత?

दीनि खरीदु एंत?

ఎక్కువ ఏమి కాదు. కేవలం 30రు.

एक्कुव एमि कादु । केवलं 30 रु.

గడియారాలు చూపండి.

गडियारालु चूपंडि ।

ఈ వాచీలు చాలా తక్కువ ధరవి.

ई वाचीलु चाला तक्कुव धरवि ।

దీని మీద ఎంత డిస్కౌంట్ ఇవ్వగలరు.

दीनि मीद एंत डिस्कॉटु इव्वगलरु ।

ఈ రేడియో ధర ఎంత?

ई रेडियो धर एंत?

వాచీకి గ్యారంటీ కార్డు ఇడుగోండి.

वाचीकि ग्यारंटी कार्डु इदुगोंडि ।

మీరు మళ్ళీ మళ్ళీ మా దుకాణానికి

రావాలని కోరుకుంటున్నాము.

मीरु मळ्ळी मळ्ळी मा दुकाणानिकि

रावालनि कोरुकुंटुन्नामु ।

ఇది బాగా పనిచేసే మిక్సరేనా?

हमारे पास सब स्तेषनरी सामान

ఔర్ కుచ్ చాహిఎ.

और कुठ चाहिए ।

బచ్చోం కో కుచ్ ఖిలోనా చాహియే.

बच्चों को कुछ खिलौना चाहिये ।

ఇస్ కలమోం కో దేఖియే.

इस कलमों को देखिये ।

ఇస్కా మూల్యే కిత్నా హై.

इसका मूल्य किताना है ?

జ్యాదా నహీ. కేవల్ తీస్ రుపయే.

ज्यादा नहीं । केवल तीस रुपये ।

ఘడియాం దిఖాయియే.

घडियाँ दिखाइये ।

యే ఘడియాం బొహోత్ కమ్ మూల్యే కే హై.

ये घडिया बोहोत कम मुल्य के हैं ।

ఇస్ పర్ ఆప్ కిత్నా ఛాట్ దే సక్తే హై.

इस पर आप कितना छूट दे सकते हैं ?

ఇస్ రేడియో కా మూల్యే క్యా హై?

इस रेडियोका मूल्य क्या है ?

యహ రహీం ఘడీకీ గారంటీ.

यह रहीं घडी की गारंटी ।

ఆప్ హమేషా హమారా దుకాణ్ కో ఆనా

హమ్ చాహేతే హై.

आप हमेशा हमारा दुकाणको आना

हम चाहते हैं ।

క్యా యే అచ్చా కామ్ దేనే వాలా మిక్సర్ హై?

इदि बागा पनिचेसे मिक्सरेना ?

దీని పనితనం పరిశీలించండి.

दीनि पनितनं परिशीलंचंडि ।

मीरु मा ఏజంటును కలవవచ్చును.

मीरु मा एजेंटुनु कलववच्चुनु ।

ఇంకా మీకు ఏం కావాలి?

इंका मीकु एं कावालि ?

మీ మేనేజర్ గారు ఎప్పుడు వస్తారు?

मी मेनेजर गारु एप्पुदु वस्तारु ?

వచ్చేస్తూ ఉంటారు.

वचेस्तू उंटारु ।

ఇందులో రేడియో కూడా వినవచ్చును.

इंदुलो रेडियो कूडा विनवच्चुनु ।

నేను దీనిని ప్యాక్ చేయనా?

नेनु दीनिनि प्याक चयेना ?

ఈ టై ఇవ్వండి.

ई टै इव्वंडि ।

क्या ये अच्छा काम देने वाला मिक्सर है ?

ఇస్కా కామ్కాజ్ దేఖియే.

इसका कामकाड देखिये ।

అప్ హూమారే ఏజెంట్ కో మిల్ సక్తే హైఁ.

आप हमारे एजेंट को मिल सकते हैं ।

ఔర్ అప్కో క్యా చాహియే.

और आपको क्या चाहिये ?

అప్కే మేనేజర్ సాబ్ కబ్ ఆయేంగే.

आपके मेनेजर साब कब आयेंगे ?

బస్, అతే హి హోంగే.

बस, आते ही होंगे ।

ఇస్ మేఁ రేడియోభీ సున్ సక్తే హైఁ.

इस में रेडियो भी सुन सकते हैं ।

క్యా మైఁ ఇస్ కో ప్యాక్ కరూం?

क्या मैं इस को प्याक करूं ?

ఇస్ టై కో దీజియే.

इस टै को दीजिये ।

పనివానితో సంభాషణ నౌకర سے संभाषण

నాకు అన్నం వడ్డించు.

नाकु आनं वड्डिंचु

నాకు ఒక గ్లాసుడు నీళ్ళు తీసుకురా.

नाकु ओक ग्लासुदु नीळ्ळु तीसुकुरा

తపాలా ఆఫీసుకు వెళ్ళి ఈ ఉత్తరాలు పోస్ట్ చేసా.

तपाला आफीसुकु वेळ्ळु ई उत्तरालु

మేరా ఖానా లగావో .

मेरा खाना लगाओ ।

మేరే లిఎ ఏక్ గిలాస్ పానీ లాఁ.

मेरे लिए एक गिलास पानी लाओ ।

డాక్ ఘర్ జా ఁ ఔర్ వే పత్ర్ దాల్ ఆఁ.

डाक घर जा ओ और वे पत्र डाल

पोस्ट चेसिरा।

ना बट्टलु ఉతికావా?

ना बट्टलु उतिकावा ?

బండిలు ఎత్తు.

बंडिलु एत्तु।

నాకు ఒక పెన్సిలు, కాగితం ఇవ్వు.

नाकु ओक पेन्सिलु, कागितं इव्वु।

వెళ్ళి కాసేపు విశ్రాంతి తీసుకో.

వేఱిఱ కాసెపు విశ్రాంతి తీసుకో।

నన్ను ఐదుగంటలకు నిద్రలేపు.

నన్ను ఐదుగంటలకు నిద్రలేపు।

లాండ్రీ నుంచి నా బట్టలు వచ్చాయా?

లాండ్రీ నుంచి నా బట్టలు వచ్చాయా ?

నా కోసం ఒక కప్పు టీ తయారుచెయ్యి.

నాకోసం ఒక కప్పు టీ తయారుచెయ్యి।

భోజనం సిద్ధమయ్యిందా?

భోజనం సిద్ధమయ్యిందా ?

నా బూట్లకు పాలిష్ చెయ్యి.

నా బూట్లకు పాలిష్ చెయ్యి।

నువ్వు గదిని చీపురుతో తుడిచావా?

నువ్వు గదిని చీపురుతో తుడిచావా ?

30 రోజులలో హిందీ నేర్చుకుందాం

आओ।

క్యా తుమ్ నే మేరే కవ్ దే ధోవ్ హై?

क्या तुमने मेरे कपडे धोए हैं ?

బండిల్ ఉతాట.

बंडिल उठाओ।

ముర్రే ఏక్ పెన్సిల్ ఔర్ కాగజ్ దో.

मुझे एक पेन्सिल और कागज दो।

జాట ఔర్ ధోదా ఆరామ్ కరో.

जाओ और थोडा आराम करो।

ముర్రే పాఠ్ బజే జగా దేనా.

मुझे पाँच बजे जगा देना।

క్యా మేరే కవ్ దే లాండ్రీ సే వాపస్ ఆగవ హై?

क्या मेरे कपडे लांड्री से वापस आगये हैं ?

మేరే లివ్ ఏక్ ప్యాలా చాయ్ బనా దీజివ.

मेरे लिये एक प्याला चाय बना दीजिए।

క్యా భోజన్ తైయార్ హై?

क्या भोजन तैयार है ?

మేరే జూతోం పర్ పాలిష్ కర్ దో.

मेरे जूतों पर पालिश् कर दो।

క్యా తుమ్ నే కమరే కీ రూడ్ పోంఛ్ కర్ దీ హై?

क्या तुम ने कमरे की झाड पोंछ कर दी है?

ఇవాల్ని పేపరు ఎక్కడ వుంది?
 इवालिंट पेपर एककड वुंदि ?
 దగ్గరలో పోస్టాఫీసు ఏమయినా వుందా?
 दग़रलो पोस्टाफीस एमयिना वुंदा ?
 నాకు కొన్ని సిగరెట్లు తీసుకురా.
 नाकु कोन्नि सिगरेट्लु तीसुकुरा ।
 అతను గనుక వస్తే ఉండమని చెప్పు.
 अतनु गनुक वस्ते उंडमनि चेप्पु ।
 అతిథులను లోపలికి తీసుకురా.
 अतिथुलनु लोपलिकि तीसुकुरा ।
 నాకు ఒక టాక్సీ తీసుకురా.
 नाकु ओक टाक्सी तीसुकुरा ।
 అయ్యగారూ, ఎక్కడికి వెళ్ళాలంటి?
 अय्यगारू, एककडिकि वेळ्ळालిंडి ?
 నేను స్టేషనుకు వెళ్ళాలి.
 नेनु स्टेशनुकु वेळ्ळालि ।
 టాక్సీ వచ్చేసింది.
 टाक्सी वचेसिंदि ।
 నా సామానులను టాక్సీలో పెట్టు.
 ना सामानुलनु टाक्सीलो पेट्टु ।
 మీరు ఎప్పుడు తిరిగి వస్తారు?
 मीरु एप्पुडु तिरिगि वस्तारु ?
 రెండు వారాల్లో.
 रेंडु वाराल्लो ।

అజ్జీ కా అఖ్ బార్ కాహాఁ హై?
 आज का अखबार कहाँ है ?
 క్యా నజ్ దీక్ మేఁ కో ఈ డాక్ ఖానా హై?
 क्या नजदीक में कोई डाकखाना है ?
 మేరే లిఎ కుచ్ సిగరెట్ లాఁ.
 मेरे लिये कुछ सिगरेट लाओ
 అగర్ వహ్ ఆఫ్ తో ఉన్ సే డ్రతీజ్ కర్ నే కో కహా.
 अगर वह आए तो उससे प्रतीक्षा करने को कहा ।
 మెహమానోం కో అందర్ లాఁ.
 मेहमानों को अंदर लाओ ।
 మేరే లిఎ ఏక్ టేక్సీ లాఁ.
 मेरे लिये एक टाक्सी लाओ ।
 శ్రీమాన్, కహాఁ కే లిఎ?
 श्रीमान, कहाँ के लिये ?
 ముఝె స్టేషన్ జానా హై.
 मुझे स्टेशन जाना है ।
 టేక్సీ ఆగఈ హై.
 टैक्सी आगई है ।
 మేరా సామాన్ టేక్సీ మేఁ రఖ్ దో.
 मेरा सामान टैक्सी में रख दो ।
 ఆప్ వాపస్ కబ్ ఆయేంగే?
 आप वापस कब आयेंगे ?
 దో హఫ్ తోం మేఁ.
 दो हफ्तों में ।

నా కోసం ఎవరయినా వచ్చారా?

నా కోసం ఎవరయినా వచ్చారా?

నువ్వు నా బట్టలు ఇస్తే చేసావా?

నువ్వు నా బట్టలు ఇస్తే చేసావా?

నాకు తువ్వలు ఇవ్వు.

నాకు తువ్వలు ఇవ్వు.

ఈ సంచినీ కారులో పెట్టు.

ఈ సంచినీ కారులో పెట్టు.

పాలు వెచ్చబెట్టు.

పాలు వెచ్చబెట్టు.

అహారాన్ని ఫ్రిడ్జిలో పెట్టు.

అహారాన్ని ఫ్రిడ్జిలో పెట్టు.

ఇవ్వాళ నువ్వు శలవు తీసుకోవచ్చు.

ఇవ్వాళ నువ్వు శలవు తీసుకోవచ్చు.

రేపు వేళకు రా.

రేపు వేళకు రా.

బంధువుతో సంభాషణ బండ్ల సే సంభాషణ

ప్రయాణం ఎలా సాగింది ?

ప్రయాణం ఎలా సాగింది ?

ప్రయాణం చాలా సుఖంగా వుంది.

ప్రయాణం చాలా సుఖంగా వుంది.

రైలులో రద్దీగా ఉందా?

రైలులో రద్దీగా ఉందా?

30 రోజులలో హిందీ నేర్చుకుందాం

క్యా కోఈ ముయ్యేసే మిలనే ఆయా థా?

క్యా కోఈ ముయ్యేసే మిలనే ఆయా థా?

క్యా తుమ్నేనే మేరే కవ్దే ఇస్తీ కర్ దివ్ హై?

క్యా తుమ్నేనే మేరే కవ్దే ఇస్తీ కర్ దివ్ హై?

ముయ్యే తాలియా దో.

ముయ్యే తాలియా దో.

ఇస్ బేగ్ కో కార్ మేఠ్ రఖ్ దో.

ఇస్ బేగ్ కో కార్ మేఠ్ రఖ్ దో.

దుద్ గర్మ కరో.

దుద్ గర్మ కరో.

భోజన్ కో ఫ్రిజ్ మేఠ్ రఖ్ దో.

భోజన్ కో ఫ్రిజ్ మేఠ్ రఖ్ దో.

తుమ్ ఆజ్ కీ ఛట్టీ లేకర్ సక్తే హో.

తుమ్ ఆజ్ కీ ఛట్టీ లేకర్ సక్తే హో.

కల్ సమయ్ పర్ ఆనా.

కల్ సమయ్ పర్ ఆనా.

బండ్ల సే సంభాషణ

సఫర్ కైసా రహా?

సఫర్ కైసా రహా?

సఫర్ కాఫీ ఖుశనుమా రహా.

సఫర్ కాఫీ ఖుశనుమా రహా.

క్యా ట్రేన్ మేఠ్ ఖీడ్ థీ ?

క్యా ట్రేన్ మేఠ్ ఖీడ్ థీ ?

రద్దీగానే ఉంది కాని, నేను నా సీటు
రిజర్వేషను చేయించుకున్నాను.

रद्दीगाने उंदि कानि, नेनु ना
सीटु रिजर्वेषन चेयिंचुकुन्नानु।

అయినా అంత దూర ప్రయాణం వల్ల
అలసిపోయి ఉంటారు.

अयिना अंत दूर प्रयाणं वल्ल
अलसिपोयि उंटाऱु।

అఁ, కొంచెంగా .

आ, कोंचेंगा .

వేడి నీళ్ళతో స్నానం చేస్తే బడలిక
తీరుతుంది.

वेडि नीळळतो स्नानं चेस्ते बडलिक
तीरुतुंदि।

చాలా మంచి ఆలోచన.

चाला मंचि आलोचन।

మీరు ఏం ఫలహారం తీసుకుంటారు?

मीरु एं फलहारं तीसुकुंटाऱु?

టోస్ట్, కాఫీ చాలు.

टोस्ट, काफी चालु।

మొహమాట పడకండి. మీ ఇల్లే అనుకోండి.

मोहमाट पडकंडि मी इल्ले अनुकोंडि।

ధన్యవాదాలు, మొహమాటం లేదులెండి.

धन्यवादाळु, मोहमाटं लेदुलेंडि।

భీడ్ తో ధీ, కింతు మైఁనే అప్నా స్థాన్
సురక్షిత్ కర్నా లియా థా.

भीड तो थी, किंतु मैं ने अपना
स्थान सुरक्षित करवा लिया था।

ఫిర్ భీ ఇత్నే లంబే సఫర్ కే బాద్ థకాన్
తో మహసూస్ కర్ హీ రహే హోఁగే.

फिर भी इतने लंबे सफर के बाद
थकान तो महसूस कर ही रही होंगे

హఁ, థోడీ సీ.

हाँ, थोडी सी।

గర్మ్ పానీ సే స్నాన్ కర్నే సే థకాన్ దూర్
హోగీ.

गर्म पानी से स्नान करने से थकान
दूर होगी।

బహుత్ అచ్చా విచార్ హై.

बहुत अच्छा विचार है।

నాప్తే మేఁ తుమ్ క్యా లేనా చాహోఁగే ?

नाप्टे में तुम क्या लेना चाहोगे ?

టోస్ట్ ఔర్ కాఫీ రీక్ రహేఁగీ.

टोस्ट और काफी ठीक रहेगी।

సబ్ కుఛ్ అప్ నే ఘర్ సా హీ సమ్ఁఘా.

सब कुछ आपने घर सा ही समझो।

ధన్యవాద్, మైఁ ఘర్ సా హీ మహసూస్ కర్

రహో హూఁ.

धन्यवाद, मैं घर सा ही महसूस कर रहा हूँ।

ఇవ్వాళ మీ కార్యక్రమం ఏమిటి?
 ఇవ్వాడ మీ కార్యక్రమం ఎమిటి?
 నేను కొంతమంది ప్రభుత్వ అధికారులను
 కలుసుకోవాలి.

నేను కౌంటర్ ప్రభుత్వ అధికారులను
 కలుసుకోవాలి.

రండి, భోజనం చేద్దాం.
 రండి, భోజనం చేద్దాం.

మీరు అనవసరంగా శ్రమ పడ్డారు
 పెద్ద విందు ఏర్పాటు చేశారు.
 మీరు అనవసరంగా శ్రమ పడ్డారు
 పెద్ద విందు ఏర్పాటు చేశారు.

అదేం కాదులేండి, ఇది మాకు సంతోషం.

అదేం కాదులేండి, ఇది మాకు సంతోషం.

సాయంత్రం మీరు ఎన్ని గంటలకు
 తిరిగి వస్తారు?

సాయంత్రం మీరు ఎన్ని గంటలకు
 తిరిగి వస్తారు?

నేను సుమారు ఏడు గంటలకు వస్తాను.
 నేను సుమారు ఏడు గంటలకు వస్తాను.

మీరు ఈ రోజు ఎలా గడిపారు?
 మీరు ఈ రోజు ఎలా గడిపారు?

ఇవ్వాళ చాలా పని జరిగింది.
 ఇవ్వాడ చాలా పని జరిగింది.

30 రోజులలో హిందీ నేర్చుకుందాం

అజ్జీ కా అప్ కా క్యా కార్యక్రమం హై?
 ఆజ్ కా ఆప్ కా క్యా కార్యక్రమం హై?
 ముయ్యె కుచ్ సర్కారీ అప్సరోం కే యహాం
 జానా హై.

ముజ్జె కుచ్ సర్కారీ అప్సరోం కే యహాం
 జానా హై.

చలిఎ, ఖానా ఖాలేం.
 చలిఎ, ఖానా ఖాలేం.

అప్ నే తో బడా కష్ట కియా-యహా తో
 పూరీ దావత్ దీ హై.

आपने तो बड़ा कष्ट किया-
 यह तो पूरी दावत दी है

బిల్ కుల్ నహీ, యహా తో మేరే లిఎ ఖుషీ కీ
 బాత్ హై.

बिलकुल नहीं, यह तो मेरे लिये खुश
 की बात है

శామ్ కో అప్ కే కబ్ తక్ అనే కీ ఉమ్మీద్
 కరేం?

शाम को आपके कब तक आने की
 उम्मीद करें?

మైం లగ్ భగ్ సాత్ బజే తక్ అఱింగా.
 మైం లగ్ భగ్ సాత్ బజే తక్ అఱింగా.

అప్ కా దిన్ కైసా బీతా?
 ఆప్ కా దిన్ కైసా బీతా?

బహుత్ హీ వ్యస్త దిన్ థా.
 బహుత్ హీ వ్యస్త దిన్ థా.

ఆరోగ్యము గురించి स्वास्थ्य के बारे में

నాకు బాగా జ్వరంగా ఉంది.

नाकू बागा ज्वरंगा उंदि ।

వాతావరణం బాగుండలేదు.

वातावरणं बागुंडलेदु ।

డాక్టరు గారు ఉన్నారా?

डॉक्टरगारु उन्नारा ?

ఈ మధ్య ఆమె ఆరోగ్యం బాగోలేదు.

ई मध्य आमे आरोग्यं बोगोलेदि ।

నా పళ్ళు అన్నీ ఊడిపోతున్నాయి.

ना पळळु अन्नी ऊडिपोतुन्नाइ ।

నేను ఈ మధ్య అన్నం తినలేకపోతున్నాను.

नेनु ई मध्य अन्नं तिनलेकपोतुन्नानु ।

మా అన్నయ్యకు గుండెనొప్పి వచ్చింది.

मा अन्नय्यकु गुंडेनोपि वचिंदि ।

పిల్లవాడి శరీరం నిండా పుండ్లు ఉన్నాయి.

पिल्लवाडि शरीरं निंडा पुंड्लु उन्नाइ ।

మీరు ఇన్ని రోజులు ఎందుకు రాలేదు.

मीरु इन्नु रोजुलु एंदुकु रालेदु ।

మీకు జ్వరం బాగా ఉంది.

मीकु ज्वरं बागा उंदि ।

ముర్రే టొహాత్ బుకార్ హై.

मुझे बोहोत बुखार है ।

మాసమ్ అచ్చీ నహీఁ హై.

मौसम अच्छी नहीं है ।

డాక్టర్ సాహబ్ హై?

डॉक्टर साहब हैं ?

ఆజ్కల్ ఉన్ కా స్వాస్థ్యే రీక్ నహీఁ హై.

आजकल उस का स्वास्थ्य ठीक नहीं

है ।

మేరే సారే దాంత్ హిల్ రహీ హైఁ.

मेरे सारे दांढ हिल रही हैं ।

ఆజ్కల్ మైఁ ఖానా నహీఁ ఖా సక్తా హూఁ.

आजकल मैं खाना नहीं खा सकता हूँ ।

మేరే భయ్యా కో ఛాతీ కే పీడా ఆయీ.

मेरे भय्या को छाती के पीडा आई ।

బచ్చే కీ శరీర్ పర్ గాఁవ్ హై.

बच्चे की शरीर पर गाँव हैं ।

ఆప్ ఇత్నే దినోం నే క్యోం నహీఁ ఆయే హై.

आप इतने दिनोंसे क्यों नहीं आये है ?

ఆప్ కో అధిక్ బుఖార్ హైఁ.

आप को अधिक बुकार है ।

అతను ఎప్పుడు ఏదో ఒక రోగంతో
బాధపడుతూనే ఉంటాడు.

अतनु एप्युडु एदो ओक रोगंतो
बाधपडुतूने उंटाडु ।

ఇతని జ్వరం తగ్గే మార్గం లేదా?

इतनि ज्वरं तगगे मार्गं लेदा ?

మీరు కంగారు పడకండి.

मीरु कंगारु पडकंडि ।

నాకు కడుపులో నొప్పిగా ఉంది.

नाकु कडुपुलो नोप्पिगा उंदि ।

నాకు జ్వరం తగ్గిపోయింది.

नाकु ज्वरं तगिपोइंदि ।

మా ఇంట్లో అందరికీ జ్వరంగా ఉంది.

मा इंट्लो अंदरिकि ज्वरंगा उंदि ।

మాకు దెబ్బలు తగిలాయి.

माकु देब्लु तगिलाइ ।

నేను అజీర్తితో బాధపడుతున్నాను.

नेनु अजीर्तितो बाधपडुतुनानु ।

తక్కువగా పనిచెయ్యండి.

तक्कुवगा पनिचेय्यंडि ।

తినిన తరువాత నడవండి.

तिनिन तरुवात नडवांडि ।

నా ఆరోగ్యం బాగుండలేదు.

ना आरोग्यं बागुंडलेदु ।

వో హార్వక్ట్ కిసీ న కిసీ రోగ్ సే పీడిత్
హోతా రహతా హై.

वो हरवक्त किसी न किसी रोग से
पीडित होता रहता है ।

ఇన్ కా బుకార్ ఉతర్నే కా కోయి మార్గ్
నహీఁ హై క్యా?

इन का बुकार उतरने का कोई मार्ग नहीं है क्या ?

అప్ పరేషాన్ మత్ హోయియే.

आप परेशान मत होइये ।

ముచ్చే పేత్ మేఁ దర్ద్ హై.

मुझे पोट में दर्ध है ।

ముచ్చే బుకార్ ఉతర్ గయా హై.

मुझे बुकार उतर गया है ।

హమారే ఘర్ మేఁ సబ్ కో బుకార్ హైఁ.

हामारे घर में सब को बुकार हैं ।

హమే బురీ తరహా సే చోట్ అఱ హైఁ.

हमे बुरी तरह से छोट आई हैं ।

మైఁ అపచే నే పీడిత్ హూం.

मैं अपच से पीडित हूँ ।

కామ్ కమ్ కీజియే.

काम कम कीजिये ।

ఖానే కే బాద్ థోడా సమయ్ చలియే.

खानाके बाद थोडा समय चलिये ।

మేరీ తబియత్ రీక్ నహీఁ హై.

मेरी तबियत ठीक नहीं है ।

అమె చాలా బలహీనంగా ఉంది.
 ఆమె చాలా బలహీనంగా ఉంది.
 ఆమెకు మంచి ఆహారం ఇవ్వండి.
 ఆమెకు మంచి ఆహారం ఇవ్వండి.
 మీకు రక్తహీనత ఉంది.
 మీకు రక్తహీనత ఉంది.
 మీరు కూరగాయలు ఎక్కువగా తినండి.
 మీరు కూరగాయలు ఎక్కువగా తినండి.
 మీరు క్రూరగాయలు ఎక్కువగా తినండి.
 మీరు క్రూరగాయలు ఎక్కువగా తినండి.
 మాంసాహారం వదిలివేయండి.
 మాంసాహారం వదిలివేయండి.
 మాసాహారం వదిలివేయండి.
 మాసాహారం వదిలివేయండి.
 మీరు గుడ్లు తినవచ్చును.
 మీరు గుడ్లు తినవచ్చును.
 మీరు గుడ్లు తినవచ్చును.
 మీరు గుడ్లు తినవచ్చును.
 నా మాటను అర్థం చేసుకోండి.
 నా మాటను అర్థం చేసుకోండి.
 నా మాటను అర్థం చేసుకోండి.
 నా మాటను అర్థం చేసుకోండి.

మీకు వాంతి వస్తోందా?
 మీకు వాంతి వస్తోందా?
 మీకు వాంతి వస్తోందా?
 మీకు వాంతి వస్తోందా?
 కొంచెం సేపు ఆపుకోండి.
 కొంచెం సేపు ఆపుకోండి.
 కొంచెం సేపు ఆపుకోండి.
 కొంచెం సేపు ఆపుకోండి.
 దాక్టరును కలుసుకోండి.
 దాక్టరును కలుసుకోండి.
 దాక్టరును కలుసుకోండి.
 దాక్టరును కలుసుకోండి.
 ఆమె బక్కగా ఉంది.
 ఆమె బక్కగా ఉంది.
 ఆమె బక్కగా ఉంది.
 ఆమె బక్కగా ఉంది.
 నేను జ్వరం నుంచి కోలుకోలేదు.
 నేను జ్వరం నుంచి కోలుకోలేదు.
 నేను జ్వరం నుంచి కోలుకోలేదు.
 నేను జ్వరం నుంచి కోలుకోలేదు.
 మీరు ఆహారంలో పండ్లు తీసుకోండి.
 మీరు ఆహారంలో పండ్లు తీసుకోండి.
 మీరు ఆహారంలో పండ్లు తీసుకోండి.
 మీరు ఆహారంలో పండ్లు తీసుకోండి.

వో బొహాత్ కమ్జోర్ హై.
 వో బొహాత్ కమ్జోర్ హై.
 వో బొహాత్ కమ్జోర్ హై.
 వో బొహాత్ కమ్జోర్ హై.
 ఉసే ఫౌండీ అహార్ దీజియే.
 ఉసే ఫౌండీ అహార్ దీజియే.
 ఉసే ఫౌండీ అహార్ దీజియే.
 ఉసే ఫౌండీ అహార్ దీజియే.
 ఆప్కో రక్తహీనతా హై.
 ఆప్కో రక్తహీనతా హై.
 ఆప్కో రక్తహీనతా హై.
 ఆప్కో రక్తహీనతా హై.
 ఆప్ తరకారియాఁ జ్యూదా ఖాయియే.
 ఆప్ తరకారియాఁ జ్యూదా ఖాయియే.
 ఆప్ తరకారియాఁ జ్యూదా ఖాయియే.
 ఆప్ తరకారియాఁ జ్యూదా ఖాయియే.
 మాంసాహార్ కో ఛోడ దీజియే.
 మాంసాహార్ కో ఛోడ దీజియే.
 మాంసాహార్ కో ఛోడ దీజియే.
 మాంసాహార్ కో ఛోడ దీజియే.
 ఆప్ అండా ఖా సక్తే హై.
 ఆప్ అండా ఖా సక్తే హై.
 ఆప్ అండా ఖా సక్తే హై.
 ఆప్ అండా ఖా సక్తే హై.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 మేరీ బాత్ కో సమర్హనే కీ కోషిష్ కీజియే.
 ఆప్కో ఉల్టీ ఆ రహే హై?
 ఆప్కో ఉల్టీ ఆ రహే హై?
 ఆప్కో ఉల్టీ ఆ రహే హై?
 ఆప్కో ఉల్టీ ఆ రహే హై?
 థోడా సమయకెలయే రొకియే.
 థోడా సమయకెలయే రొకియే.
 థోడా సమయకెలయే రొకియే.
 థోడా సమయకెలయే రొకియే.
 డాక్టర్ కో మిలియే.
 డాక్టర్ కో మిలియే.
 డాక్టర్ కో మిలియే.
 డాక్టర్ కో మిలియే.
 వహ్ బొహాత్ పతలీ హై.
 వహ్ బొహాత్ పతలీ హై.
 వహ్ బొహాత్ పతలీ హై.
 వహ్ బొహాత్ పతలీ హై.
 బుకార్ మేరే పీఛా నహీఁ ఛూట్ గయా హై.
 బుకార్ మేరే పీఛా నహీఁ ఛూట్ గయా హై.
 బుకార్ మేరే పీఛా నహీఁ ఛూట్ గయా హై.
 బుకార్ మేరే పీఛా నహీఁ ఛూట్ గయా హై.
 ఆప్ ఖానే మేఁ ఫల్ లీజియే.
 ఆప్ ఖానే మేఁ ఫల్ లీజియే.
 ఆప్ ఖానే మేఁ ఫల్ లీజియే.
 ఆప్ ఖానే మేఁ ఫల్ లీజియే.

జ్యూస్లు ఎక్కువగా తాగండి.
 ज्यूसलु एककुवगा तागंडि ।
 మీ ముక్కు నుండి రక్తం కారుతోంది.
 मी मुक्कु नुंडि रक्तं कारुतोदि ।
 మీ కాలి ఎముక విరిగింది.
 मी कालि एमुक विरिगिदि ।
 ఇవాళ కాస్త బాగానే ఉన్నాను.
 ईवाळ कास्त बागाने उन्नानु ।
 ఆమె బరువు తగ్గిపోయింది.
 आमे बरुवु तगिपोइदि ।
 నీ వ్యాధి ఏమిటి?
 नी व्याधि एमिटि ?
 ఆమె చలితో వణుకుతుంది.
 आमे चलितो वणुकुतुंदि ।
 ఆమె చలితో వణుకుతుంది.
 आमे चलितो वणुकुतुंदि ।
 నీకు గాలి మార్పు కావాలి.
 नीकु गालि मारुपु कावालि ।
 నువ్వు ఎక్కడికయినా వెళ్ళు.
 नुवु एक्कडिक्इना वेळळु ।
 మీ రక్తపోటు ఎక్కువగా ఉంది.
 मी रक्तपोटु एककुवगा उंदि ।
 మా అమ్మాయికి దెబ్బ తగిలింది.
 मा अम्माइकि देबु तगिलिंदि ।

జ్యూడా తరహా జ్యూస్ లీజియే.
 ज्यादा तरह ज्यूस लीजिये ।
 ఆప్ కే నాక్ సే ఖూన్ నికల్ రహీ హై.
 आपके नाक से खून निकल रही है ।
 ఆప్ కే పాచ్ కి హడ్డీ టూట్ గళ హై.
 आपके पाँवकि हड्डी टूट गई है ।
 ఆజ్ మైక్ కుచ్ రీక్ హీలగ్ రహా హూఁ.
 आज मैं कुछ ठीकही लग रहा हूँ ।
 ఉన్ కా వజన్ కమ్ హో గయా హై.
 उसका वजन कम हो गया है ।
 తుమ్ హేఁ క్యా బీమారీ హై?
 तुमहे क्या बीमारी है ?
 వహే రండక్ సే కాంప్ రహీ హై.
 वह ठंडक से कांप रही है ।
 తుమ్హే హవా బదల్ నా చాహియే.
 तुम्हे हवा बदलना चाहिये ।
 తుమ్ కహీ బాహర్ జావో.
 तुम कही बाहर जावो ।
 ఆప్ కా రక్తచాప్ అధిక్ హైఁ.
 आप का रक्तचाप अधिक हैं ।
 ఆప్ కా రక్తచాప్ అధిక్ హైఁ.
 आप का रक्तचाप अधिक हैं ।
 మేరీ లడ్కీ కో చోట్ ఆగ ఈ హై.
 मेरी लडकी को छोट आगई है ।

నేను ఆస్పత్రిలో చేరదామనుకుంటున్నాను.
 నేను అస్పత్రిలో చేరదామనుకుంటున్నాను।

మీ కొట్లో మందులు ఉన్నాయా?
 మీ కొట్లో మందులు ఉన్నాయా?
 మీ కొట్లో మందులు ఉన్నాయా?

నేను ధర్మాసుపత్రికి వెళుతున్నాను.
 నేను ధర్మాసుపత్రికి వెళుతున్నాను।

అమెను పట్టుకోని ఉండండి.
 అమెను పట్టుకోని ఉండండి।

నాకు రాత్రిపూట నిద్ర పట్టడం లేదు.
 నాకు రాత్రిపూట నిద్ర పట్టడం లేదు।

నేను డాక్టరును తీసుకువస్తాను.
 నేను డాక్టరును తీసుకువస్తాను।

నేను మందు తాగారా?
 మీరు మందు తాగారా?
 మీరు మందు తాగారా?

అరోగ్యాన్ని అశ్రద్ధ చేయవద్దు.
 అరోగ్యాన్ని అశ్రద్ధ చేయవద్దు।

ఇప్పుడు మీరు ఆరోగ్యవంతులు.
 ఇప్పుడు మీరు ఆరోగ్యవంతులు।

ఇప్పుడు మీరు ఆరోగ్యవంతులు.
 ఇప్పుడు మీరు ఆరోగ్యవంతులు।

మనసులో దిగులు పడకండి.
 మనసులో దిగులు పడకండి।

మనసులో దిగులు పడకండి.
 మనసులో దిగులు పడకండి।

విశ్రాంతి ఎక్కువగా తీసుకోండి.
 విశ్రాంతి ఎక్కువగా తీసుకోండి।

విశ్రాంతి ఎక్కువగా తీసుకోండి.
 విశ్రాంతి ఎక్కువగా తీసుకోండి।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మేఁ అస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మేఁ అస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ.
 మై ఆస్పతాల్ మేఁ ఖద్దీ హోనా చాహతీ హూఁ।

నువ్వు ఇక్కడికి రా.

नुव्हु इक्कडिकि रा।

అమె ఇక్కడకు రావచ్చని అతడు అన్నాడు.

आमे इक्कडकु रावच्चनि अतडु अन्नाडु।

తప్పనిసరిగా నేనతన్ని కలుసుకోవాలా?

तप्पनिसरिगा नेनतन्नि कलुसुकोवाला?

రాజు పొగత్రాగేవాడు.

राजु पोगत्रागेवाडु।

అతడు త్రాగడానికి అలవాటుపడ్డాడు.

अतडु त्रागडानिकि अलवाटुपड्डाडु।

దొంగలు డబ్బు సంచితో పారిపోయారు.

दोंगलु डब्बु संचितो पारिपोयారు।

నీ పద్ధతిలోనే నీవు చేయి.

नी पध्दतिलोने नीवु चेयि।

మా క్లాస్ టీచర్ నా వెంట వచ్చారు.

मा क्लास टीसर ना वेंट वच्चारु।

నీవు స్కూల్కి ఎలా వెళ్ళావు?

नीवु स्कूलकि एला वेळ्ळावु?

మీరంతా మ్యూజియంలో ఏమీ చూచారు?

मीरंता म्यूजियंलो एमि चूचारु?

మేము కొన్ని వస్తువులు చూచినాము.

मेमु कोन्नि वस्तुवुलु చूచినాము।

ఆ కలము బావున్నదా?

आ कलमु बावुन्नदा?

తుమ్ యహా ఆవో.

तुम यहाँ आवो।

వో యహాం ఆ సక్తీ హై కో ఉన్నే కహా.

वो यहाँ आ सकती है को उसने कहा।

మురేఘ జరూర్ ఉన్సే మిల్నా హై క్యా?

मुझे जरुर उनसे मिलना है क्या?

రాజు సిగరెట్ పీతా థా.

राजु सिगरेट पीता था।

వో పీనే కీ ఆడత్ డాల్ లీ.

वो पीने की आदत डाल ली।

చోర్ పైసే కీ థైలీ సే బాగ్ గయే హై.

चोर पैसे की थैली से बाग गये हैं।

తుమ్హారీ విధాన్ మేం హీ తుమ్ కరో.

तुम्हारी विधानमें ही तुम करो।

హమారే ఉపాధ్యాయ్ మేరే సాత్ ఆయా హై.

हमारे उपाध्याय मेरे सात आया है।

తుమ్ పాఠశాలా కో కైసే గయే హో?

तुम पाठशाला को कैसे गये हो?

ఆప్ సబ్ మ్యూజియం మేం క్యా దేఖే థే?

आप सब म्यूजियं में क्या देखे थे?

హమ్ కుచ్ భీజేం దేఖీ హైం.

हम कुछ चीजें देखी है।

ఉన్ కలమ్ అచ్చీ హైం క్యా?

उस कलम अच्छी है क्या?

